

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»

СТУДЕНТСЬКІ НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Національного університету
«Острозька академія»

Серія «Філологічна»

Збірник наукових праць

Випуск 21

Острог
Видавництво Національного університету «Острозька академія»
2025

УДК: 81.161.2+
81.111
С 88

*Рекомендовано до друку
засіданням ради Навчально-наукового інституту лінгвістики
Національного університету «Острозька академія»
(протокол № 9 від 16 квітня 2025 року)*

Редакційна колегія:

Худолій А. О., доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри англійської філології;

Ковальчук І. В., кандидат психологічних наук, доцент, директор Навчально-наукового інституту лінгвістики.

С 88 **Студентські** наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна» / ред. кол. : А. О. Худолій, І. В. Ковальчук. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія». 2025. Вип. 21. 142 с.

DOI 10.25264/16.04.2025

У збірнику містяться статті студентів, присвячені проблемам мовознавства, перекладознавства, літературознавства та комунікативної лінгвістики.

Збірник рекомендується студентам-філологам та всім, хто цікавиться філологічною наукою.

**УДК: 81.161.2+
81.111**

© Видавництво Національного університету
«Острозька академія», 2025
© Автори статей, 2025

УДК: 81'25:782.8

Абатурова Вероніка Олегівна,
Національний університет «Острозька академія»

ЛЕКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ САУНДТРЕКІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ В МЮЗИКЛІ «ВОНКА»

Стаття досліджує особливості перекладу пісень з англійської мови на українську в музичних фільмах. Основну увагу приділено лексичним перекладацьким трансформаціям, таким як конкретизація, генералізація, вилучення, додавання та перестановка, на прикладі саундтреків до фільму «Вонка». Аналіз показує, що застосування цих методів сприяє збереженню змісту, стилю й ритміко-структурних характеристик оригінального тексту.

Ключові слова: переклад пісень, лексичні трансформації, адаптація, еквівалентність, ліпсинк, ритміко-структурна відповідність.

The article explores the peculiarities of translating songs in musical films. The main attention is paid to lexical translation transformations, such as concretization, generalization, deletion, addition, rearrangement and substitution, based on the example of the soundtracks to the movie Wonka. The analysis shows that the use of these methods helps to preserve the meaning, style, and rhythmic and structural characteristics of the original text.

Keywords: song translation, lexical transformations, adaptation, equivalence, lipsink, rhythmic and structural correspondence.

Постановка проблеми. Переклад пісень у музичних кінофільмах є складним процесом, що поєднує лінгвістичні, поетичні та музичні аспекти, вимагаючи збереження змісту, ритміко-мелодійної структури й культурної адаптації. Основною проблемою під час перекладу таких елементів є досягнення перекладацької еквівалентності за умов обмежень, пов'язаних із синхронізацією, артикуляцією та специфікою цільової аудиторії. Дослідження лексичних трансформацій

у цьому контексті дозволяє визначити ефективні стратегії адаптації, що сприяють збереженню стилістичної виразності та художньої цілісності пісенних текстів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В Україні перекладацькі трансформації вивчали В. І. Карабан, І. Ю. Сіняговська, В. А. Лобода, Б. С. Богайчук, а серед зарубіжних учених – О. Д. Швейцер, З. Харріс, Я. І. Рецкер та інші. Проблематика перекладу пісень у кінофільмах розглядається у працях українських дослідників, зокрема Н. В. Бідасюк, О. І. Баглай, О. Г. Підгрушної та інших. Особливості перекладу мюзиклів досліджували Є. Спаса, М. Гарсія Гато, Б. Карпі та інші. Однак проблема перекладу пісень у фільмах жанру мюзикл саме українською мовою залишається не висвітленою перекладознавцями.

Мета статті. Метою дослідження є аналіз лексичних трансформацій у процесі перекладу саундтреків мюзиклу «Вонка» та визначення їхньої ролі у збереженні змістової, стилістичної та ритмічної відповідності оригінальному тексту.

Для реалізації поставленої мети необхідно виконати такі **завдання**: визначити особливості та труднощі перекладу пісенних текстів з англійської на українську мову; проаналізувати основні лексичні трансформації, що застосовують під час перекладу саундтреків; оцінити їхній вплив на еквівалентність і стилістичну відповідність.

Виклад основного матеріалу. Адаптація пісень у кінофільмах – це непросте завдання, яке вимагає виконання низки важливих завдань. Переклад текстів передбачає не лише точну передачу змісту, а й збереження ритмічної та римованої структури, що впливає на сприйняття аудиторії [1]. Особливої уваги потребує переклад пісень у мюзиклах, де музичні номери є важливою частиною сюжету й характеристики персонажів.

Процес перекладу пісенних текстів у мюзиклах є складним і багатограним, адже він охоплює різні аспекти. Серед головних викликів можна виділити культурні, пов'язані з адаптацією тексту до особливостей іншої аудиторії, комерційні, що зумовлені ліцензійними обмеженнями, та театральні, які передбачають відповідність постановки оригінальній версії. Окрім цього, важливими є музичні та лінгвістичні фактори, оскільки перекладач має зберегти ритм, риму, мелодійну лінію й водночас забезпечити фонетичну та ритмічну природність тексту [5].

У процесі перекладу саундтреків до фільму перекладачі стикаються з обмеженнями часу та простору, оскільки текст повинен

збігатися з довжиною оригінальних реплік для збереження синхронізації. Важливу роль відіграє ліпсинк, тобто підбір слів, які відповідають артикуляції персонажів, зокрема губним приголосним (/p/, /b/, /m/) та відкритим голосним. Окрім цього, необхідно узгодити текст із музичним ритмом, зберегти риму, врахувати сценічні обмеження та точно передати культурні реалії [4].

Одним із головних завдань перекладачів саундтреків до кінострічок є досягнення еквівалентності перекладу, а саме максимальної спільності текстів двох мов із урахуванням усіх вищевказаних аспектів [2]. Тому щоб досягти цих цілей, перекладачі у процесі роботи використовують різні методи та інструменти. Одним з таких інструментів є перекладацькі трансформації.

Лексичні перекладацькі трансформації є основним принципом роботи з лексичними одиницями у процесі перекладу. Лексичні перекладацькі трансформації – це різноманітні зміни лексичних одиниць, які застосовують для адекватного передавання їхнього значення, стилістичного забарвлення та прагматичних функцій. У своїх дослідженнях учений В. І. Карабан виокремлює кілька основних видів таких трансформацій: *конкретизація* (замінювання загального поняття більш точним відповідником); *генералізація* (використання ширшого за значенням терміна замість вузького); *додання* (внесення пояснень або уточнень для збереження змісту); *вилучення* (усунення елементів без суттєвого змістового навантаження); *перестановка* (зміна порядку слів або конструкцій для збереження природності висловлювання); *заміна частини мови* (підбір еквівалентних структур у цільовій мові) [3].

Щоб проаналізувати лексичні перетворення у мюзиклі «Вонка», варто коротко описати його зміст. Отже, у центрі подій історія про молодого Віллі Вонку, який прибуває до Парижа, мріючи відкрити власну шоколадну крамницю, але стикається з жорсткою конкуренцією та несправедливістю. Завдяки власній винахідливості, підтримці друзів і невичерпному оптимізму він долає перешкоди та змінює світ кондитерського мистецтва.

Пісні кінострічки містять приклади таких текстових явищ як гра слів, метафори, римовані рядки та культурно-специфічні реалії, неологізми, конотації, звуконаслідування, ритмічні повтори тощо. Ці лексичні одиниці роблять пісенний текст експресивним і стилістично насиченим, але разом із тим ускладнюють процес перекладу, вимагають застосування лексичних трансформацій для збереження змісту, стилю й художньої виразності.

Одним із прикладів застосування лексичних трансформацій у перекладі є саундтрек «*A world of your own*» («*В країну свою*»). Ця пісня є вступом до фільму та знайомить глядачів із головним героєм. Для забезпечення адекватного перекладу застосовано низку лексичних перетворень, що допомагають подолати вищезазначені проблеми перекладу пісенних текстів мюзиклів.

Один із рядків пісні («*Chocolate memories that a boy once saved*» [6]) перекладено таким чином: «Смак дитинства, давніх wspomин днів» [7]. Компонент «*chocolate memories*» трансформовано у «смак дитинства», що не змінює його семантичного наповнення, а натомість підвищує рівень доступності для цільової аудиторії. Крім того, така модифікація сприяє збереженню ритміко-структурних характеристик перекладу.

Також, коли головний герой співає про свої кондитерські вироби, спостерігається використання прийому генералізації у процесі перекладу: фразу з англійської «*Humbugs, gumdrops, and aniseed balls*» [6] перекладено як «Карамелі йде циклон» [7]. Генералізація полягає в узагальненні конкретних назв солодоців «*humbugs, gumdrops, and aniseed balls*» до більш широкого поняття «кармелі». Це трансформаційне перетворення сприяє адаптації тексту до сприйняття цільовою аудиторією, водночас зберігаючи його ритміко-структурну цілісність.

Саундтрек «*A Hatful of Dreams*» («Циліндр, повний мрій») супроводжує сцену прибуття Вонки до Парижа, відображаючи його натхненний стан. У процесі перекладу тексту пісні застосовано три різні лексичні трансформації: вилучення, додавання та перестановку.

Коли персонаж розповідає, що має достатньо грошей, щоб розпочати нове життя у великому місті, він співає: «*I've got twelve silver sovereigns in my pocket*» [6]. У перекладі застосовано трансформацію вилучення, внаслідок чого фраза передана як «Маю дюжину срібних соверенів» [7], без уточнення «*in my pocket*». Оскільки місце зберігання грошей не відіграє суттєвої ролі в передачі сенсу, така зміна допомогла зберегти ритміку й милозвучність перекладеного тексту.

Прийом додавання був проілюстрований під час перекладу фрази «*Got a pair of leaky boots upon my feet*» [6] на українську як «Ветхі чоботи й діряві, наче сир!» [7]. Додавання порівняльного звороту «*наче сир*» підсилює експресивність вислову та водночас сприяє збереженню відповідності тексту музичному супроводу.

Коли головний герой з'являється в місті, то співає про насичене життя у мегаполісі. У одному з рядків його пісні («*There's a famous restaurant on every street here*» [6]) спостерігається явище перестановки обставини місця, що відображається в українському перекладі як «*Що не крок – тут славнозвісні ресторани*» [7]. Обставина «*on every street here*» була перекладена як «*що не крок*» та винесена на початок речення, що підвищує динаміку викладу, акцентує частотність явища та покращує синхронізацію з музичною структурою й артикуляцією.

Пісня «*Sweet Tooth*» («*Любите сладкое?*»), яку виконують троє власників кондитерських бізнесів, відображає їхні спроби переконати шерифа усунути головного конкурента – Вонку. У цьому саундтреку виокремимо два приклади лексичних трансформацій.

Коли один із кондитерів співає про те, що дружина шерифа не має права змушувати його худнути: «*If the wife's complaining, body-shaming*» [6], у перекладі застосовано прийом генералізації, внаслідок чого ця фраза передана як «*Пхають вам буклети про дієти*» [7]. Компонент «*body-shaming*» (осуд зовнішності) було замінено ширшим поняттям «*буклети про дієти*», що робить зміст вислову більш зрозумілим для української аудиторії. Така трансформація не лише спрощує сприйняття терміна, а й забезпечує відповідність тексту артикуляції персонажів (ліпсинк).

Патерсон, продовжуючи, цікавиться, чи полюбляє його співрозмовник солодке. Він використовує фразу «*Have you got a sweet tooth?*» [6]. У перекладі цей вислів трансформовано шляхом заміни частини мови: іменник «*sweet tooth*» передано дієсловом у конструкції «*Любите сладкое?*» [7]. Такий підхід не лише забезпечує відповідність ліпсинку, а й робить репліку природнішою для українських глядачів.

Висновки. Аналіз лексичних трансформацій у процесі перекладу саундтреків мюзиклу «Вонка» показав, що застосування таких прийомів, як конкретизація, генералізація, вилучення, додавання, перестановка та заміна частини мови, сприяє збереженню змісту, стилістичної виразності та ритмічної відповідності оригінальному тексту. Врахування ліпсинку, ритміко-мелодійної структури й культурних особливостей відіграє ключову роль у досягненні перекладацької еквівалентності. Отже, лексичні трансформації є важливим інструментом адаптації пісенних текстів у мюзиклах, що дозволяє забезпечити природність звучання та художню цілісність перекладу.

Література:

1. Бідасюк Н. Проблема перекладу пісень у кінофільмах. *Філологічний дискурс*. 2017. № 5. С. 186–194.
2. Гурко О. Основні способи перекладу англійських антонімічних одиниць українською мовою (на матеріалі засобів масової інформації). *Humanities science current issues*. 2020. Т. 6, № 27. С. 36–39. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.6/27.204632> (дата звернення: 07.03.2025).
3. Карабан В. Переклад англійської наукової і технічної літератури : навч. посіб.-довід. Вінниця : Нова книга, 2004. 575 с.
4. García Gato M. Subtitling and dubbing songs in musical films. *Comunicación, Cultura Y Política*, 4(1). 2016. P. 106–125.
5. Spasa E. Musical Translation and Its Multiple Challenges. In R. Gordon & J. Olaf (Edt.), *The Oxford Handbook of the Global Stage Musical*. Oxford University Press. 2023. P. 66–80

Перелік ілюстративних джерел:

1. Wonka (Original Motion Picture Soundtrack) [Electronic resource] // KKBOX. – Mode of access: https://www.kkbox.com/sg/en/album/9_QT3Y29rjpYaJzDxj (date of access: 07.03.2025). – Title from screen.
2. Пол Кінг. Вонка [відео]. США: Warner Bros. Pictures, 2023. 116 хв.

УДК: 811.111 '399

Акерман Валерія Олександрівна,
Національний університет «Острозька академія»

ФУНКЦІЇ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ

У статті досліджено функції лексичних одиниць у художньому тексті, що дозволяє розглянути їх через стилевий, семантичний та комунікативний підходи. Аналіз засвідчує, що лексичні одиниці не лише передають авторський задум, але й впливають на емоційне сприйняття тексту, підкреслюючи почуття та стан персонажів. Окрему увагу приділено експресивності мовних засобів, їхній ролі у створенні атмосфери твору та характеристиці героїв. Також досліджено вплив лексичних засобів на читача.

Ключові слова: лексична одиниця, експресивність, функція, асоціація, індивідуальний стиль письменника.

The article examines the functions of lexical units in a literary text, which allows us to consider them through stylistic, semantic and communicative approaches. The analysis shows that lexical units not only convey the author's intention but also influence the emotional perception of the text, emphasising the feelings and state of the characters. Particular attention is paid to the expressiveness of language means, their role in creating the atmosphere of the work and the characterisation of the characters. The influence of lexical means on the reader is also investigated.

Keywords: lexical unit, expressiveness, function, association, individual style of the writer.

Постановка наукової проблеми та її значення. Дослідження функцій лексичних одиниць у художньому тексті є актуальною проблемою сучасної лінгвістики, оскільки ця тема ще не є достатньо вивченою. Зокрема, не всі аспекти впливу лексичних засобів на сприйняття тексту, створення емоційного забарвлення, формування стилю автора та індивідуальних особливостей персонажів є детально

проаналізованими. Важливість цього дослідження також зумовлена тим, що лексичні одиниці є основними будівельними елементами мовлення, які виконують різні функції, а розуміння їхнього впливу на текст сприяє глибшому аналізу літературних творів, допомагає авторам ефективніше передавати свої ідеї, і удосконалює навички читачів щодо інтерпретації художніх творів.

Аналіз досліджень. А. Худолій пов'язує поняття функції з поняттями системи і середовища, які взаємодіють. Ю. Головащенко наголошує на функції створення асоціацій. С. Єрмоленко детально описує експресивну функцію лексичних одиниць. Г. Кузенко аналізує вживання слів зниженого стилістичного тону. Л. Єфімов і О. Ясінецька розповідають про вплив лексичних одиниць на індивідуальний стиль автора та створення особливостей персонажів.

Мета статті – дослідити функції лексичних одиниць у художньому тексті, з'ясувати їхню роль у формуванні стилю автора, передачі емоційного забарвлення та впливу на читача. Мета статті передбачає такі завдання:

- Охарактеризувати основні функції лексичних одиниць у художньому тексті;
- Дослідити зв'язок між лексичними одиницями та індивідуальним стилем автора, враховуючи використання діалектизмів, архаїзмів, okazіоналізмів та інших мовних засобів.

Виклад основного матеріалу. Функції мовних одиниць і їхніх сполучень виступають, з одного боку, як існуючі в системі мови потенційні призначення, що зумовлюють певні типи функціонування (“способи поведінки”) даної одиниці, з іншого – як процеси та результати реалізації цих потенцій у мовленні. Поняття функції пов'язане з поняттями системи і середовища, які взаємодіють. Функціонування мовних елементів як системних об'єктів передбачає їхню взаємодію з навколишнім середовищем. Це середовище охоплює різні типи контексту, включаючи цілісний текст, мовленнєву ситуацію, лексичне наповнення граматичних конструкцій, граматичні категорії та лексико-граматичні розряди [5, 87].

Для кращого розуміння, розглянемо функції лексичних одиниць за допомогою стильового, семантичного, комунікативного та інших підходів.

Ю. С. Головащенко у своїй статті зазначає, що в межах семантичного підходу виокремлюється також асоціативний аспект, який сприяє автору у формуванні та передачі думки читачеві. Таким чином, однією з ключових функцій мовних одиниць є виклик певних

асоціацій. Окрім цього, вони допомагають автору передати внутрішній стан персонажів, їхні емоції та переживання. У художньому тексті лексико-асоціативні групи створюють експресивний фон, що передає переживання героїв або відображає події [1].

Експресивна функція найбільш повно передає авторське бачення та формує необхідну атмосферу для читача. Експресивність є властивістю мовних одиниць, що посилює як логічний, так і емоційний зміст висловлювання, а також підвищує виразність мовного знака та додає суб'єктивного забарвлення мові. Завдяки експресивності мовних засобів мовець може передавати своє ставлення як до змісту повідомлення, так і до його адресата. Як семантично-стилістична категорія, експресивність пов'язана з емоційністю, логічною оцінністю та стилістичним значенням, проте не є тотожною цим поняттям. Вона також корелює зі стилістичною маркованістю мовних одиниць, а нейтральні мовні засоби можуть набувати експресивного значення за умови відповідного контексту, ситуативних чи позамовних факторів [2, 170].

«Серед емотивної лексики часто зустрічаються слова, які належать до так званого зниженого стилістичного тону: колоквіалізми, діалектизми, сленгізми, жаргонізми, вульгаризми. Використання таких слів у мовленні викликане певними прагматичними цілями і створює жвавість та наочність живого мовлення. Такі слова чітко протиставляються літературній нормі, і в цьому саме суть новизни їх використання. Вони завжди мають синоніми в літературній лексиці і, таким чином, виступають, сказати б, другорядними, більш експресивними, ніж звичайні, назвами предметів, які викликають емоційне ставлення до себе, їхня експресивність базується на образності, дотепності, несподіваності, інколи на кумедному перекокруванні. Звичайно, що серед слів зниженого тону є достатня кількість із негативно-емотивною оцінкою. Груба, вульгарна та нецензурна лексика використовується у відповідних їй мовленнєвих ситуаціях» [4, 31].

Крім того, лексичні одиниці відіграють важливу роль у вираженні стилістичних ідей та створенні унікального авторського стилю. Крім того, кожен персонаж може мати власний мовний стиль, що залежить від його походження чи виховання. Вибір лексики допомагає розкрити характер персонажів і їхнє минуле. У цьому процесі значну роль відіграють терміни, поетичні вирази, діалектизми, архаїзми, неологізми, барбаризми тощо. Деякі з них надають мові піднесеного звучання, тоді як інші роблять її більш нейтральною або буденною [3, 24-28].

Також слід відзначити оказіоналізми, які інколи виникають у мовленні окремих осіб. Ці мовні одиниці безумовно привертають

увагу читача та сприяють формуванню яскравих образів персонажів. Їхньою основною рисою є виразність і емоційна насиченість. Причина виникнення таких ситуативних оказіоналізмів полягає в потребі оцінити певну ситуацію або вчинок співрозмовника в унікальний спосіб, висловивши своє ставлення до неї більш образно та емоційно, що викликає у читача відповідні почуття та асоціації [4, 31].

З комунікативної точки зору, лексичні одиниці безпосередньо сприяють досягненню мети комунікації. Художні твори часто містять діалоги, монологи або звернення до читача. Саме лексичні одиниці є основними засобами для спілкування та передачі інформації [1, 46].

Висновки: Лексичні одиниці виконують різні функції в художніх текстах, що дозволяє дослідникам розглядати цю тему з різних аспектів. По-перше, експресивність мовних засобів посилює емоційний зміст конкретних частин тексту. Емотивна лексика, в свою чергу, викликає емоції у читача, формуючи його ставлення до персонажів і роблячи процес читання більш емоційним і динамічним. По-друге, лексичні одиниці відображають індивідуальний стиль письма та особливості персонажів, зокрема їхнє походження. Крім того, вони є важливими засобами комунікації та сприяють досягненню мети обміну інформацією.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у подальшому дослідженні впливу лексичних одиниць на формування стилістичних особливостей художнього тексту та їхнього емоційно-експресивного навантаження. Крім того, важливо дослідити взаємодію лексичних одиниць з контекстом та ситуативними факторами, що впливають на їх функціонування в комунікативному процесі.

Література:

1. Головащенко Ю. Лексико-асоціативні групи в семантичному просторі романів Джона Максвелла Кутзее. Південний архів. Філологічні науки. 2017. Вип. 66. С. 116-121. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pafn_2017_66_28 (дата звернення 09.03.2025)
2. Єрмоленко С. Експресивність. Українська мова: [енциклопедія]. Енциклопедія. Редкол.: Русанівський В., Тараненко О. (співголови), Зяблюк М. та ін. 3-є вид., зі змінами і доп. К., 2007. С. 175 – 176.
3. Єфімов Л., Ясінецька О. Стилістика англійської мови і дискурсивний аналіз. Вінниця, 2013. 240 с.
4. Кузенко Г. Емотивність на різних мовних рівнях. Том 18. К., 2000. С. 25-37.
5. Худолій А. Функціональні зміни у мові американської публіцистики кінця XX – початку XXI століття. – Острог: Вид-во НаУОА, 2006. – 368 с.

УДК: 81'42:811.111

Бабенкова Любов Юріївна,*Національний університет «Острозька академія»*

ПОНЯТТЯ СТИЛІСТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА СУЧАСНІ ПІДХОДИ В ДОСЛІДЖЕННЯХ МОВОЗНАВЦІВ

Стаття присвячена дослідженню стилістики англійської мови як науки, її теоретичних засад та сучасних підходів у лінгвістиці. Розглянуто історичний розвиток стилістики та її зв'язок з іншими галузями мовознавства, такими як фонетика, лексикологія та граматики, та їх взаємозв'язок. Подано огляд внеску авторитетних мовознавців у становлення стилістики як самостійної дисципліни та її теоретичної основи, а також у висвітлення головних аспектів аналізу науки таких як цілі, новітня методологія, дослідження понять та напрямки.

Ключові слова: стилістика, англійська мова, теоретичні основи, мовознавчі дослідження, стилістичний аналіз, сучасні підходи.

The article is devoted to the study of English stylistics as a science, its theoretical foundations and modern approaches in linguistics. The historical development of stylistics and its connection with other branches of linguistics, such as phonetics, lexicology and grammar, and their interrelation are considered. An overview of the contribution of reputable linguists to the formation of stylistics as an independent discipline and its theoretical basis, as well as to the coverage of the main aspects of the analysis of the science, such as goals, modern methodology, research concepts and directions, is given.

Keywords: stylistics, English language, theoretical foundations, linguistic research, stylistic analysis, modern approaches.

Постановка проблеми. Стилiстика англiйської мови є однією з основних розділів мовознавства, яка досліджує мовні засоби виразності та їхню роль у комунікації. З давніх часів, значну увагу

приділяли вивченню цієї науки з різноманітних аспектів, інтегруючи результати теоретичних, комунікативних та практичних досліджень. Так як стилістика мала неабиякий інтерес у вчених і кожен з них намагався адаптувати бачення цього аналізу зі своєю точки зору у вигляді власних робіт, було проведено детальний розгляд усіх можливих критерій та основ.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасні підходи та дослідження стилістики англійської мови показують, що це багатогранна наука, яка продовжує розвиватися під впливом різних лінгвістичних шкіл і вчених. Зокрема, роботи мовознавців, таких як Л. Єфімова [3], О. Ясінецької [3], І. Кузнецової [4], В. Жуковської [5], В. Кухаренко [6] та Г. Приходько [7], значно розширили теоретичні базу стилістики, висвітливши основні методи аналізу та нові напрямки досліджень в різних комунікативних контекстах.

Мета статті: аналіз поняття стилістики англійської мови, її теоретичних основ та сучасних підходів у дослідженнях мовознавців; огляд еволюції цієї науки, ключових аспектів та внеску провідних вчених у розвиток стилістики як науки.

Постановка завдання:

- Проаналізувати теоретичні основи стилістики англійської мови.
- Розглянути сучасні підходи до дослідження стилістики у мовознавстві.
- Вивчити внесок лінгвістів у розвиток стилістики на основі їх робіт.

Виклад основного матеріалу. Стилiстика, як роздiл лiнгвiстики, дослiджує способи використання мови для передачi значення, емоцiй i художньої експресiї. У контекстi англiйської мови стилiстика вивчає вибiр, який роблять мовцi та автори для досягнення певних комунiкативних ефектiв, починаючи вiд формального до лiтературного вираження.

Аби пiдiйти до поняття цiєї науки з професiйної точки зору, слiд розглянути визначення, яке дає лiтературознавча енциклопедiя : «Стилiстика (нiм. Stilkunde, Stilistik, англ. stylistics, франц. stylistique) – роздiл фiлологiї, сформований у ХІХ ст., що вивчає способи представлення мови, закономірностi її iснування, структурну органiзацiю за рiзних умов та форм комунiкацiї» [5, 431]. Ця дефiнiцiя пiдкреслює ключову роль стилiстики як важливого iнструмента у дослiдженнi мовного багатства, що є невід’ємною складовою сучасної лiнгвiстики.

У другій половині XX століття мовознавство зосередилося на дослідженні засобів вираження, що сприяло становленню стилістики як окремої науки. Стилістична система мови формувалася поступово, під впливом літературного розвитку, соціальних, культурних, релігійних і політичних чинників, а також взаємодії з іншими мовами. Ці фактори відіграли ключову роль у розвитку стилістики англійської мови [6, 207].

Слід відзначити вклад Л. Єфімова та О. Ясінецької у своєму посібнику «Стилістика англійської мови і дискурсивний аналіз», в якому розгортаються основні елементи стилістики як науки, особливо теорії стилістичних прийомів, включаючи визначення та їх класифікацію. Щодо їхніх стверджень і трактувань, стилістика є розділом лінгвістики, який займається експресивними засобами та функціональними стилями мови [1, 5]. Для кращого розуміння та детального вивчення цієї науки, мовознавці виділили 4 типи стилістики і кожна з них відповідає за своє призначення та функцію в аналізі мови. Сюди віднесли: лінгвостилістику, що вивчає функціональні стилі та виражальні можливості мови; комунікативну (декодує) стилістику, яка описує експресивні особливості певних повідомлень або ж текстів; стилістику кодування або іншими словами літературну стилістику, що займається індивідуальними стилями авторів та контрастивну стилістику, яка досліджує стилістичні системи двох або більше мов у порівнянні [1, 5]. Також дослідники виокремили розділи мовознавства, тісно пов'язані зі стилістикою, що допомагають глибше зрозуміти різні мовні аспекти. Наприклад, фонетика вивчає звуки, інтонацію та ритміку, тоді як стилістика зосереджується на їхній виразності, формуючи науку про експресивну організацію звуків. Особливу увагу приділили лексикології та стилістиці: перша досліджує слова, їх походження й значення, а друга – слова, які є експресивні в мові, формуючи разом науку про експресивні шари лексики, зокрема вульгаризми, жаргонізми, архаїзми, неологізми тощо. Також розглянули зв'язок стилістики з граматиною: граматика описує структуру мови, а стилістика виокремлює виразні граматичні форми, що стало основою науки про експресивні морфологічні та синтаксичні одиниці [1, 5].

Великий вклад у дослідження питань стилістики зробила І. Кузнєцова, висвітливши певні елементи щодо науки. У посібнику «Стилістика у практиці» вона зазначала, що стилістика є розділом загальної лінгвістики, що досліджує використання мови в різних комунікативних ситуаціях для впливу на адресата [3, 5]. Вивчаючи

глибше цей аспект, мовознавиця виділила на основі визначення дві цілі стилістики: а) вивчення мови засобів масової інформації, які мають різні сфери комунікації (наука, неформальне спілкування, художня література, мас-медіа тощо); б) вивчення мовних засобів для виокремлення ключових ідей, які визначають експресивні цілі [3, 5]. Тому можна сказати, що І. Кузнєцова виділила аспекти, які сприяють усвідомленню ролі стилістики в сучасній комунікації та її практичному застосуванню.

Свій внесок у вивчення та дослідження цієї науки внесла також мовознавиця В. Жуковська у посібнику «Основи теорії та практики стилістики англійської мови». Вона описала кілька методів стилістики, які відіграють чималу роль у вивченні та аналізі цієї науки. Серед основних методів стилістичного аналізу вона виокремлює семантико-стилістичний, що досліджує зв'язок мовних засобів із передачею змісту й емоційного забарвлення; порівняльний, який визначає стилістичний ефект через зіставлення з нейтральними варіантами; метод стилістичного експерименту, що передбачає заміну мовних одиниць для оцінки їхніх функцій; а також кількісний і статистичний методи, які аналізують частотність і закономірності використання мовних елементів [2, 10]. На відміну від Л. Єфімова та О. Ясінецької, мовознавиця виділяє більш детальний список видів стилістики, який нараховує 23 різних типів. Серед них можна виділити такі як лінгвістична стилістика, літературна стилістика, стилістика читача, іманентна стилістика, та інші. Дослідження В. Жуковської значно розширюють уявлення стилістики як науки, збагачуючи її теоретичну базу та методологічний інструментарій.

В. Кухаренко також розглянула питання стилістики у своєму підручнику «Практикум зі стилістики англійської мови», зокрема наголошуючи на певних видах, які мають вагомий вплив на науку. Як зазначає мовознавиця, стилістика вивчає синонімічні мовні ресурси та їх функціонування в різних комунікативних ситуаціях [4, 3]. Свою увагу вона спрямовує на функціональну стилістику, що зосереджується на мовних «парадигмах», що відповідають конкретним ситуаціям спілкування. Особливе місце займає стилістика художнього мовлення, яка досліджує використання мовних засобів у художній літературі для передачі не лише логічної, а й додаткової інформації. А також важливим аспектом є стилістика автора, яка розглядає процес кодування інформації, та стилістика декодування, що аналізує її сприйняття адресатом [4, 4]. Мовознавиця наголошує, що усі напрями стилістики спрямовані на дослідження мовних

можливостей для виконання різноманітних комунікативних завдань і є необхідними для дослідження.

Г. Приходько у своїй роботі «General notes on style and stylistics» теж зробила вклад та дослідила питання стилістики. Мовознавиця зазначила, що стилістика пояснює мовний вибір, що залежить від соціальних і комунікативних факторів, та досліджує вплив стилістичних засобів на зміст і сприйняття тексту. Також Г. Приходько виокремлює два основні напрями стилістики: стилістичні засоби та оцінні елементи, що досліджують мовні засоби, їхню емоційність та роль у художньому тексті, і функціональні стилі, які аналізують типи текстів з різним використанням мовних одиниць та їхню прагматичну спрямованість [7, 25]. За її працею можна сказати, що головним завданням стилістики є виявлення зв'язку між мовними засобами та їхнім ефектом, що дає зрозуміти, як формується стиль у текстах різних жанрів і періодів.

Висновок. Стилiстика англiйської мови є багатогранною наукою, що охоплює функціональні стилі, експресивні засоби та їх використання в різних комунікативних контекстах. Від зародження у ХІХ столітті до сучасних досліджень, стилістика розвивалася під впливом різних лінгвістичних шкіл та вчених, зокрема представників Празької школи, а також сучасних дослідників, які зробили вагомий внесок у формулюванні основних теоретичних засад стилістики. Їхні роботи демонструють невичерпність цієї науки та підкреслюють її важливість для аналізу мовлення.

Перспективи подальших досліджень стилістики англійської мови полягають у вивченні її взаємодії з іншими лінгвістичними дисциплінами та застосуванні нових методів аналізу текстів у сучасних комунікаційних контекстах.

Література:

1. Єфімов Л. П., Ясінецька О. А. Стилiстика англiйської мови i дискурсивний аналіз. Учбово-методичний посiбник. – Вiнниця: Нова книга, 2004. – 240 с.
2. Жуковська В. В. Основи теорії та практики стилістики англійської мови: Навчальний посiбник. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – 240 с.
3. Кузнєцова І. В. Stylistics in Practice (Стилiстика на практицi): Практикум. – 2-ге вид., випр. i доп. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2007. – 132 с.
4. Кухаренко В. А. Практикум з стилістики англійської мови: Підручник. – Вiнниця. «Нова книга», 2000. – 160 с.

5. Літературознавча енциклопедія : у двох томах. Т. 2 / Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007, 505 с.

6. Пастернак Т. А. До питання генези стилістичних засобів виразності. Записки з романо-германської філології. 2023. № 1(50). С. 205–214. URL: [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2023.1\(50\).285562](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2023.1(50).285562)

7. Prihodko A. GENERAL NOTES ON STYLE AND STYLISTICS. *Studia Philologica*. 2020. Т. 1, № 14. С. 23–30. URL: <https://doi.org/10.28925/2311-2425.2020.143>

УДК: 81'42:82-3:398

Бабко Владислава Володимирівна,
Національний університет «Острозька академія»

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЯ БОГІВ ТА МІТОЛОГІЧНИХ СТВОРІНЬ НА ПРИКЛАДІ СЕРІЇ РОМАНІВ «THE TRIALS OF APOLLO» РІКА РІОРДАНА

Стаття присвячена лексичним особливостям мовлення персонажів серії романів «The Trials of Apollo» Ріка Ріордана. У ній подано аналіз мовних засобів, які автор використовує для створення унікального мовного образу персонажів, та як ці лексичні елементи впливають на формування образів героїв їхньої ідентичності та сприйняття читачами.

Ключові слова: мітологія, лексичні особливості, мовлення персонажів.

The article aims to describe the lexical features of the characters' speech in the book series The Trials of Apollo by Rick Riordan. The article analyses the linguistic means used by the writer to create a unique linguistic image of the characters and how those lexical elements influence the formation of the characters' images, their identity, and how they are perceived by readers.

Keywords: mythology, lexical features, characters' speech.

Постановка проблеми. Мітологія здавна надихає людство та залишається невичерпно багатим джерелом сюжетів. У нових літературних інтерпретаціях найчастіше до мітів звертається жанр фентезі, де традиційні мотиви переплітаються з сучасними елементами мовлення.

Серія романів американського письменника Ріка Ріордана «The Trials of Apollo» є яскравим прикладом переосмислення знайомих історій та античних образів у сучасній літературі. Актуальність цього дослідження полягає у популярності сучасної мітологічної літератури та важливості вивчення реалізації автором унікального мовлення персонажів залежно від їхнього походження задля

здійснення подальшого літературознавчого аналізу. Вивчення функціонування зокрема архаїчної, розмовної та сленгової груп лексики в художньому тексті також сприятиме розширенню знань про лексичні засоби на прикладі творів модерної американської літератури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження серії романів «The Trials of Apollo» Ріка Ріордана проводило багато закордонних науковців, які розглядали різноманітні аспекти серії з лінгвістичної та філологічної перспектив: В. Фуаді [3] – у лінгвістичній прагматиці, Л. А. Мулянінтяс, А. Хуарунніса, Н. Кусума [6] – морфології, Бр. Сіаган і В. С. Енжеліна [2] – стилістиці. Міждисциплінарні наукові доробки на основі цих творів представили П. Премсвері [7] (культурний аналіз), К. Гомам [4] (літературознавство), К. Тангеді [14] та Дж. Мартаяні [5] (психологія), Н. Г. Деванті [1] (екокритика). На питання, пов'язані з труднощами художнього перекладу квінтології, зорієнтовані праці таких дослідників і дослідниць як Р. Сарі та С. Гарніди [12], Б. Сукмаджаті [13], Р. Альми Сарі й Р. Хартоно [11], К. Віннаронга [15] та інших.

Однак не вирішеним залишається дослідження лексичних особливостей мовлення персонажів, зокрема мітологічного походження, у формуванні образів героїв та впливу лексичних засобів на сприйняття їх читачами. Гострим це питання залишається зокрема і через відсутність на сьогодні українського перекладу цієї серії письменника.

Мета статті полягає у аналізі лексичних особливостей мовлення мітологічних створінь та богів у серії романів «The Trials of Apollo» Р. Ріордана, визначенні використаних мовних засобів та встановлення причин їх застосування письменником у мовленнєвій системі твору.

Виклад основного матеріалу дослідження. Книжкова серія «The Trials of Apollo» Ріка Ріордана є третьою у циклі й розповідає про долю бога Аполлона, який як покарання став звичайним підлітком та має пройти випробування, аби повернутися до Олімпу. Твори американського письменника, де мітології народів світу поєднуються з сучасними реаліями, викликають цікавість не лише літературознавців, а й лінгвістів.

Діалоги персонажів відіграють у книжках ключову роль, сприяючи динамічному розвитку сюжету та побудові стосунків між героями. Автор використовує цілу низку лексичних засобів для передачі світоглядів, походження та характерів дійових осіб, чи то богів, міфологічних істот, підлітків-напівбогів чи звичайних людей.

Розгляньмо приклади мовлення представників кожної з цих груп.

Першою героїнею є Рея, королева титанів та дружина бога часу Кроноса. Яскравою ілюстрацією її стилю є така цитата у розмові зі своїм онуком:

Iris is a good soul. I dig her. But you know, these younger goddesses, they weren't around to fight the revolution. They don't get what it was like when your old man was eating your children and you couldn't get a real job and the Titan chauvinists just wanted you to stay home and cook and clean and have more Olympian babies. [...] Oh, I remember now. She's a messenger of the gods, right? Along with Hermes and that other groovy liberated chick...Joan of Arc? [10].

Мовлення Реї відрізняється яскравими лексичними особливостями. Найпомітнішим є використання розмовної та неформальної лексики (*I dig her, you dig?, chick, It's bumming me out in a big way, gotta, wanna*) та сленгових виразів, притаманних руку хіпі у 1960-70-х роках, й езотерики (*groovy, bad karma, strong Aquarian vibe, guru*). Богиня таким стилем комунікації підкреслює свої цінності свободи й духовного пошуку.

Вона згадує й про події цієї епохи, наприклад, *After Woodstock* [музичний фестиваль у штаті штаті Нью-Йорк – прим. авторки], *I stuck around, started a pottery studio* [10]; відомих історичних постатей: Джиммі Гендрікс, Жанна д'Арк; а також персонажів з сіт-комів 1950-х, Оззі й Гарріет, Люсі та Пікі. Вона вживає й політичну термінологію: *military-industrial complex, capitalist empire, patriarchal institutional oppression*.

Наступний персонаж, Стріла Додони, відноситься до категорії мітологічних створінь. Створена з гілки Гаю Додони, вона слугує джерелом порад, має дар передбачення та стабільний зв'язок з мережею інтернет.

У мовленні цього персонажа можемо помітити сукупність елементів, які створюють її неповторний образ. Найперше, усі репліки Стріли Додони написано великими літерами: *THOU SHALT GAIN THE BEASTS' TRUST WITH TATER TOTS* [9], що надає ефекту гучності, величності, виняткової важливості, створює враження наслідування пророчих видінь.

Ключовою особливістю є її архаїчна англійська мова доби королеви Єлизавети першої, яку головний герой Аполлон називає «the strange Shakespearean lingo» [8]. Ця говірка яскраво виражена вживанням архаїчних займенників (*thou (you), thee (you), thy (your), thine (yours)*), дієслівних форм (*goest thou to the zoo (you go to the*

zoo), *methinks* (*I think*), *mindeth thy right elbow* (*mind your right elbow*), *leavest me in the Mercedes* (*leave me in the Mercedes*)), модальних конструкцій (*thou mayst* (*you may*), *thou shalt* (*you shall*), *thou dost* (*you do*)), властивої цій епосі лексики (*fie* (*shame*), *verily* (*truly*), *anon* (*soon*), *aye* (*yes*)).

Абсурдність надмірного архаїзмів виявляється у неправильних граматичних конструкціях та стилізуванні мовлення Стріли Додони під ранньоанглійську мову, наприклад, *THOU SHALT KNOWEST IT WHEN THOU SEEST IT* [9] або *JUMPEST THOU THE FENCE* [9]. У поєднанні з імітацією оракульських промов часто цей пафосний стиль Стріли Ріордан використовує навіть для створення комічного ефекту як у прикладі вище: протиставленням приручення чарівних і загрозливих істот, тут – грифінів, за допомогою картопляних нагетсів. Такий очевидний контраст надає персонажеві унікальної харизми.

Персонаж третьої групи – Лео Вальдез, механік, напівбог, син Гефеста. Його мовлення вирізняється різноманітністю лексичних елементів, які найперше відображають його особистість та соціокультурне тло.

Спершу варто згадати про численні сленгізми у репліках Лео, що наближає їх до живої мови американських підлітків. Протягом другої книги, де персонаж присутній найбільше, можемо помітити такі приклади молодіжного сленгу та скорочень, притаманних сучасній розмовній мові: *Sup, dude, I dunno, C'mon, man, Gee, thanks!, dang*, тощо [9].

Яскраво проявляється його зв'язок з батьком через вживання технічної лексики: *gyrocapacitor, Archimedes sphere, clepsydra lock, vault lock, «tune-up»*. Зв'язок Лео з матір'ю Есперанзою, яка є мексиканкою, автор підкреслює використанням запозичень з іспанської мови. Часто персонаж додає колориту своєму мовленню змішуючи іспанські емоційно забарвлені вирази й англійські речення, до прикладу: *Dang, hermana, I love you, too!* [9], *Hey, abuelita* [9], *These tofu enchiladas are sabrosas* [9]. Таким чином, згадані лексичні групи підкреслюють соціальну, професійну й культурну ідентичність героя.

Насамкінець, до останньої групи можемо віднести Саллі Джексон, мати Персі Джексона, напівбога й сина Посейдона. Мовлення Саллі вирізняється м'якістю та емпатією, зокрема завдяки частому використанню зменшувально-пестливих звертань, як для дітей і підлітків, так і для колишніх богів. У першій та третій частинах серії можемо бачити такі приклади:

There's a first-aid kit in your bathroom, sweetheart [10], I love you, too, dear. Percy's friends are always welcome [8], You poor dear [8]. Ці вислови створюють образ турботливої матері, яка готова піклуватися не лише про свого сина, а й про всіх, хто шукає притулку в неї вдома.

Це також можна помітити у згадках про їжу, назвах страв: *There's guacamole, sour cream, refried beans, salsa– [10]* та запрошенню інших до прийомів їжі: *Let's get you something to eat [10], Some food if you're hungry [10], Now, let's eat [8]*, що підкреслює її гостинність.

Відповідно, мовлення Саллі Джексон відзначається емоційною теплотою та природністю. Стиль її реплік розмовний, позбавлений офіційоу й створює відчуття домашнього затишку.

Висновки дослідження. У результаті проведеного дослідження ми прийшли до висновку, що лексичні особливості мовлення богів, мітологічних створінь, напівбогів і звичайних людей у серії романів «The Trials of Apollo» Ріка Ріордана відіграють ключову роль у формуванні унікальних образів персонажів. Можемо підсумувати, що завдяки лексичним прийомам –архаїзмам, сленгізмам, іншомовним запозиченням, лексичним групам вузької тематики, тощо – письменник не лише додає автентичності власному стилеві, а й забезпечує високу впізнаваність персонажів.

Конкретний набір засобів для кожного героя чи героїні у мовленнєвій системі твору сприяють глибшому розкриттю персонажів через підкреслення їхньої ідентичності, походження, переконань та світогляду. Мова Реї та Стріли Додони, до прикладу, створюють яскравий контраст між ними й рештою дійових осіб: референси до минулих часових епох створюють ефект їхньої віддаленості від сучасності. Водночас, стиль розмови таких «простих смертних» як Саллі Джексон і Лео Вальдеза надає персонажам додаткової виразності. Лексичні особливості у їхніх репліках сприяють глибшому розумінню характерів персонажів та їхніх поглядів на світ.

Крім того, індивідуалізація мовлення також сприяє комфортному сприйняттю змісту читачами. У великій книжковій серії, де кількість героїв перевищує за п'ятдесят, вирізнення персонажа через їхнє мовлення є чи не найефективнішим та найшвидшим способом нагадати аудиторії, яка саме дійова особа перебуває у центрі уваги.

Практична цінність роботи полягає в можливості застосування її результатів і матеріалів у лінгвістичних курсах з лексикології та, для занять з практики перекладацьких навичок. Також цей аналіз може

стати корисним у видавничій сфері для успішного перекладу цієї серії книг Ріка Ріордана та решти його робіт у майбутньому.

Наостанок, перспективою для подальших наукових розвідок є напрям компаративного аналізу мовлення мітологічних персонажів серії «The Trials of Apollo» Р. Ріордана із творами інших авторів. Це може включати як роботи сучасних письменників (Меделлін Міллер, Ніл Гейман, Рейчел Сміт, Дженніфер Сейнт), так і звернення до класичних текстів Гомера чи Овідія у порівнянні з їхнім осучасненим варіантом.

Література:

1. Devanty N. H. Paradoxical Representations of Nature In Rick Riordan's The Trials of Apollo: The Hidden Oracle: An Ecocritical Study: Master's thesis / Airlangga University. Surabaya, 2019.
2. Enjelina W. S., Siagian Br. An Analysis of Figurative Language in The Tower of Nero Novel by Rick Riordan : Thesis. 2022.
3. Fuadi W. The Analysis of Illocutionary Acts in The Trials of Apollo, Book 2: The Dark Prophecy : Master's thesis. Padangsidempuan, 2018.
4. Ghomam K. Tragic Hero Analysis on Apollo on Rick Riordan's The Trials of Apollo: The Hidden Oracle : Master's thesis / Sunan Ampel State Islamic University Surabaya. Surabaya, 2021.
5. Martayani J. The Changes in Apollo's Narcissistic Traits in Rick Riordan's The Trials of Apollo: The Hidden Oracle and The Dark Prophecy (Book One and Book Two) Doctoral dissertation / Diponegoro University. Semarang, 2020.
6. Morphological Analysis of Compounding in the Novel The Burning Maze: The Trials of Apollo by Rick Riordan / L. A. Mulyaningtyas et al. *JURNAL BASIS UPB*. 2024. Vol. 11 : 2. P. 95–106.
7. Prameswary P. A. Bringing Greek Mythology into American Story: A Formulaic Analysis of Rick Riordan's The Trials of Apollo: The Hidden Oracle : Thesis / University of Jember. 2018.
8. Riordan R. The Burning Maze. New York : Hyperion Books, 2018.
9. Riordan R. The Dark Prophecy. New York : Hyperion Books, 2017.
10. Riordan R. The Hidden Oracle. New York : Hyperion Books, 2016.
11. Sari R. A., Hartono R. The Naturalness of Figurative Language from 'The Trials of Apollo: The Hidden Oracle' Novel. *English Education Journal*. 2022. T. 12, Issue. 4. P. 569–577.
12. Sari R. E., Garnida S. C. The Role of Co-texts in the Omission of Modal Auxiliaries in the Translation of Riordan's The Trials Apollo: The Hidden Oracle. *Tanda: Jurnal Kajian Budaya, Bahasa Dan Sastra*. 2021. V. 1, Issue 3. P. 11–16.

13. Sukmajati C. B. A Study of Poetry Translation Principles and Acceptability of The Trials of Apollo: The Hidden Oracle Novel : Master's thesis / Sanata Dharma University. Yogyakarta, 2018.

14. Thungedy K. C. The Analysis of Lester Papadopoulos' Characterization as A Narcissist in "The Trials of Apollo – The Hidden Oracle" : Master's thesis / Universitas Buddhi Dharma. Karawaci, 2020.

15. Winnarong K. When Bisexuality Becomes a Heteronormative Fantasy: Gender Bias in the English-Thai Translation of The Trials of Apollo 1: The Hidden Oracle. *Journal of Language and Culture*. 2024. V. 43, Issue 2. P. 22–40.

УДК: 81'28

Бадзян Аліна Олександрівна,
Національний університет «Острозька академія»

ІРЛАНДСЬКИЙ ДІАЛЕКТ ЯК ОБ'ЄКТ МОВОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Стаття досліджує феномен ірландської англійської, її історичне становлення, фонетичні, граматичні та лексичні особливості. Проаналізовано основні етапи розвитку діалекту, починаючи від англо-норманського вторгнення 1169 року і завершуючи сучасними дослідженнями мовознавців. Особливу увагу приділено внеску провідних лінгвістів у вивчення ірландського варіанту англійської мови, а також впливу соціально-історичних чинників на формування цього діалекту.

Ключові слова: ірландська англійська, діалект, соціолінгвістика, мовна асиміляція, наукове дослідження, лінгвіст, фонетика, граматики, лексикологія.

The article explores the phenomenon of Irish English, its historical development, as well as its phonetic, grammatical, and lexical features. The main stages of the dialect's evolution are analyzed, from the Anglo-Norman invasion of 1169 to contemporary linguistic studies. Particular attention is given to the contributions of leading linguists to the study of the Irish variety of English, as well as the influence of socio-historical factors on the formation of this dialect.

Keywords: Irish English, dialect, sociolinguistics, language assimilation, scientific research, linguist, phonetics, grammar, lexicology.

Постановка проблеми. Ірландська англійська є унікальним варіантом англійської мови, що сформувався під впливом ірландської, надаючи діалекту низку особливих ознак, що відрізняють його від стандартної англійської. Дослідження цього варіанту мови дає змогу глибше зрозуміти процеси спричинених колоніальним

впливом мовних змін, збереження мовних особливостей та взаємодії між мовами в умовах багатовікового співіснування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням ірландської англійської займалися такі науковці, як Джозеф Райт, П. Л. Генрі, Алан Блісс, Раймонд Хіккі, Маркку Фільппула, Джон Кірк, О. М. Казакевич та інші. Фундаментальні праці Дж. Райта, зокрема «The English Dialect Dictionary» (1898–1905) та «The English Dialect Grammar» (1905), заклали основу для подальших досліджень.

Мета статті: дослідження історичних та лінгвістичних особливостей ірландської англійської; вивчення внеску провідних лінгвістів у вивчення цього мовного явища; аналіз впливу соціально-історичних чинників на розвиток діалекту; огляд сучасного становища ірландської англійської в Республіці Ірландія та Північній Ірландії.

Постановка завдання:

- проаналізувати внесок мовознавців у вивчення ірландського варіанту англійської мови;
- охарактеризувати основні історичні етапи розвитку ірландської англійської;
- розглянути фонетичні, граматичні та лексичні особливості діалекту;
- дослідити соціолінгвістичні чинники, що вплинули на мовну ситуацію в Ірландії.

Виклад основного матеріалу. У 2021 році перепис населення Північної Ірландії показав, що 95,4% населення країни віком від 3 років вважають своєю першою мовою англійську [1]. Ба більше, результати перепису населення Республіки Ірландія, проведеного у 2022 році, стверджують, що лише 33% громадян держави послуговуються у побуті ірландською мовою [2]. Отож якими б різними в певних аспектах не були ці країни, у ХХІ столітті їх обох характеризує дещо спільне – практично повне домінування в суспільстві англійської мови, попри статус ірландської мови як першої державної у Республіці Ірландія та однієї з офіційних мов Північної Ірландії. Причини описаної мовної ситуації, процес виникнення такого явища як ірландська англійська, розвиток та особливі ознаки діалекту не могли не зацікавити мовознавчу спільноту.

Комплексні дослідження мовознавцями варіантів англійської мови, зокрема ірландського діалекту, стали яскравою ознакою сучасного етапу розвитку лінгвістичної науки. Хоча деякі науковці таки намагалися вивчати ірландський варіант мови у ХVІІІ – ХІХ

століттях, їх дослідження мали локальний характер та не зробили значного внеску в формування теорії діалекту. Саме ХХ століття, період активної наукової діяльності відомих філологів П. Л. Генрі та Алана Блісса, стало епохою розквіту вивчення ірландської англійської [3].

У 1898–1905 роках видатний англійський філолог Джозеф Райт видав фундаментальну для дослідників ірландського варіанту англійської мови працю «The English Dialect Dictionary», найповніший коли-небудь опублікований словник англійських діалектів. У шістьох томах автор зібрав лексичні одиниці, які використовувалися в різних частинах Великої Британії та Ірландії наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття. У тому ж 1905 році було опубліковано ще одну книгу Райта «The English Dialect Grammar», у якій науковець розширив аналіз діалектів, зокрема ірландського, на їх фонетичні, граматичні та морфологічні аспекти [4].

Одним з найвідоміших сучасних дослідників ірландського діалекту є мовознавець Раймонд Хіккі, який у своїх працях допомагає прослідкувати історію виникнення такого явища як ірландська англійська і зрозуміти чинники, що підштовхнули населення Ірландії відмовитись від власної мови, обираючи натомість англійську. Згідно з дослідженнями Хіккі в історії ірландської англійської існує два головні періоди: перший, що розпочався з прибуттям перших англо-мовних завойовників у кінці ХІІ століття, та другий, ознаменований колонізацією Ірландії на початку ХVІІ століття [5].

Вперше англійська мова почала поширюватись Ірландією після англо-норманського вторгнення 1169 року, результатом якого стало захоплення завойовниками частини територій Ірландії. Слабкі зв'язки поселенців з Англією та спільна з корінним населенням католицька релігія сприяли асиміляції колонізаторів з ірландським населенням. У спробі врятувати англійські володіння в Ірландії, кількість яких стрімко зменшувалась у зв'язку з нападами ірландських кланів, у 1367 році короною було прийнято статут Кілкенні, що забороняв використання ірландської мови. Втім, закон так і залишився на папері через неможливість Англією контролювати його дотримання [6]. Таким чином, перший період історії ірландської англійської, що тривав до кінця ХVІ століття, можна охарактеризувати її слабкою позицією у суспільстві тогочасної Ірландії та збереженням важливого статусу ірландської мови.

Усе змінилось з початком активної колонізації Ірландії та переселенням на її територію англомовних протестантів, що з найбільшим

успіхом відбулося в Ольстері. Ірландське населення піддавалося жорстоким мовним та релігійним утискам, що підтримувалися т.зв. «Каральними законами», й обирало перехід на англійську мову через соціальні переваги, що та пропонувала [5].

Вивченням цієї ж теми займалась й українка, докторка історичних наук О. М. Казакевич, чії дослідження мають зокрема й соціолінгвістичне спрямування. У своїй статті науковиця зосередила увагу на мовній асиміляції корінного народу острова у XIX столітті та вказала, що факторами, які сприяли поширенню англійської мови та занепаду ірландської, були «народні» школи, навчання в яких відбувалося лише англійською мовою, а застосування ірландської строго каралося, закореніле зневажливе ставлення у суспільстві до ірландців та жахливі людські втрати через Великий голод серед носіїв ірландської мови [7]. Саме у такий спосіб на території острова почала домінувати ірландська англійська – варіант англійської мови, що під впливом ірландського населення отримав власні характеристики.

Чи не найбільш значною відмінністю ірландського діалекту від стандартизованої англійської мови є його вимова. У своїх дослідженнях Алан Блісс стверджував, що ірландці, вивчаючи англійську мову у XVII столітті, інтерпретували та відтворювали звуки з погляду власної фонематичної системи й передали цю вимову з незначними змінами до наших днів [8]. Аналізуючи голосні звуки ірландського варіанту мови, Раймонд Хіккі наголошує на ротичності діалекту, що означає відсутність в ньому дифтонгів /*ia*, *ea*, *oa*/ та можливість використання перед /*r*/ майже усіх голосних звуків. В ірландській англійській межа між /*æ*/ та /*a:*/ є дуже нечіткою, а звук /*ə*/ можна зустріти у ненаголошеному *-ed* [9]. *Звертаючи свою увагу на приголосні звуки, зустрічаємо леницію /t/ та /d/, тобто ослаблення артикуляції звуків у позиції між голосними. Ці ж приголосні /t/ та /d/ часто замінюють /θ/ та /ð/ [10]. До того ж в ірландському діалекті зустрічається використання лабіовелярного /w/, також відомого як поєднання /h/+w/, щоразу коли в орфограмі є wh- [9]. Варто зазначити, що згадані вище особливості ірландського діалекту є лише невеликою частиною донині характерних йому фонетичних ознак.*

Фінський мовознавець Маркку Фільппула присвятив значну частину своєї наукової діяльності вивченню граматики ірландської англійської. Результати його досліджень показують, що однією з найпомітніших ознак діалекту є використання займенника *you* у другій особі однини та форми *you*s у тій же особі множини. В ірландському варіанті мови означений артикль часто вживається

перед іменниками, які в стандартизованій англійській мові артикля не мають. Помилкою не вважається й використання подвійного заперечення в одному реченні або використання *for to* замість *to/in order to* в інфінітивних реченнях, що виражають мету. До того ж, носії цього варіанту мови схильні уникати використання частки *shall*, надаючи натомість перевагу *will* [11]. Ці та багато інших відмінностей ірландського діалекту науковець аналізує у своїй праці «*The Grammar of Irish English: Language in Hibernian Style*».

Найперші лексикологічні дослідження ірландського діалекту англійської мови були проведені П. В. Джойсом («*English As We Speak It In Ireland*», 1910) та П. Дж. Ірвіном («*A Study of the English Dialects of Ireland, 1172-1800*», 1935). Лексичне розмаїття ірландського діалекту досліджує й сучасний діалектолог Джон Кірк, послуговуючись трьома основними словниками: «*A Dictionary of Hiberno-English*» Террі Долана (третє видання, 2012), «*Slanguage*» Бернарда Шера (третє видання, 2008), «*The Concise Ulster Dictionary*» Керолайн Макафі (1996). Науковець дійшов висновку, що в ірландську англійську без змін у формі чи значенні мігрували багато слів ірландської мови й залишились там дотепер. Окрім того, діалект містить значну кількість неологізмів, котрі або дійшли до нас з англосаксонських часів й вже давно не використовуються в стандартизованій англійській мові, або виникли зовсім нещодавно в ірландській англійській [12]. Досить очевидно, що кожен район Ірландії має свій власний місцевий словник, що спонукає мовознавців до вивчення ознак ірландської англійської, характерних невеликим територіям острова.

Дослідження ірландського діалекту не обмежується лише аналізом його історії та відмінних від стандартної англійської ознак, а й охоплює його вивчення у ширшому контексті сучасними мовознавцями.

Висновки. Ірландська англійська є результатом складних історичних і соціолінгвістичних процесів, що відбувалися на території острова Ірландія протягом останніх дев'яти століть. Пройшовши довгий та багатий на події шлях, вона отримала й зберегла унікальні фонетичні, граматичні та лексичні особливості, що вирізняють її серед інших варіантів англійської мови. Вивчення цих особливостей ірландського діалекту стало справою життя багатьох відомих мовознавців ХХ та ХХІ століття, серед яких П. Л. Генрі, Алан Блісс, Раймонд Хіккі, Джон Кірк, Маркку Фільпула та багато інших.

Перспектива подальших досліджень ірландської англійської полягає у вивченні мовної ситуації в Республіці Ірландія й Північній Ірландії у ХХІ столітті та впливу глобалізації на зміни діалекту.

Література:

1. The Northern Ireland Statistics and Research Agency. Census 2021. Main statistics for Northern Ireland – Statistical bulletin – Language. – 2022.
2. O'Brien Carl. Census 2022: Number of Irish speakers increases but only 10% can speak it very well [Електронний ресурс] // The Irish Times. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.irishtimes.com/ireland/2023/05/30/census-2022-number-of-irish-speakers-increases-but-only-10-can-speak-it-very-well/>
3. Hickey Raymond. The Oxford Handbook of Irish English. Cambridge: Cambridge University Press, 2024.
4. The English Dialect Dictionary [Електронний ресурс] // Wikipedia. – 2025. – Режим доступу до ресурсу: https://en.wikipedia.org/wiki/The_English_Dialect_Dictionary
5. Hickey Raymond. The history of English in Ireland, 1200–1800. Cambridge: Cambridge University Press, 2024.
6. Hickey Raymond. Irish English: History and Present-Day Forms. Cambridge: Cambridge University Press, 2007.
7. Казакевич О. М. Мовна асиміляція корінних народів Британських островів у XIX ст. // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2017. – Вип. 48. – С. 290-293.
8. Bliss, A. J. English in the south of Ireland. Language in the British isles, 135, 51 – 1984.
9. Hickey Raymond. The Pronunciation of English in Ireland. Cambridge: Cambridge University Press, 2024.
10. Kolárik Adam. Pronunciation of Irish English: Materials for Seminar in English Phonetics. Olomouc, 2013.
11. Filppula Markku. The Grammar of Irish English: Language in Hibernian Style. London: Routledge, 1999.
12. Kirk John. The vocabulary of Irish English. Cambridge: Cambridge University Press, 2024.

УДК: 81'25

Вітушинська Світлана Вадимівна,
Національний університет «Острозька академія»

ТИПИ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ПОМИЛОК

Стаття присвячена аналізу перекладацьких помилок, які виникають через недостатнє володіння мовних та культурних характеристик при виконанні перекладу. Досліджено та виявлено основні типи помилок у перекладі художніх текстів. Проаналізовано класифікацію помилок за їхньою природою та впливом на якість перекладу. Розглянуто підходи та наслідки помилок відомих лінгвістів і перекладознавців, зокрема Ж. Мунена, Ф. Бацевича, Л. Лозинської та П. Куляса. Особлива увага приділяється проблемам лінгвістичних, культурних і стилістичних помилок, а також необхідності прагматичної адаптації перекладу.

Ключові слова: переклад, перекладознавство, помилки перекладу, девіатологія, ерратологія.

The article is devoted to analysing translation errors originating from a deficiency of linguistic and cultural peculiarities. The main types of mistakes in the translation of literary texts are investigated and determined. The classification of errors according to their essence and impact on the quality of translation is presented. The approaches and consequences of mistakes of famous linguists and translation scholars, particularly J. Munen, F. Bacevich, L. Lozynska and P. Kulas, are considered. Particular attention is devoted to the problems of linguistic, cultural and stylistic errors and the necessity of pragmatic adaptation of translation.

Keywords: translation, translation studies, translation errors, deviation studies, erratology.

Метою статті є дослідження типових перекладацьких помилок, причини їх виникнення та вплив на якість перекладених творів, розроблені відомими науковцями. Визначити значення ерратології та девіатології у сучасному перекладознавстві.

Завданнями наукової статті є визначити основні категорії перекладацьких помилок, проаналізувати класифікації помилок у писемному мовленні, наслідок помилок на переклад твору.

Актуальність дослідження та постанови проблеми. Якісний переклад відіграє велику роль у всіх надбаннях нашого суспільства, а саме міжкультурна комунікація, наукова діяльність, літературна творчість та міжнародні відносини. Проте, перекладацькі помилки залишаються актуальною проблемою, яка може призвести до втрати всього надбання, якого хотів передати автор.

Виклад основного матеріалу. Переклад творів це є найвища майстерність створена людиною, яка допомагає людям доторкнутися до скарбниці класичної літератури, насолодитися стилем та розповіддю автора та отримати естетичну насолоду від прочитаного. Проте, переклад творів це є нелегка та клопітка праця, і тому нерідко ми можемо спостерігати помилки здійсненні перекладачем, які обривають нашу тонку нитку з мистецтвом. Сучасне перекладознавство приділяє найбільшу увагу у дослідженні перекладацьких творах, адже дана тема є складною та дискусійною. Помилка є більшою мірою наслідком неправильного розуміння вихідного тексту та нездатність перекладачів створювати цільовий текст. Велика кількість мовних особливостей спричиняє впорядкування типів помилок.

Ми можемо поділити помилки у перекладі на три групи: лінгвістичні, культурні та стилістичні помилки. З цього ми можемо зробити висновок, що неправильний вибір слів, граматичні конструкції, а найгірше відсутність врахування культурних контекстів цільової аудиторії впливають на точність та передачу краси оригіналу. Відомий французький перекладач та лінгвіст Жорж Мунен вважав, що найбільшими причинами помилок є культурні особливості країн, їхній розвиток, цивілізація, історія та фольклор, тому досвід надбання інших країн у літературній галузі створює неминучість помилок у перекладі. [4]

Відомий український вчений у галузі комунікативної лінгвістики і філософії мови Ф. Бацевич наполягав на дослідженні природи та причин помилок та створення окремої дисципліни, яка б займалася мовними відхиленнями. [1]. Щоб обрати відповідний термін до наукового напрямку, Бацевич спочатку зупинився на “*помилкознавство*”, але згодом змінив свій вибір на “*девіатологія*”, яке утворене від латинського слова *deviato* та грецького *logos*, що вивчає вивчення всіх мовних порушень. Також, є окремий розділ лінгвістики, який

називація *erratologia*, яка займається вивченням різноманітних помилок. Л. Лозинська виокремила чотири основні типи помилок у перекладі [4]:

Змістовні помилки – перекладач змінює зміст без логічного пояснення або переклад не відображає точного значення, що може спричинити спотворення інформації та недостовірність інформації в перекладі та в оригіналі. Зокрема, переклад книги “Тінь Богів” Джона Гвінна, яка була видана українською мовою 2025 року, у першій книзі циклу перекладач не врахував контекст слова та його вживання. Як бачимо, замість перекладу “*Будь ласка*” на оригінал *You are welcome*, перекладач переклав як *Ласкаво просимо* [2].

Нормативно – мовні та нормативно-мовленнєві помилки – перекладач використовує неправильно граматичні конструкції: узгодження часів, артиклі, відмінки. Візьмемо до уваги фразу: *A woman appeared in the window*. Можна перекласти двома способами: *Жінка з’явилася у вікні* чи *У вікні з’явилася жінка*. Щодо першого прикладу, ми втрачаємо значення неозначеного артикля *a*, який вказує на те, що ця жінка нам невідома – ми немовби продовжуємо говорити про вже знайому нам жінку. А в другому – ми не знаємо, що це за жінка, хоча не використовували ніяких інших слів. Ще один приклад, ми бачимо: *Опускаючись, залишайся внизу*, хоча в оригіналі звучить так: *When you go down, stay down* [2]. Кожна мовна одиниця відіграє невід’ємну роль та впливає на переклад тексту та його якість.

Прагматичний переклад – це помилки, які виникають тоді, коли переклад не відповідає меті автора, здебільшого тут йдеться про експресивне забарвлення, коли перекладач не зміг передати правильний емоційний контекст, який важливий як і для автора так і для читача, щоб проникнутись історією.

Лінгвокультурні помилки – це ті, які виникають через неврахування культурних відмінностей між мовами. Існує велика чисельність фразеологізмів, прислів’їв, термінів, жаргонів, що є унікальною ідеєю для авторів для збагачення мови та клопотом для перекладача вибрати доцільний переклад.

Відповідно до типографії Куляса Павла Петровича, журналіста, редактора та викладача Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова виділяють такі помилки в загальній структурі письмового мовлення [3]:

1. Використання слів у неправильному значенні, неправильний вибір слова або його синонімів.

2. Вплив суржику – слів, які засмічують багатство мови та погіршують якість перекладу.

3. Використання некоректних граматичних конструкцій або калькування граматичних моделей.

4. Невідповідність інформації у тексті.

5. Відсутність ключової інформації, яка створює прогалини, що ускладнює сприйняття тексту.

Існують різноманітні типи помилок з якими зіштовхуються перекладачі всіх ланок, а саме: лінгвістична помилка, помилка розуміння тексту та помилка перекладу. Вони виникають не лише через недостатність володіння мови перекладу, але й через брак мови оригіналу, і мови перекладу, адже чимало перекладачів роблять помилки в структурах, лексиці, пунктуації, надають перевагу хибним друзям перекладачам. *Це все спричиняє подальші помилки, які можна розділити згідно таких категорій як лінгвістичні, культурні та стилістичні* [6].

Зрозуміло, що термін “хибні друзі перекладача” – це ті слова, які мають однаковий вигляд або однакове звучання, але означають різні речі. Також омоніми та буквально відтворення перекладу викривляють зміст перекладу та спотворюють його. Буквальний переклад стирає всі можливості автора передати всі свої ідеї, та мрії написання читачам іншої аудиторії. Наближений переклад передає зміст, але на жаль в майже у всіх випадках колоритність, експресивність та гумор автора втрачається, тому необхідно, щоб перекладач враховував мовні та культурні особливості проводив паралелі з нашими особливостями мови та культури та аналізував контекст, адже адекватний переклад потребує прагматичної адаптації.

Висновки. Перекладацькі помилки є значною проблемою, яка впливає на якість перекладу та передачу ідей та мотивів автора. Вони можуть виникати через неправильне розуміння вихідного тексту, недостатнє володіння мови перекладу та оригіналу, незнання культурних особливостей. Сучасне перекладознавство приділяє увагу класифікації та аналізу помилок через дисципліни лінгвістики ерратологію та девіатологію. Перекладач повинен не лише досконало володіти мовою, але й майстерно передавати зміст та ідеї автора, тому не варто використовувати буквальний переклад, який може знизити якість твору, а саме спотворити ідею автора. Для якісного перекладу необхідно враховувати не тільки лексичні та граматичні аспекти, але й стилістичні особливості мови перекладу.

Література:

1. Бацевич Ф. С. Теоретичні засади комунікативної лінгвістики. Київ: Вид-во «Наука», 2001. 312 с.

2. Гвінн Дж. Тінь Богів. Київ: Видавництво «Джерело», 2025. 464 с. С. 46–464.

3. Куляс П. Типологія помилок: підручник-монографія. Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. 464 с.

4. Лозинська Л. Ф., Мартинова Т. І. Лексико-семантичні особливості помилок у процесі перекладу. Вісник науки та освіти. 2023 № 11. С. 246 – 253.

5. Ролік А. В., Лепухова Н. І., Блажко М. І. Буквалізми та інші перекладацькі помилки / А. В. Ролік, Н. І. Лепухова, М. І. Блажко // Література та культура Полісся. – № 104. Серія «Філологічні науки» № 19. – Ніжин: Ніжинський державний університет ім. Миколи Гоголя, 2021.

Baker, M. (2020). An analysis of types and causes of translation errors. ResearchGate. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/347653569_AN_ANALYSIS_OF_TYPES_AND_CAUSES_OF_TRANSLATION_ERRORS#:~:text=The%20most%20dominant%20types%20of,both%20source%20and%20target%20language

УДК: 81'37:61

Гнатюк Ірина Володимирівна,
Національний університет «Острозька академія»

МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Стаття присвячена дослідженню медичної термінології як об'єкта наукового аналізу, зосереджуючись на її структурних компонентах, етимології та принципах формування. Розглядається вплив латинської та грецької мов на сучасну медичну термінологію, а також механізми її стандартизації в межах міжнародних класифікацій. Окрема увага приділена впливу пандемії COVID-19 на появу нових медичних термінів та необхідності їх гармонізації у глобальному медичному дискурсі. Аналізується зв'язок між когнітивними процесами та семантикою термінів, що сприяє розумінню механізмів їх адаптації у клінічній практиці. Дослідження має на меті виявлення тенденцій розвитку медичної термінології та визначення ключових чинників, що впливають на її еволюцію.

Ключові слова: медична термінологія, етимологія, латинська мова, грецька мова, COVID-19, стандартизація, медична комунікація, когнітивні аспекти.

The article is devoted to the study of medical terminology as an object of scientific analysis, focusing on its structural components, etymology and principles of formation. The author examines the influence of Latin and Greek on modern medical terminology, as well as the mechanisms of its standardization within international classifications. Particular attention is paid to the impact of the COVID-19 pandemic on the emergence of new medical terms and the need to harmonize them in the global medical discourse. The relationship between cognitive processes and the semantics of terms is analyzed, which contributes to understanding the mechanisms of their adaptation in clinical practice. The study aims to identify trends in the development of medical terminology and to determine the key factors influencing its evolution.

Keywords: *medical terminology, etymology, Latin, Greek, COVID-19, standardization, medical communication, cognitive aspects.*

Вступ. Медична термінологія є невід'ємним компонентом комунікації у сфері охорони здоров'я та наукових досліджень. Вона вимагає глибокого розуміння лінгвістичних структур, історичного розвитку та процесів стандартизації для забезпечення точного та ефективного медичного дискурсу. Медичні терміни походять з різних мовних джерел, переважно з латинської та грецької, і розвиваються разом з розвитком медичної науки і техніки. Стандартизація медичної термінології має вирішальне значення для підтримання узгодженості в медичній документації, полегшення міжнародної комунікації та покращення догляду за пацієнтами. Поява нових медичних термінів, особливо у відповідь на глобальні виклики у сфері охорони здоров'я, такі як пандемія COVID-19, підкреслює динамічний характер медичної термінології.

Постановка завдання. Складність і специфічність медичної термінології становлять значні виклики як для медичних працівників, так і для лінгвістів. Формування та стандартизація медичних термінів потребують системного підходу для забезпечення ясності та точності медичної комунікації. Хоча латинська та грецька мови слугують основою для більшості медичних термінів, сучасний розвиток медичної науки, включаючи нові захворювання та нові технології, постійно призводить до появи нової термінології. Ця постійна еволюція вимагає подальших лінгвістичних досліджень для вивчення структури, адаптації та практичного застосування медичних термінів.

Актуальність дослідження. Незважаючи на те, що медичній термінології присвячено чимало досліджень і статей, постійний розвиток лінгвістики, зростання інтересу до медичного перекладознавства, розширення міжнародного співробітництва та потреба в оновленні термінологічних підходів зумовлюють необхідність більш детального вивчення медичної термінології. Стрімкий розвиток медичної науки, поява нових захворювань та вплив глобальних кризових явищ у сфері охорони здоров'я, таких як пандемія COVID-19, підкреслюють важливість підтримки стандартизованої та загальнозрозумілої медичної термінології. Вирішення цих проблем вимагає подальших досліджень формування, еволюції та адаптації медичних термінів для забезпечення точності в медичній комунікації та освіті.

Мета дослідження. Метою цієї розвідки є аналіз медичної термінології як об'єкта лінгвістичних досліджень, зосередження уваги на її структурних компонентах, історичному розвитку та стандартизації. Для досягнення цієї мети було поставлено такі завдання:

- здійснити огляд визначень та класифікацій медичної термінології на основі вітчизняних та зарубіжних досліджень;
- дослідити існуючу структуру та принципи формування медичних термінів;
- визначити ключові чинники, що впливають на розвиток та адаптацію медичної термінології в сучасному науковому та клінічному контекстах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Медична термінологія є об'єктом дослідження у різних наукових галузях, зокрема лінгвістиці, медицині та когнітивних науках. Аналіз останніх публікацій свідчить про зростання інтересу до вивчення її структурних особливостей, походження та адаптації до сучасних потреб охорони здоров'я.

Робота N. M. Tkhor [16] розглядає функціональні особливості англійської медичної термінології, приділяючи увагу її ролі у професійному дискурсі. Дослідження акцентує на аналізі морфологічних, семантичних та стилістичних особливостей медичних термінів, що є ключовим для розуміння їхньої ролі у комунікації між фахівцями. Важливим джерелом для дослідження історичного розвитку та походження медичних термінів є *Medical Definition of Medical Etymology* [12], де аналізуються базові принципи формування медичної лексики, її залежність від латинської та грецької мов, а також механізми адаптації нових понять у медичному дискурсі. Значну увагу сучасній медичній термінології приділяє публікація *Introduction to Medical Terminology with Learning Tips and Strategy* [1], яка містить огляд основних категорій медичних термінів, їхні структурні особливості, принципи формування та стратегії ефективного засвоєння. Окремо досліджуються новітні медичні терміни, що з'явилися у зв'язку з пандемією COVID-19, зокрема «Asymptomatic carrier», «Long COVID», «mRNA vaccine» та «Herd immunity». У світовій науковій спільноті значний внесок у вивчення цих термінів зробили такі дослідники, як Lee B. K. [11], який у *Encyclopedia Britannica* аналізує концепцію колективного імунітету, а також автори роботи *Delivering the Messenger* [6], де досліджуються новітні підходи до доставки терапевтичної мРНК, що має важливе значення для розвитку мРНК-вакцин. В Україні ця тематика також активно досліджується.

Зокрема, у статті «Аналіз захворюваності та клінічних проявів постковідного синдрому», опублікованій в Українському Медичному Часописі [1], розглядається проблема «Long COVID», його поширеність серед пацієнтів в Україні, а також можливі підходи до лікування постковідного синдрому. Це дослідження є важливим внеском у розуміння впливу пандемії на медичну термінологію та клінічну практику в національному контексті.

Виклад основного матеріалу. Медична термінологія – це спеціалізована мова, яка використовується для точного опису людського тіла, включаючи всі його компоненти, процеси, стани, що впливають на нього, і процедури, що проводяться з ним [1]. Це фундаментальний аспект медичної науки, що дозволяє точно описувати хвороби, діагностичні процедури, методи лікування та анатомічні структури.

Медичні терміни утворюються на основі певних лінгвістичних принципів і часто походять від латинських та грецьких коренів. Ці класичні мови створили систематизовану основу для називання анатомічних структур, хвороб і методів лікування. Використання грецьких основ у патології (наприклад, «cardiomyopathy» – хвороба серця [9]) та латинських в анатомічних описах (наприклад, «femur» – стегнова кістка [10]) відображає історичний розвиток медичних наук.

«Медична етимологія знайомить нас з «історією медицини, людських ідей і боротьби людини за розуміння сил природи, які визначають людську долю і смерть», як висловився доктор Джон Діркс. Для прикладу медичної етимології, слово «діабет» запозичене з грецької мови, що означає «сифон». Грецький лікар 2-го століття нашої ери Арет Каппадокійський назвав цей стан «diabetes». Він пояснював, що хворі на нього мають поліурію і «пропускають воду, як сифон». Багато медичних слів, таких як «diabetes», походять з грецької або латинської мов, разом з більшістю префіксів і суфіксів, які утворюють початок або кінець багатьох багатоскладових медичних термінів»[12].

Медична термінологія має чітко визначену структуру, яка дозволяє здійснювати точну і систематичну комунікацію у сфері охорони здоров'я. Дослідження, проведене на матеріалі англійської медичної термінології, є першим етапом вивчення взаємозв'язку між когнітивними структурами свідомості та семантикою терміну, між світоглядом носія англійської мови (фахівця-медика) та структурою загальних і спеціалізованих словників і текстів [16]. Структурна організація особливо важлива в клінічних умовах, де точна

комунікація може безпосередньо вплинути на догляд за пацієнтом і результати лікування. До структурних компонентів медичної термінології належать:

- **Корінь:** Основна частина терміну, яка забезпечує його фундаментальне значення (наприклад, «*cardio-*» означає серце).

- **Префікси:** Елементи, що додаються на початку терміну для зміни його значення (наприклад, «*hyper-*» означає надмірний або понаднормовий).

- **Суфікси:** Елементи, що додаються в кінці терміну для позначення стану, процедури або хвороби (наприклад, «*-itis*» означає запалення).

- **Комбіновані форми:** Поєднання кореня та голосної, що полегшує вимову (наприклад, «*oste/o*» означає кістка).

Медичну термінологію можна розділити на різні групи залежно від її функції та значення:

- **Анатомічні терміни:** Опис структури тіла (наприклад, *femur, ventricle*) [88][14]

- **Патологічні терміни:** опис хвороб та медичних станів (наприклад, *pneumonia, diabetes mellitus*) [17][7].

- **Фармакологічні терміни:** Відношення до ліків та лікування (наприклад, *antibiotic, analgesic*) [5][13].

- **Діагностичні терміни:** Використання в медичній візуалізації та лабораторних дослідженнях (наприклад, *MRI, CT scan*) [15][4].

Медична термінологія розвивалася протягом століть під впливом грецької та латинської мов і адаптувалася до сучасних наукових відкриттів. Стандартизація медичних термінів має важливе значення для уникнення двозначності та забезпечення узгодженості в медичній документації та міжнародному спілкуванні в галузі охорони здоров'я. Такі організації, як Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) та Міжнародна класифікація хвороб (МКХ), відіграють вирішальну роль у підтримці одноманітності.

Пандемія COVID-19 суттєво вплинула на медичну термінологію, що призвело до швидкого розвитку та широкого впровадження нових термінів для опису вірусу, його симптомів, діагностичних процедур та підходів до лікування. Пандемія спричинила появу низки нових медичних термінів, а саме:

- *Asymptomatic carrier* (Безсимптомний носій) – стосується осіб, які носять і передають вірус без прояву симптомів[3].

- *Long COVID* (Постковідний синдром) (*Post-Acute Sequelae of SARS-CoV-2 infection – PASC*) – описує тривалі симптоми, що спостерігаються після гострої фази інфекції [1].

– *mRNA vaccine* (мРНК-вакцина) – нова вакцинна технологія, що використовується у вакцинах проти COVID-19, таких як Pfizer-BioNTech та Moderna [6].

– *Herd immunity* (Колективний імунітет) – термін, який часто використовується в дискусіях про контроль над поширенням вірусу за допомогою вакцинації та природного імунітету [11].

Важливість точної медичної термінології також очевидна в клінічних настановах і протоколах лікування. Європейські рекомендації з діагностики та лікування COVID-19 підкреслили необхідність стандартизованої термінології для забезпечення ефективної координації міжнародних заходів у сфері охорони здоров'я. Ці настанови допомогли впорядкувати ведення пацієнтів, прийняття рішень щодо лікування та політики громадського здоров'я в різних країнах.

Висновки. Отже, медична термінологія – це динамічна лінгвістична система, що розвивається і відображає досягнення медичної науки і техніки. Її постійний розвиток забезпечує ефективну комунікацію в галузі охорони здоров'я, наукових досліджень та освіти, що посилює її значення в сучасній медицині. Медична термінологія є життєво важливим компонентом охорони здоров'я та наукових досліджень. Її лінгвістична структура, класифікація, еволюція та роль у медичній науці підкреслюють її значення для забезпечення чіткої та ефективної комунікації.

Література:

1. Аналіз захворюваності та клінічних проявів постковідного синдрому: імплікації для сучасних медичних досліджень | Український Медичний Часопис. *Український Медичний Часопис – новини медицини і здоров'я. Медична практика в Україні*. URL: <https://umj.com.ua/uk/publikatsia-259103-analiz-zahvoryuvanosti-ta-klinichnih-proyaviv-postkovidnogo-sindromu-implikatsiyi-dlya-suchasnih-medichnih-doslidzhen>
2. AAPC. Introduction to Medical Terminology with Learning Tips and Strategy. *Wayback Machine*. URL: <https://web.archive.org/web/20220523212621/https://www.aapc.com/training/medical-terminology.aspx>
3. Asymptomatic carrier state, acute respiratory disease, and pneumonia due to severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 (SARS-CoV-2): Facts and myths / C.-C. Lai et al. *Journal of Microbiology, Immunology and Infection*. 2020. Vol. 53, no. 3. P. 404–412. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jmii.2020.02.012>
4. Computed Tomography (CT). *National Institute of Biomedical Imaging and Bioengineering*. URL: <https://www.nibib.nih.gov/science-education/science-topics/computed-tomography-ct>

5. Definition of ANTIBIOTIC. *Merriam-Webster: America's Most Trusted Dictionary*. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/antibiotic>

6. Delivering the Messenger: Advances in Technologies for Therapeutic mRNA Delivery – PMC. *PMC Home*. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC6453548/>

7. Diabetes – StatPearls – NCBI Bookshelf. *National Center for Biotechnology Information*. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK551501/>

8. Dictionary.com | Meanings & Definitions of English Words. *Dictionary.com*. URL: <https://www.dictionary.com/browse/femur>

9. Etymology of Cardiomyopathy. *Cooljugator*. URL: <https://cooljugator.com/etymology/en/cardiomyopathy>

10. Etymonline. *Etymonline – Online Etymology Dictionary*. URL: <https://www.etymonline.com/word/femur>

11. Lee B. K. Herd immunity | Description, Vaccination, Immunity, Examples, & Facts | Britannica. *Encyclopedia Britannica*. URL: <https://www.britannica.com/science/herd-immunity>

12. Medical Definition of Medical etymology. *RxList*. URL: https://www.rxlist.com/medical_etymology/definition.htm

13. NCI Dictionary of Cancer Terms. *Comprehensive Cancer Information – NCI*. URL: <https://www.cancer.gov/publications/dictionaries/cancer-terms/def/analgesic>

14. NCI Dictionary of Cancer Terms. *Comprehensive Cancer Information – NCI*. URL: <https://www.cancer.gov/publications/dictionaries/cancer-terms/def/ventricle>

15. Role of MRI in Diagnostic Evaluation of Different Disorders / B. Pavani et al. *Journal of Molecular Biomarkers & Diagnosis*. 2018. Vol. 09, no. 06. URL: <https://doi.org/10.4172/2155-9929.1000407>

16. Tkhor N. M. ENGLISH MEDICAL TERMINOLOGY: FUNCTIONAL ASPECT. *Writings in Romance-Germanic Philology*. 2022. No. 2(47). P. 134. URL: [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2021.2\(47\).245950](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2021.2(47).245950)

17. What Is Pneumonia?. *NHLBI, NIH*. URL: <https://www.nhlbi.nih.gov/health/pneumonia>

УДК: 811.111'37

Ляшко Каріна Степанівна,
Національний університет «Острозька академія»

ФУНКЦІОНАЛЬНА СПРЯМОВАНІСТЬ ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ У ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ

У статті проаналізовано функціональну спрямованість лексико-стилістичних засобів у художніх текстах. Визначено функціональні особливості метафори у англомовних художніх текстах. Крім того, окреслено функції порівнянь, гіпербол та мейозису у художньому дискурсі. Проаналізовано функціональну спрямованість епітетів. А також визначено функції сленгу у англомовних художніх текстах.

Ключові слова: художній текст, функції метафори, функції порівнянь, функції гіперболи, функції мейозису, функції епітету, функції сленгу.

The article analyses the functional focus of lexical and stylistic means in literary texts. The functional features of metaphor in English literary texts are determined. In addition, the functions of similes, hyperbole and meiosis in literary discourse are outlined. The functional focus of epithets is analysed. The functions of slang in English literary texts are also determined.

Keywords: literary text, functions of metaphor, functions of simile, functions of hyperbole, functions of meiosis, functions of epithet, functions of slang.

Постановка наукової проблеми та її значення. Серед при-
таманних художньому дискурсу ознак можна виділити вживан-
ня лексичних, стилістичних засобів, а також часте використання
емоційно-забарвленої лексики. Вживання лексико-стилістичних
засобів характеризується виконанням певних функцій, які їм влас-
тиві. Зважаючи на це, важливо виділити головні функції лексико-
стилістичних засобів задля їх правильного аналізу, а також кращого

розуміння того, як вони впливають на сприйняття читача та усвідомлення тексту.

Аналіз досліджень. Чимало лінгвістів досліджували функціональні особливості лексико-стилістичних засобів та їхнє використання у художніх текстах. Серед лінгвістів, які вивчали метафори, варто виділити Н. Дячук та І. Білюк [3], які дослідили функції метафори у художньому тексті та виділили декілька основних функцій, завдяки яким метафори характеризують декілька концептів. Крім того, А. Худолій [7] виділив ще декілька унікальних функцій, які властиві метафорам у художньому тексті. Аналогічно, чимало лінгвістів вивчали функціональні особливості порівнянь у художніх текстах, серед них: Г. Удовіченко, М. Северський, М. Лисевич [9] та Г. Реда [8]. Також варто згадати функціональні особливості гіперболи та мейозису, які у своїй праці описали Н. Петровська та Л. Семенюк [4]. О. Грабовецька [2], А. Сухова [6], Н. Глінка та О. Лисиця [1] фокусуються на функціях епітетів у художньому тексті та виділяють чимало притаманних їм функцій. Ю. Пилипей [5] у своїй праці аналізує сленг та його функціональні особливості у художньому дискурсі.

Мета статті – проаналізувати роботи дослідників, щоб виділити основні функціональні особливості лексико-стилістичних засобів в англомовному художньому тексті. Мета передбачає виконання таких **завдань**:

- Проаналізувати роботи українських та закордонних лінгвістів;
- Проаналізувати функціональні особливості лексико-стилістичних засобів;
- Виділити основні функції метафор, порівнянь, епітетів, гіперболи, мейозису та сленгу.

Виклад основного матеріалу. Лексико-стилістичні засоби можна охарактеризувати наявністю чималого переліку різноманітних функцій, які вони виконують у художньому тексті. У першу чергу з'ясуємо функціональні особливості метафор. Як стверджують Н. Дячук та І. Білюк, метафори мають чимало функцій у тексті, бо зазвичай одна метафора не може охарактеризувати декілька концептів [3, 340]. Н. Дячук та І. Білюк описують наступні функції метафор:

- Інформативна функція – цілісність та панорамність образу є першою особливістю метафори. Зорова природа образу, зокрема, є основою панорамності, тому метафори створюють нову сутність словосполучення. Серед прикладів інформативної функції, можна

виділити метафори для опису стану персонажа, оскільки завдяки ним можна зрозуміти дії героя;

- Емоційно-оцінювальна функція – метафора безперечно емоційно-підкреслює вислів. Крім того, метафори, які використовуються з цією функцією, мають переконливу дію на адресата мови, а також викликають емоційно-оцінювальну реакцію;

- Конспіруюча функція – ця функціональна особливість метафори полягає у підкресленні таємності сенсу словосполучення, вводячи читача в оману. Зазвичай для цього використовуються оригінальні авторські метафори;

- Ігрова функція – для створення комічного ефекту часто використовують ігрові метафори, як форму мовної гри, яка притаманна художнім текстам. Зазвичай ігрова функція простежується у прислів'ях;

- Ритуальна функція – ця функція та розвиток таких метафор безпосередньо залежить від національних традицій. Здебільшого ці метафори є різкішими, а також нечасто використовують у художніх текстах [3, 340-341].

Безперечно, Н. Дячук та І. Білюк не розглядають всіх можливих функцій метафор, оскільки їх досить багато. Тому варто перейти до функціональних особливостей метафор, які виділив А. Худолій. Серед них:

- Номінативна функція – метафора використовується для позначення чогось, що не має назви. Номінативні метафори фіксують знання, коли реалія не має назви;

- Комунікативна функція – завдяки своїй структурі метафора дозволяє доступно подати читачеві нову інформацію;

- Когнітивна функція – метафори використовуються задля пізнання, обробки та переробки інформації;

- Образна функція – метафора, як ми зазначали у попередньому підрозділі, є одним з основних стилістичних засобів для створення образу;

- Експресивно-атракативна функція – експресивно-атракативні метафори надають виразності художньому тексту та затримують увагу читача [7, 85].

Визначення функціональних особливостей метафор дозволяє перейти до наступного тропу – порівняння, які є важливою частиною англomовного художнього тексту та дискурсу та виконують чимало функцій у тексті. Як правило, для порівнянь в англomовному тексті

автори використовують *like*. Порівнянням притаманні наступні функції:

- Підкреслення схожості – основна функція порівнянь. Завдяки їй порівняння є досить продуктивним тропом, адже порівняти можна будь-які дві речі, за умови, що вони розділяють певну характеристику;

- Метонімічна функція – порівняння можуть використовуватися для підкреслення контрасту між реальною ситуацією та очікуваною ситуацією. Цей контраст досягається завдяки використанню порівнянь з метонімічною функцією;

- Інтерпретаційна функція – деякі порівняння використовуються задля викликання роздумів у читача та для того, щоб змусити читача проаналізувати твердження [8, 505-507].

Як зауважує Г. Реда, чимало порівнянь будуються на основі метафор з різними функціями, тому іноді їхні функціональні особливості можуть збігатися [8, 508]. Цю думку також підтримують Г. Удовіченко, М. Сєверський, М. Лисевич та виділяють наступні функції:

- Когнітивна функція – подібно до метафор порівняння використовуються задля обробки понять;

- Емоційно-оцінна функція – порівняння виражають емоційність та оцінку тверджень та понять від обличчя автора;

- Експресивна функція – порівняння та інші тропи підвищують експресивність тексту [9, 57].

Наступними варто розглянути особливості функціонування гіперболи та мейозису. Як зазначають Н. Петровська та Л. Семенюк, гіпербола та мейозис виконують наступні функції в художньому стилі:

- Іронічна функція – «іронічна функція гіперболи та мейозису проявляється у народних казках, де попри величезні розміри та надзвичайну силу велетнів показується їх неспроможність протистояти розуму та хоробрості значно менших за розмірами головних героїв»;

- Сатирична функція – гіпербола та мейозис використовуються задля сатиричного підкреслення та висміювання певних рис характеру персонажів;

- Гумористична функція – гіперболи та мейозис часто використовуються з метою створення гумористичного ефекту у художньому тексті [4, 151].

Серед найуживаніших у англомовному художньому тексті стилістичних тропів варто також виділити епітети. О. Грабовецька визначає такі функціональні особливості епітета:

- Аксіологічна функція – є найхарактернішою ознакою епітета та робить його найбільш дієвим чинником створення авторських словесних образів. Епітети, використані з цією функцією, створюють чуттєво-уявні образи з посиленою конотативною семантикою, а також послабленою денотативною семантикою;

- Естетична функція – епітети з естетичною функцією описують словесний образ, а також є його безпосередньою частиною;

- Експресивно-емоційна функція – епітети часто використовуються для вираження емоцій або їхнього підкреслення [2, 7-15].

Натомість, А. Сухова також виділяє прагматичну функцію епітетів: «За допомогою добору характерного для означуваного слова епітета здійснюється вплив на емоційний стан і почуття читача, що називається прагматичним впливом, який відбувається під час взаємодії адресанта з адресатом через англomовну новелу» [6, 2]. Крім того, вона також зазначає, що також існують пояснювальні епітети, функцією яких є пояснення певних понять [6, 3].

Н. Глінка та О. Лисиця також аналізують функціональні особливості епітетів у художньому тексті та стверджують, що епітет безумовно виконує особливу функцію в тексті «допомагає слову набутти нового значення або смислового відтінку, підкреслює характерну рису, визначальну якість певного предмета або явища» [1, 68].

Наостанок варто розглянути функціональні особливості сленгу у англomовному художньому тексті. Ю. Пилипей у своїй статті «Сленг, етапи його розвитку та місце в сучасному світі» аналізує поняття сленгу та його важливість. Зі статті можна виділити наступні функції сленгу:

- Розважальна функція – сленг часто використовується, як більш неформальний варіант опису певного поняття;

- Експресивно-емоційна функція – сленг часто використовується для того, щоб виразити свої емоції, а також може бути частиною ненормативної лексики;

- Комунікативна функція – сленг використовується для передачі певного повідомлення між людьми одного віку, соціального класу чи однієї статі [5, 113].

Висновки. У результаті дослідження ми виявили, що серед основних функцій лексико-стилістичних засобів можна виділити експресивно-атрактивну функцію, експресивно-оцінну функцію, комунікативну, когнітивну та експресивно-емоційну функції. Завдяки своїм функціональним особливостям лексико-стилістичні засоби

насичують художній текст, а також надають йому образності та підкреслюють інші особливості.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у подальшому глибшому дослідженні функціональних особливостей лексико-стилістичних засобів, сфокусувавшись на інших тропях, які не вдалося розглянути цього разу.

Література:

1. Глінка Н., Лисиця О. Особливості вживання лінгвостилістичних засобів у текстах збірки Дж. Джойса «Дублінці». Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 24, Том 1. 2019. С. 66-70 DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.1/24.176754> (дата звернення 05.03.2025)
2. Грабовецька О. Епітетна конструкція у художньому перекладі (на матеріалі української та англійської мов): автореф. дис. ... канд. філол. Наук. Київ. 2003. 22 с. DOI: <http://dx.doi.org/10.13140/RG.2.2.22970.36809> (дата звернення 05.03.2025)
3. Дячук Н. В., Білюк І. Л. Специфіка функціонування метафори у художніх текстах. *Trends in Science and Practice of Today. Abstracts of the 5th International Scientific and Practical Conference*. Анкара, 2021. С. 340-342. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/33356> (дата звернення 05.03.2025)
4. Петровська Н. М., Семенюк Л. Й. Особливості функціонування гіперболи і мейозису та їх переклад у текстах різних стилів. *Нова філологія*. Вип. 52. 2012. С. 142-152 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Novfil_2012_52_43 (дата звернення 05.03.2025)
5. Пилипей Ю. А. Сленг, етапи його розвитку та місце в сучасному світі. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. Вип. 36 (1), Одеса, 2018. С. 112-114. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2018_36%281%29_32 (дата звернення 05.03.2025)
6. Сухова А. В. Лексичні засоби вираження експресивності в англомовній новелі. *Нова філологія*. № 70. Запоріжжя, 2017. С. 1-7 URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/6a841950-2de7-4e86-ab41-905bf40c719a/content> (дата звернення 05.03.2025)
7. Худолій А. О. Функціональні зміни у мові американської публіцистики кінця XX – початку XXI століття. *Видавництво Національного університету «Острозька академія»*. Острог, 2006. С. 85-86 URL: <https://eprints.ua.edu.ua/id/eprint/9052/> (дата звернення 05.03.2025)
8. Reda G. Like-simile and metaphor in cooperation: from expressing similarities to expressing contrasts. *Language and Semiotic Studies*. Vol. 10 (4). 2024. P. 505-508 DOI: <http://dx.doi.org/10.1515/lass-2024-0036> (дата звернення 05.03.2025)
9. Udovichenko H. M., Sievierskyi M. V., Lisevych I. M. Основні підходи до вивчення порівняння в мовознавстві. *Академічні студії. Серія «гуманітарні науки»*, (3), 2023. С. 52-60. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2023.3.8> (дата звернення 05.03.2025)

УДК: 81'23

Котовець Анна Юрійвна,
Національний університет «Острозька академія»

КОГНІТИВНІ ТА ЕМОЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ МОВЛЕННЕВОЇ АДАПТАЦІЇ У НОВОМУ МОВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У статті проаналізовано когнітивні процеси та емоційні аспекти, які впливають на мовленнєву адаптацію індивіда в новому мовному середовищі. Особлива увага приділяється ролі пам'яті, уваги, когнітивної гнучкості та емоційних станів під час вивчення мови. Результати емпіричного дослідження показують взаємозв'язок між рівнем тривожності та швидкістю мовленнєвої адаптації. Представлено практичні рекомендації щодо вдосконалення процесу адаптації.

Ключові слова: мовленнєва адаптація, когнітивні процеси, емоційні реакції, когнітивна гнучкість, психолінгвістика.

The article analyses the cognitive processes and emotional aspects that influence the individual's linguistic adaptation in a new language environment. Specific consideration is paid to the role of memory, attention, cognitive flexibility and emotional states in language learning. The results of an empirical study show the relationship between the level of anxiety and the speed of language adaptation. Practical recommendations for improving the adaptation process are presented.

Keywords: speech adaptation, cognitive processes, emotional reactions, cognitive flexibility, psycholinguistics.

Вступ. Мовленнєва адаптація – це складний процес, що містить як когнітивні, так і емоційні механізми. Людині, що потрапила в нове мовне середовище, потрібно адаптуватися не лише до нових мовних структур, але й до культурних особливостей комунікації. Особлива роль у цьому процесі надається робочій пам'яті, когнітивній гнучкості, увазі та рівню мовної тривожності.

Актуальність дослідження зумовлена зростаючою мобільністю людей, розповсюдженням багатомовності та необхідністю продуктивної інтеграції людей у інші мовні середовища. Незважаючи на безліч досліджень в галузі психолінгвістики, чимало аспектів мовленнєвої адаптації продовжують бути недостатньо вивченими, а саме вплив емоційних чинників на перцептивні процеси та відтворення мови.

Постановка проблеми. Проблема мовленнєвої адаптації – це взаємозв'язок когнітивних та емоційних факторів, які мають вплив на можливість особи ефективно вивчати нову мову. Когнітивні механізми, такі як обробка мови та мовні навички, можуть бути ускладнені посиленням хвилювань, страхом зробити помилки або поганої мотивації.

Тому потрібне ретельне дослідження, щоб краще зрозуміти, як взаємодіють емоційні реакції та когнітивні процеси під час процесу адаптації та які стратегії можуть сприяти її вдосконаленню.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Галузь психолінгвістики включає праці науковців, які довели суттєвий вплив когнітивних та емоційних механізмів на мовленнєву адаптацію. По-перше, когнітивні здібності людини, що є такими процесами психіки, які відповідають за перцепцію та відтворення інформації, мають успішний ефект на засвоєння мови. Ф. Бацевич робить важливий акцент на цьому, висловлюючи думку, що найважливішим принципом когнітивності є тлумачення людини як чинного суб'єкта, який активно сприймає та надає інформацію, керуючись певною системою, програмою, планом чи стратегією [1]. Головними такими здібностями є пам'ять та когнітивна гнучкість, які дають можливість людині адаптувати власні увагу, поведінку та мислення до нового мовного середовища та опрацювати відповідний мовний матеріал [4; 10].

Прикладом цього може слугувати дослідження Алене Мойер, де вона вивчала феномен «нерідного мовлення». Вона відзначає, що добре розвинена робоча пам'ять допомагає краще сприймати та відтворювати особливості, притаманні фонетиці нової мови, а це в свою чергу слугує більш успішній та швидкій адаптації [9]. На додачу, за експериментальною роботою Еллен Білосток, білінгви показують більшу когнітивну гнучкість, а згідно цього, набагато легше адаптуються до мовних змін у новому середовищі [2].

По-друге, люди з високим рівнем емоційного інтелекту краще визнають свої емоції, емоційні стани учасників розмови, краще спілкуються вербальним та невербальним способами, демонструють

вищу гнучкість мовлення та ефективно адаптуються до нового середовища [8]. Рівень тривожності теж впливає на успішність вивчення нової мови. Високий рівень мовної тривожності, за дослідженням Елейн Колкер Хорвіц, суттєво створює труднощі у процесі адаптації та навіть може спричинити стан уникнення будь-якого спілкування [6]. Проте є різні дієві методи, наприклад, релаксаційні техніки подолання стресу і тривоги та практики усвідомленості (майндфулнес), що допомагають зменшити рівень тривожності й удосконалити мовленнєву ефективність [3; 5].

Отже, аналіз показує, що когнітивні та емоційні фактори є важливими об'єктами лінгвістичного дослідження. У такий спосіб проблема взаємозв'язку цих двох механізмів під час мовленнєвої адаптації становить значущий об'єкт дослідження, оскільки продовжує бути відкритою.

Мета статті. Головною метою цієї статті є дослідження когнітивних процесів та емоційних реакцій, які впливають на мовленнєву адаптацію особистості в новому мовному середовищі, а ще виявлення основних факторів, що сприяють чи гальмують цей процес.

Постановка завдання. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- 1) з'ясувати роль когнітивних процесів у мовленнєвій адаптації;
- 2) проаналізувати вплив емоційних реакцій на адаптацію в новому мовному середовищі;
- 3) оцінити продуктивність різних стратегій адаптації, які використовують мовці;
- 4) визначити рекомендації щодо покращення мовленнєвої адаптації.

Виклад основного матеріалу та результати дослідження. Двадцять опитаних учасників брали участь у дослідженні, яке було в середовищі нової іноземної мови протягом двох місяців. Були використані такі методи дослідження як опитування, когнітивні тести та перевірка мовленнєвої поведінки особистості. На додаток до цього, були проведені експериментальні методи, що дали змогу перевірити швидкість реакції людей на мовні імпульси. Учасники мали завдання на ідентифікацію слів, це допомогло дати оцінку продуктивності їхньої когнітивної обробки нового мовного матеріалу.

Аналіз проведених досліджень показав, що люди з високим рівнем когнітивної гнучкості краще пристосовуються до нового мовного середовища. Це визначено тим, що така гнучкість дає можливість ефективно переходити між мовами та швидко сприймати нові мовні

імпульси на організм. Низький рівень тривожності в учасників показав, що також пов'язаний з кращим засвоєнням мови: тривога може заважати когнітивним процесам навчання та перешкоджати ефективному вивченню мови.

Використання прийомів для зниження емоційного напруження, зокрема методів усвідомленості, сприяло покращенню продуктивності у мовленні. Ці стратегії допомагали учасникам концентруватися на навчальному матеріалі без надмірного хвилювання. Розвиток робочої пам'яті мав теж значний вплив на глибину опановування граматичних структур та лексичних одиниць – це дозволяло зберегти та обробляти мовну інформацію тут в реальному часі.

Соціальні аспекти також відіграли велику роль у процесі пристосування. Якнайшвидше залучення особистості до мовного середовища та підтримка від носіїв мови сприяли позитивному налаштуванню та впевненості у спілкуванні. У кінцевому результаті учасники дослідження, що активно користувалися автентичними джерелами інформаційного наповнення, зазнали значно швидшого процесу пристосування завдяки можливостям опинитися у справжній мовленнєвій ситуації та збільшити свій словниковий запас.

Отож, результати роботи підкреслюють важливість всебічного підходу до адаптації мовлення з урахуванням як когнітивних, та і емоційних аспектів. Вони показують потребу в подальших наукових розвідках у цьому напрямку для розробки продуктивних стратегій навчання та підтримки тих людей, яким необхідно оволодіти новою мовою.

Висновки. Дослідження доводить наскільки важливим є взаємодія когнітивних процесів та емоційних реакцій у процесі мовленнєвої адаптації. Особливо це стосується когнітивної гнучкості, її високий рівень допомагає швидше запам'ятати нові мовні структури. На додачу, добре розвинена пам'ять сприяє обробці та зберіганню нової мовної інформації. Проте рівень тривоги та стресу негативно впливає на мовленнєву ефективність, а це зі свого боку визначає наскільки важливо контролювати емоційний стан.

Для успішної адаптації необхідно слідувати практичним рекомендаціям, а саме розвиток та вдосконалення когнітивної гнучкості, застосовування релаксаційних технік подолання тривоги та стресу, практики усвідомленості та соціальної взаємодії у комфортно-мовному середовищі. Люди, що спілкувалися та вивчали новий матеріал з носіями мови, показали вищий рівень опанування нових мовних структур. До того ж присутність соціального оточення має

позитивний вплив для більшої мотивації та рішучість під час комунікації.

Одержані результати підкреслюють потребу подальших досліджень у галузі психолінгвістики та методики викладання іноземної мови, такі як вивчення продуктивних методів мінімізації мовної тривожності та вдосконалення когнітивної гнучкості для тих, хто опановує нову мову, беручи до уваги психолінгвістичні особливості.

Література:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. – Київ: Видавничий центр «Академія», 2004. – 344 с.
2. Bialystok E. The Bilingual Adaptation: How Minds Accommodate Experience. – Cambridge: Cambridge University Press, 2017. – 320 p.
3. Chebykin O. Psycholinguistic Mechanisms of Emotion Regulation of Educational Activity // Insight: The Psychological Dimensions of Society. – 2023. – № 10. – P. 117–136.
4. Ellis R. The Study of Second Language Acquisition. – Oxford: Oxford University Press, 2008. – 1120 p.
5. Gregersen T., MacIntyre P., Meza M. D. The Motion of Emotion: Idiodynamic Case Studies of Learners' Foreign Language Anxiety // The Modern Language Journal. – 2014. – Vol. 98, Issue 2. – P. 574–588.
6. Horwitz E. K. Foreign Language Classroom Anxiety // The Modern Language Journal. – 1986. – Vol. 70, Issue 2. – P. 125–132.
7. Krashen S. Principles and Practice in Second Language Acquisition. – Oxford: Pergamon Press, 1982. – 202 p.
8. MacIntyre P. D., Gregersen T. Affect: The role of emotions in second language acquisition // Language Teaching. – 2012. – Vol. 46, No. 4. – P. 513–526.
9. Moyer A. Foreign Accent: The Phenomenon of Non-Native Speech. – Cambridge: Cambridge University Press, 2013. – 264 p.
10. VanPatten B., Williams J. Theories in Second Language Acquisition: An Introduction. – New York: Routledge, 2015. – 282 p.

УДК: 81'363738

Коробка Анастасія Олександрівна,
Національний університет «Острозька академія»

МОВНО-СТИЛІСТИЧНІ ПРИЙОМИ ЗОБРАЖЕННЯ МІСЦЯ ТА ОБСТАВИН ЗЛОЧИНУ В ДЕТЕКТИВНИХ РОМАНАХ ШАРІ ЛАПЕНА

У статті розглядаються лінгвістичні особливості детективного жанру. Здійснено аналіз мовних засобів для створення напруги та опису місця, обставин злочину використаних у творах Шарі Лапени “Not a happy family” та “Everyone here is lying”. Визначено особливості детективного жанру.

Ключові слова: детективний жанр, напруга, лінгвістичні особливості, типологія, мовні засоби, стилістичні прийоми, метафори, епітети, порівняння, гіпербола, місце та обставини злочину.

The article deals with the linguistic features of the detective genre. An analysis of the linguistic means used to create suspense in Shari Lapena's works “Not a happy family” and “Everyone here is lying” is carried out. The peculiarities of the detective genre are determined.

Keywords: detective genre, suspense, linguistic features, typology, linguistic means, stylistic techniques, metaphors, epithets, comparisons, hyperbole, place and circumstances of the crime.

Постановка проблеми. Існує необхідність дослідження мовно-стилістичних прийомів детективного жанру, які безперечно мають вплив на створення відповідної атмосфери в творах за допомогою різних стилістичних засобів щоб викликати інтерес у читача. Актуальним є дослідження лінгвістичних засобів, які використовуються в творах Шарі Лапени, що застосовують з метою створення напруги (suspense). Це поняття є одним з найефективніших засобів утримання уваги читача, коли читач вже глибоко занурився в перебіг подій твору. Саме тому, вивчення і дослідження мовних та стилістичних прийомів є важливим в творах детективних жанрів. Дослідження

детективного жанру з мовознавчої точки зору привертає увагу багатьох науковців. Зокрема, автори застосовують аналіз стилістичних засобів, синтаксичних, граматичних конструкцій та лексичних особливостей, що застосовуються в детективних жанрах. Наприклад, такі дослідники як О. А. Мельничук, Т. Н. Амирян у своїх дослідженнях звертають увагу на типологію детективного жанру, його мовні та структурні особливості. О.А. Мельничук [8, с.154-155] розподіляє текст детективного жанру за сімома структурними типами. Т. Н. Амирян [8, с.154] виділяє три підходи до типологізації детективного жанру.

Мета даної роботи є визначення та аналіз мовно-стилістичних прийомів зображення місця та обставин злочину в детективних творах Шарі Лапени.

Детективний жанр пройшов довгий шлях розвитку, його характеристики формуються в романах і оповіданнях, що призвело до класичних критеріїв детективного жанру. Сюжетна гострота, динаміка, процесуальність і активний розвиток подій, є аспектами для детективних романів Шарі Лапени, адже впливають на вибір лексико-семантичних і граматичних засобів. Лексико-семантичні й граматичні засоби застосовані для підсилення інтриги та динаміки. Активне та часте використання різноманітних дієслівних форм: наказові команди, теперішній, минулий час, безособові та пасивні конструкції, що підкреслюють динаміку сюжету, дієслова докнаного виду, оскільки дієслово як лексико-семантична категорія виражає розвиток дії. Є значна присутність у тексті простих речень, складних речень мінімальної конструкції, що включають предикативні частини є однією з ключових структурно-синтаксичних особливостей, характерних для жанрових особливостей детективного жанру. В обох проаналізованих творах наявні мовні конструкції, які позначають: предмети інтер'єру, побуту, зброї, транспорту, техніку, слова які б підтверджували що це злочин або доказ.

Використання Шарі Лапеною таких лексико-стилістичних засобів, як порівняння, епітети, метафори та гіперболи, сприяло створенню гостроти напруженості. «Гра слів» посилює загальну напруженість контексту. Текстова напруженість також створюється за рахунок мовних засобів, а саме метафоричних конструкцій. Наприклад у творі “Not a happy family” [6] авторка використала метафоричну конструкцію (flies buzz quietly around him nose and mouth; a trail of blood leads up the pale, carpeted stairs) з метою посилення емоційного впливу на читача під час опису місця злочину.

А наприклад, у творі “Everyone here is lying” [3] Лапена використала епітет (A tragic heroine, pale and trembling, overwhelmed by what she has suffered and what she has done) з метою створити образ невинної жертви при обставинах злочину, в той час як жертва є винною у скоєнні.

У творі “Not a happy family” [6] авторка використовує різні дієслівні форми підкреслюючи процесуальність та динаміку сюжету, наприклад (is lying, will appear, surveying, keeping track, flees) щоб підкреслити тривалість дії, створити атмосферу стрімкості подій, викликати напруження. Сюжет творів будується навколо таких запитань як: “A crime of passion, perhaps, rather than a robbery?” “How did he get into the house?” “Who killed?” «How did it happen?» Однією з ключових структурно-синтаксичних особливостей, характерних для жанрових особливостей цих двох творів, які описують місце злочину є значна присутність у тексті простих та складних речень, що включають лише дві предикативні частини. Яскравим прикладом цього є “The cleaning lady found them and she called 911 at ten thirty-nine this morning.” Це речення є складним і має дві предикативні частини. Першою предикативною частиною є “the cleaning lady found them” і другою частиною – “she called 911 at ten thirty-nine this morning.” І також в наступному прикладі речення є складним і містить лише дві предикативні частини “It’s Tuesday after the Easter weekend, shortly after 11:00 a. m., and they’ve been called out to what’s been described as a bloodbath.” Ці всі речення описують місце та обставини злочину.

Висновок. Дослідження лінгвістичних особливостей детективного жанру на прикладах творів Шарі Лапени “Not a happy family” та “Everyone here is lying” показало що авторка активно використовувала лексико-стилістичні прийоми, такі як метафори, епітети, порівняння, гіперболи для підсилення атмосфери напруги. Використання граматичних конструкцій, зокрема простих та складних речень мінімальної конструкції, що містять дві предикативні частини є характерними для жанрових особливостей детективного жанру, що підкреслюють динаміку сюжету і застосовуються при описі обставин і місця злочину.

Отже, у детективних романах Шарі Лапени мовно-стилістичні прийоми зображення місця та обставин злочину відіграють значну роль у формуванні жанрових особливостей. Завдяки поєднанню граматичних, лексично-стилістичних прийомів авторці вдалося створити атмосферу suspense, що є визначальною рисою як і детективного жанру так і опису місця, обставин злочину.

Література:

1. Божко О. С. Атмосфера «саспенс» як домінантна ознака літературного жанру «фентезі» / О.С. Божко // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». – Острог : Вид-во НаУОА, 2017. – Вип. 67. – С. 51–52. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/7413/1/15.pdf>
2. Ткаченко Ю.О. Вплив жанрових особливостей детективного роману на вибір мовних засобів. С.25-26. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/3_2018/7.pdf
3. Shari Lapena. Everyone here is lying: Penguin Books, 2024. 416 с. URL: <https://www.ebooks.com/en-us/book/210693049/everyone-here-is-lying/shari-lapena/>
4. Кукса. Г.М. Історія розвитку та типологія жанру детективу у контексті світової літератури. С.2. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/1542/1/8.pdf>
5. Кочан. І.М. «Лінгвістичний аналіз тексту». *Навчальний посібник*. С.104-110. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kochan_Iryna/Linhvistychnyi_analiz_tekstu.pdf
6. Shari Lapena. Not a happy family: Penguin Books, 2022. 448 с. URL : https://www.ebooks.com/en-us/book/210187540/not-a-happy-family/shari-lapena/?srsltid=AfmBOorC8FOkX5A6xsKO_Qm59d8lt1YDDHy_xJ6YhCwMhF7UcBteAKtY
7. Golovnia A. V., Shcherbyna A. V Ph. D. in Philology, Assistant Professor at English Philology and Translation Department of the Faculty of Linguistics and Social Communications National Aviation University. Syntactic means of suspense creation. С.42-45. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v48/part_1/12.pdf
8. Цапенко Л.В. Типологічна диференціація різновидів англomовної детективної розповіді. С.154-155. URL: http://ddpu-filolvisnyk.com.ua/uploads/arkhiv-nomerov/2016/NV_2016_5-2/38.pdf

УДК: 81'42 +81'1 +811.111

Лавренюк Анна Юріївна,*Національний університет «Острозька академія»*

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ (НА ПРИКЛАДІ ПРОМОВ ПРЕЗИДЕНТІВ США ДЖОЗЕФА БАЙДЕНА ТА ДОНАЛЬДА ТРАМПА)

Стаття присвячена аналізу лінгвостилістичних особливостей політичного дискурсу Джозефа Байдена та Дональда Трампа. Основна увага приділяється стилістичним засобам, риторичним прийомам та стратегічному використанню мови у їхніх промовах. У статті простежується взаємозв'язок між мовними засобами та політичними ідеологіями обох президентів. Дослідження дозволяє визначити характерні комунікативні стратегії та їхній вплив на аудиторію.

Ключові слова: політичний дискурс, стилістика, риторика, комунікативні стратегії, Джозеф Байден, Дональд Трамп.

This article deals with the analysis of linguistic and stylistic features of political discourse of Joseph Biden and Donald Trump. The focus is on stylistic means, rhetorical devices and strategic use of language in their speeches. The article traces the relationship between language and political ideologies of both presidents. The study allows us to determine the characteristic communication strategies and their impact on the audience.

Keywords: political discourse, stylistics, rhetoric, communication strategies, Joseph Biden, Donald Trump.

Постановка проблеми. Політичний дискурс є одним із ключових об'єктів дослідження сучасної лінгвістики, оскільки він виконує важливу роль у формуванні суспільної думки, конструюванні політичних ідеологій та забезпеченні підтримки владних інституцій. У промовах політичних лідерів мова використовується не лише як засіб комунікації, а й як інструмент впливу, маніпуляції та легітимації влади. Аналіз стилістичних та риторичних особливостей промов

дозволяє виявити стратегічні прийоми, що використовуються для досягнення політичних цілей. Важливим аспектом дослідження є порівняльний аналіз дискурсу Байдена і Трампа, що дає змогу оцінити їхні комунікативні стратегії у контексті сучасної американської політичної культури.

Актуальність теми. Роль політичного дискурсу в сучасному суспільстві та його вплив на громадську думку постійно зростає. У США політична риторика має значний вплив на електоральні процеси. Джозеф Байден і Дональд Трамп представляють дві контрастні політичні платформи, що позначається і на їхніх комунікативних стратегіях. Дослідження їхнього дискурсу дозволяє виявити, як мовні засоби формують політичний імідж та яким чином політична риторика використовується для консолідації електорату.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Політичний дискурс є предметом багатьох наукових досліджень, зокрема в межах стилістики, прагматики та дискурс-аналізу. Згідно з дослідженнями К. С. Серажима, політичний дискурс можна розглядати як соціолінгвальне явище, що включає мовні механізми впливу, аргументаційні стратегії та інтерпретаційні рамки [2]. В. С. Лук'янець акцентує увагу на ролі політичного дискурсу в оновленні методологічної культури та розглядає його як засіб формування суспільного консенсусу [1]. А. О. Худолій у своєму дослідженні аналізує лінгвістичні особливості політичних текстів, наголошуючи на їхній комунікативно-прагматичній спрямованості [3]. О. С. Фоменко досліджувала сучасний політичний дискурс США 90-х років ХХ століття, визначаючи основні риторичні прийоми, що використовуються американськими лідерами для впливу на аудиторію [4]. Зарубіжні науковці також активно вивчають політичний дискурс, акцентуючи увагу на його стилістичних особливостях та маніпулятивних аспектах. Alafnan розглядає публічний дискурс Байдена та Трампа з точки зору системно-функціонального аналізу, висвітлюючи різницю у їхніх мовних стратегіях [6]. Körner, Overbeck і Schütz аналізують стилістичні особливості мовлення президентів США та їхній вплив на сприйняття політичної влади [8]. Mustafa S. (2023) досліджує переконувальні стратегії у промовах Трампа і Байдена [9].

Мета статті – аналіз лінгвостилістичних особливостей політичного дискурсу Джозефа Байдена і Дональда Трампа. Для реалізації поставленої мети передбачено наступні **завдання**: визначити риторичні прийоми, що використовуються у промовах обох політиків; проаналізувати стратегічне використання стилістичних засобів;

виявити прагматичні аспекти політичного дискурсу Джозефа Байдена та Дональда Трампа; оцінити вплив політичної риторики на громадську думку.

Виклад основного матеріалу. Політичний дискурс президентів США Джозефа Байдена та Дональда Трампа відзначається виразною лінгвостилістичною варіативністю, що відображає їхні комунікативні стратегії, політичні позиції та цільову аудиторію. Аналіз їхніх промов дозволяє простежити характерні особливості лексичного наповнення, синтаксичної організації та використання риторичних прийомів, які відіграють ключову роль у формуванні суспільної думки та мобілізації електорату.

Лексико-семантичні особливості. Аналіз лексичного наповнення промов Джозефа Байдена і Дональда Трампа демонструє суттєві розбіжності у виборі слів та використанні мовних засобів. Байден використовує лексику, що апелює до єдності, співпраці та спільних демократичних цінностей, тоді як Трамп активно застосовує термінологію, що підкреслює конфліктність, кризові явища та необхідність негайного реагування (AlAfnan, 2022) [6].

Джозеф Байден у своїх промовах тяжіє до використання слів із позитивною конотацією, які сприяють створенню атмосфери надії, довіри та співпраці. Зокрема, часте вживання таких займенників, як «we», «our», «together», забезпечує інклюзивний характер його риторики, спрямованої на широке коло виборців. Дональд Трамп, навпаки, вибудовує свій дискурс на базі дихотомічного протиставлення «ми – вони», що проявляється через активне використання антагоністичних конструкцій (*us vs. them*), спрямованих на мобілізацію електорату через створення образу загрози (Mustafa, 2023) [9].

Також варто відзначити часте використання Трампом емоційно забарвленої лексики, включаючи експресивні дієслова (*fight*, *win*, *defeat*) та гіперболічні вирази, що створюють враження нагальності дій та максимального протистояння між сторонами. У свою чергу, Байден прагне до поміркованої риторики, використовуючи лексичні засоби, що формують позитивний образ державного лідера, орієнтованого на дипломатію та компроміс.

Синтаксичні та прагматичні аспекти. Синтаксичний аналіз промов Джозефа Байдена і Дональда Трампа засвідчує розбіжності у структурі речень та їхній комунікативній спрямованості. Байден тяжіє до використання складних конструкцій, що створює ефект логічної послідовності та риторичної виваженості його промов. Він часто вдається до конструкцій із дієприкметниковими та дієприслівниковими зворотами [7].

Натомість Дональд Трамп демонструє схильність до коротких, лаконічних речень, що надають його промовам динамічності та емоційної насиченості (Körner et al., 2022) [8]. Його синтаксис вирізняється частим використанням парцелятивів, повторів та анафоричних конструкцій, які підсилюють прагматичний вплив на аудиторію. Наприклад, риторичні повтори (*We will win. We will make America great again.*) виконують функцію підкреслення ключових меседжів і забезпечують їхню запам'ятовуваність.

Значну роль у дискурсі Трампа відіграють питальні та окличні речення, що активізують увагу слухачів та створюють ефект безпосереднього діалогу з аудиторією. Байден, навпаки, частіше застосовує декларативні речення, які сприяють формуванню образу компетентного політика, орієнтованого на стабільність та зваженість у прийнятті рішень.

Риторичні стратегії, що використовуються Джоозефом Байденом і Дональдом Трампом, є показовими щодо їхнього стилю політичної комунікації. Байден застосовує стратегію консолідації та співпраці, що проявляється у використанні риторичних звернень до громадян як до єдиної нації (*We are stronger together*), а також у частому використанні посилянь на спільні цінності, історичні прецеденти та моральні принципи (AlAfnan, 2022) [6]. У свою чергу, Трамп активно використовує стратегію поляризації, яка спрямована на чітке розмежування між «правильними» та «небезпечними» групами. Це досягається шляхом використання оцінних висловлювань, метафор та негативних епітетів стосовно опонентів або політичних противників (Хамаршех, 2019) [5].

Ще одним важливим риторичним прийомом, який широко використовує Трамп, є гіперболізація. Вона проявляється у надмірному підкресленні загроз (*the worst crisis in history*) та власних досягнень (*the greatest economy ever*). Байден, у свою чергу, більше тяжіє до аргументативної риторики, яка базується на посиленнях на експертні думки, фактичні дані та логічні побудови.

Таким чином, риторичні стратегії обох президентів суттєво різняться як за своєю комунікативною спрямованістю, так і за емоційним навантаженням, що зумовлено їхніми політичними цілями, аудиторією та загальною стилістикою політичного дискурсу.

Висновки. Здійснений аналіз політичного дискурсу Джоозефа Байдена та Дональда Трампа засвідчує суттєві розбіжності у використанні мовних стратегій, стилістичних прийомів та риторичних засобів. Байден застосовує інклюзивну лексику, складні синтаксичні

конструкції та звертається до загальнонаціональних цінностей, підкреслюючи важливість єдності та співпраці. Натомість Трамп віддає перевагу емоційно насиченій, часто конфронтаційній риториці, що базується на опозиційних конструкціях і мобілізації електорату шляхом створення образу «ворога» або кризи.

Результати підтверджують, що політичний дискурс виконує не лише інформаційну, а й маніпулятивну функцію, адаптуючи мовні засоби відповідно до політичних цілей та очікувань аудиторії. Відмінності у стилістиці промов Байдена і Трампа відображають їхні стратегічні підходи до комунікації та політичні пріоритети, що є важливим фактором формування суспільної думки та впливу на електоральну поведінку.

Література:

1. Лук'янець В. С. Сучасний науковий дискурс: Оновлення методологічної культури. Київ, 2000. 304 с.
2. Серажим К. С. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність. Київ, 2002. 392 с.
3. Худолій А. О. Лінгвістичні особливості політичних текстів. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2014. № 4. С. 133-137.
4. Фоменко О. С. Лінгвістичний аналіз сучасного політичного дискурсу США (90-ті роки XX століття). Київ, 1998. 18 с.
5. Хамаршех А. Стратегія демагогії у подячній промові Дональда Трампа. *Вісник Харківського національного університету*. 2019. Вип. 90. С. 33-41.
6. AlAfnan M. Public discourse: Systemic functional analysis of Trump's and Biden's inaugural speeches. *Journal of Language and Linguistic Studies*. 2022. URL: <https://www.jlls.org/index.php/jlls/article/view/2384> (дата звернення: 10.03.2025).
7. Biden, J. R., Jr. Inaugural Address by President Joseph R. Biden, Jr. The White House, 2021. URL: <https://ua.usembassy.gov/inaugural-address-by-president-joseph-r-biden-jr/> (дата звернення: 10.03.2025).
8. Körner R., Overbeck J., Schütz A. How the Linguistic Styles of Donald Trump and Joe Biden Reflect Different Forms of Power. *Journal of Language and Social Psychology*. 2022. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0261927X221085309> (дата звернення: 10.03.2025).
9. Mustafa S. A Fairclough-based Analysis of Persuasive Strategies in Trump and Biden's Speeches. *BELT Journal*. 2023. URL: <https://revistaseletronicas.pucrs.br/belt/article/view/44170> (дата звернення: 10.03.2025).

УДК: 81'42+811.111:327

Мацієвський Орест Юрійович,
Національний університет «Острозька академія»

КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ ВИСВІТЛЕННЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ В АМЕРИКАНСЬКИХ ЗМІ

Стаття присвячена аналізу комунікативних стратегій, що використовуються американськими ЗМІ, зокрема The New York Times, у висвітленні російсько-української війни. Основна увага приділяється мовним засобам впливу, таким як емоційно забарвлена лексика, риторичні прийоми, метафорика та фреймінг подій. У статті простежується динаміка змін риторики залежно від ключових етапів війни та суспільно-політичного контексту в США. Дослідження дозволяє визначити, як за допомогою комунікативних стратегій формується суспільна думка щодо конфлікту та які механізми інформаційного впливу застосовуються в міжнародному медіапросторі.

Ключові слова: *медіа-дискурс, комунікативні стратегії, американські ЗМІ, The New York Times, російсько-українська війна, фреймінг, мовна репрезентація, риторичні прийоми, емоційно забарвлена лексика, маніпулятивні техніки, суспільна думка, політичний контекст.*

The article analyzes the communication strategies used by the American media, in particular The New York Times, in covering the Russian-Ukrainian war. The main focus is on linguistic means of influence, such as emotionally colored vocabulary, rhetorical devices, metaphor, and event framing. The article traces the dynamics of changes in rhetoric depending on the key stages of the war and the socio-political context in the United States. The study allows us to determine how public opinion on the conflict is shaped by communication strategies and what mechanisms of information influence are used in the international media space.

Keywords: *media discourse, communication strategies, American media, The New York Times, Russian-Ukrainian war, framing,*

language representation, rhetorical techniques, emotionally colored vocabulary, manipulative techniques, public opinion, political context.

Постановка проблеми. У сучасному інформаційному просторі засоби масової інформації відіграють вирішальну роль у формуванні суспільної думки та впливають на політичні процеси. Російсько-українська війна стала однією з центральних тем у міжнародному медіапросторі, зокрема в американських ЗМІ. Спосіб подання інформації, вибір лексичних засобів, структурних компонентів тексту та риторичних прийомів формує певну картину конфлікту, що впливає на громадську думку. Американські медіа, такі як The New York Times, застосовують різні комунікативні стратегії для репрезентації подій, змінюючи риторику залежно від політичного контексту, військової ситуації та зовнішньополітичних інтересів США. Аналіз цих стратегій є важливим для розуміння механізмів інформаційного впливу та особливостей медіа-дискурсу.

Актуальність теми. В умовах інформаційної війни та гібридних загроз вивчення медіа-дискурсу є актуальним завданням сучасної лінгвістики. Аналіз комунікативних стратегій дозволяє зрозуміти, які мовні засоби використовуються для впливу на аудиторію, як змінюється риторика залежно від контексту та які наративи домінують у висвітленні війни. Зокрема, американські ЗМІ формують уявлення міжнародної спільноти про конфлікт, що впливає на політичні рішення та суспільну підтримку України. Дослідження мовних особливостей подання війни в The New York Times допоможе виявити механізми впливу та сприятиме глибшому розумінню комунікативних процесів у сучасних медіа.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Медійний дискурс є об'єктом інтенсивних наукових досліджень, оскільки засоби масової інформації суттєво впливають на формування суспільної думки. За-рубіжні вчені, зокрема Т. ван Дейк, Дж. Річардсон, Н. Феєрклаф та А. Белл, досліджували ідеологічні стратегії, мовні засоби та фреймінг у ЗМІ. В Україні значний внесок у вивчення медійного простору зробили В. Кулик, С. Єрмоленко та Л. Ставицька, аналізуючи прагматичні та когнітивні особливості медіадискурсу. Ю. Шепель визначає медіадискурс як соціально зумовлену мовленнєву діяльність у межах мас-медіа. В його межах важливу роль відіграє публіцистичний стиль, що поєднує стандартизовані конструкції з сучасними комунікативними тенденціями. Дослідники (І. Гальперін, Ю. Скребнев, І. Арнольд) трактують цей стиль по-різному, іноді прирівнюючи його до газетного

дискурсу. Сучасні дослідження фокусуються на маніпулятивних техніках, фреймінгу подій та оцінній лексиці, що є ключовими у висвітленні війни в міжнародному медіапросторі. Проте недостатньо дослідженими залишаються комунікативні стратегії американських ЗМІ у репрезентації російсько-української війни. Саме цей аспект визначає актуальність подальшого аналізу риторики The New York Times.

Мета статті – проаналізувати комунікативні стратегії американських ЗМІ у висвітленні російсько-української війни, зокрема на прикладі The New York Times. Дослідження спрямоване на виявлення мовних засобів впливу, риторичних прийомів, змін у медіа-дискурсі залежно від політичного контексту та ситуації на фронті. Для реалізації поставленої мети передбачено наступні **завдання**: визначити основні комунікативні стратегії, що використовуються американськими ЗМІ для висвітлення війни; проаналізувати лексичні, синтаксичні та дискурсивні засоби, що формують риторику The New York Times; дослідити вплив політичного контексту та військової ситуації на зміну комунікативних стратегій у медіа-дискурсі; встановити кореляцію між мовними засобами та домінуючими наративами щодо війни; окреслити перспективи подальших досліджень медіа-дискурсу в міжнародному контексті.

Виклад основного матеріалу. Американські засоби масової інформації відіграють важливу роль у формуванні міжнародної громадської думки щодо російсько-української війни. Як зазначає Т. ван Дейк, медіа не лише відображають реальність, а й активно конструюють її через використання певних комунікативних стратегій, таких як фреймінг, оцінна лексика та дискурсивна маніпуляція [1]. Аналіз матеріалів The New York Times свідчить, що газета застосовує три основні комунікативні стратегії у висвітленні війни:

- Інформування – нейтральна подача фактів, баланс думок.
- Оцінка – використання оцінної лексики, емоційно забарвлених слів, створення образів «агресора» та «жертви».
- Переконавання – апеляція до емоцій, формування наративу боротьби між добром і злом.

Джон Річардсон пише, що засоби масової інформації використовують мовні механізми впливу, що проявляється в доборі лексичних одиниць, синтаксичних конструкцій та риторичних прийомів. Ці механізми спрямовані на створення певної картини реальності, формування громадської думки та вплив на емоційне сприйняття аудиторії [2]. Крім того, важливу роль відіграють синтаксичні конструкції, які можуть змінювати фокус уваги читача. Наприклад,

активні конструкції часто використовуються для підкреслення суб'єкта дії: *Russia launched missile strikes* («Росія завдала ракетних ударів»), тоді як пасивні конструкції можуть маскувати відповідальність: *Civilians were killed during the shelling* («Цивільні загинули під час обстрілу»). Ще одним потужним інструментом впливу є риторичні прийоми, які допомагають підсилити емоційний ефект повідомлення. У висвітленні війни часто застосовуються метафори, наприклад: *Putin's war machine* («воєнна машина Путіна»), *Ukraine is a shield of democracy* («Україна – щит демократії»). Повтори та градація підсилюють емоційний заряд тексту: *destruction, devastation, annihilation* («руйнування, спустошення, знищення»). Таким чином, засоби масової інформації не лише повідомляють про події, а й активно формують дискурсивний контекст через добір лексичних, синтаксичних та риторичних засобів, що впливає на сприйняття війни міжнародною аудиторією.

Лексичні особливості та емоційно забарвлена лексика. Лексичний рівень є ключовим у створенні бажаного ефекту впливу на аудиторію. У публікаціях *The New York Times* простежується чітка тенденція до використання оцінної лексики. Наприклад, українські військові часто описуються як *brave soldiers* («хоробрі солдати»), а дії російської армії – як *brutal attacks* («жорстокі атаки») або *war crimes* («воєнні злочини»).

Як наголошує Володимир Кулик, медіа через мову створюють певний ідеологічний наратив, що впливає на сприйняття подій реципієнтами. У статтях *The New York Times* часто зустрічаються емоційно забарвлені слова, які спрямовані на виклик співчуття та підтримки: *devastating consequences* («руйнівні наслідки»), *innocent civilians* («невинні цивільні»), *humanitarian catastrophe* («гуманітарна катастрофа») [3].

Дискурсивні стратегії та фреймінг подій. Фреймінг – один із найважливіших механізмів впливу в медіа. Як вказує Норман Ферклаф, шляхом підбору певного контексту журналісти спрямовують увагу читача у потрібному напрямку [4]. У статтях *The New York Times* простежується три основні фрейми:

- **Фрейм агресії** – Росія представлена як країна-агресор, що несе загрозу глобальній безпеці (*unprovoked invasion, war of aggression*).
- **Фрейм боротьби** – Україна як символ стійкості та опору (*Ukraine's resilience, unbreakable spirit*).
- **Фрейм гуманітарної кризи** – акцент на стражданнях цивільного населення (*millions displaced, harrowing stories of survival*).

Риторичні прийоми та стилістичні особливості. Окрім лексичного та дискурсивного рівнів, важливу роль відіграють **риторичні прийоми**, які підсилюють емоційний вплив на читачів.

1. Метафори війни:

- *Ukraine is a fortress against tyranny* («Україна – фортеця проти тиранії»).

- *Putin's war machine* («воєнна машина Путіна»).

2. Гіперболи та перебільшення:

- *The worst conflict in Europe since WWII* («Найгірший конфлікт у Європі з часів Другої світової війни»).

3. Цитування офіційних осіб:

- Посилання на заяви президента США, лідерів ЄС та військових експертів для підкріплення певної риторики.

Як зазначає Роджер Фаулер, використання таких прийомів створює певний дискурсивний ефект, який допомагає медіа керувати сприйняттям подій [5].

Динаміка змін риторики The New York Times. Риторика *The New York Times* змінювалася протягом війни відповідно до ключових подій. [6]

1. **Лютий-березень 2022** – фокус на шоківому ефекті та глобальній загрозі (*full-scale invasion, Europe's darkest hour*).

2. **Літо 2022 – весна 2023** – акцент на військових злочинах та гуманітарній катастрофі (*Bucha massacre, genocide accusations*).

3. **2024** – теперішній час – аналіз майбутніх сценаріїв війни та впливу на політику США (*aid to Ukraine, Western commitment*) [7].

Як показує аналіз, медіа-дискурс змінюється залежно від політичного контексту та позиції уряду США щодо конфлікту. [8]

Висновки. Аналіз комунікативних стратегій *The New York Times* у висвітленні російсько-української війни показав, що газета активно використовує дискурсивні механізми впливу, такі як оцінна лексика, фреймінг подій, риторичні прийоми та політично забарвлені наративи. Ці елементи відіграють важливу роль у формуванні суспільної думки та впливають на сприйняття конфлікту міжнародною аудиторією. *The New York Times* застосовує три основні комунікативні стратегії: інформування, оцінку та переконання. Інформування передбачає подачу фактів із балансом думок різних сторін, оцінка базується на використанні емоційно забарвленої лексики та риторичних засобів для створення образів агресора й жертви, а переконання спрямоване на залучення емоційних апеляцій і формування бінарного наративу боротьби між добром і злом. Зміни в риториці видання простежуються на різних

етапах війни. У перші місяці основний акцент робився на шоковому ефекті та глобальній загрозі, пізніше фокус змістився на висвітлення воєнних злочинів та гуманітарної катастрофи, а в останні періоди увага приділяється можливим сценаріям розвитку війни та її впливу на політику США. Така гнучкість у використанні комунікативних стратегій свідчить про адаптацію риторики відповідно до політичного контексту, змін на фронті та міжнародної ситуації. Отримані результати підтверджують, що американські ЗМІ не лише висвітлюють події, а й формують певний дискурсивний контекст, який впливає на політичні рішення, рівень підтримки України серед міжнародної спільноти та санкційну політику щодо Росії. Важливим аспектом є те, що медіадискурс може сприяти мобілізації громадської думки та визначати ставлення до ключових питань, таких як військова допомога та дипломатичні ініціативи. Подальші дослідження можуть зосередитися на порівняльному аналізі комунікативних стратегій інших американських видань, зокрема *The Washington Post*, *CNN* та *Fox News*, щоб виявити відмінності у риториці залежно від політичних орієнтацій редакцій. Крім того, перспективним напрямом є вивчення впливу цих стратегій на громадську думку США та Європи, а також використання кількісного аналізу текстів для виявлення частотності ключових дискурсивних маркерів.

Література:

1. van Dijk, T. A. *Ideology: A Multidisciplinary Approach*. – London: SAGE Publications, 1998. – 356 p.
2. Richardson, J. E. *Analysing Newspapers: An Approach from Critical Discourse Analysis*. – Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2007. – 264 p.
3. Кулик В. *Дискурс українських медій: ідентичності, ідеології, владні стосунки* / В. Кулик. – Київ: Критика, 2010. – 312 с.
4. Fairclough, N. *Media Discourse*. – London: Edward Arnold, 2003. – 270 p.
5. Fowler, R. *Language in the News: Discourse and Ideology in the Press*. – London: Routledge, 1991. – 234 p.
6. Herszenhorn, D. M. How It All Began: A Cold War Battle Heats Up // *The New York Times*. – 2014. – 23 Feb. – URL: <https://www.nytimes.com/2014/02/23/world/europe/a-broken-promise-and-a-cold-war-fight.html> (дата звернення: 28.02.2025).
7. Schmitt, E., Cooper, H., Barnes, J. E. How Ukraine's Military Has Resisted Russia So Far // *The New York Times*. – 2022. – 3 Mar. – URL: <https://www.nytimes.com/2022/03/03/us/politics/russia-ukraine-military.html> (дата звернення: 01.03.2025).
8. Fisher, M. Putin's Case for War, Annotated // *The New York Times*. – 2022. – 24 Feb. – URL: <https://www.nytimes.com/2022/02/24/world/europe/putin-ukraine-speech.html> (дата звернення: 03.03.2025).

УДК: 811.111+81'37

Мельник Владислава Ігорівна,
Національний університет «Острозька академія»

КОМПЛІМЕНТИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: СТИЛІСТИЧНІ ТА ЛЕКСИЧНІ АСПЕКТИ В ХУДОЖНІХ КОНТЕКСТАХ

Комплімент – принциповий комунікативний засіб, що відображає мовленнєві та культурні особливості певного соціуму. В англійській мові він має значну позицію не лише у повсякденному спілкуванні, а й у художньому дискурсі, виконуючи як текстоутворюючу, так і прагматичну функцію. Зокрема, компліменти спроможні бути індикатором соціальних відносин, засобом характеристики персонажів, способом створення підтексту та емоційного забарвлення діалогу.

Дослідження компліментів у художньому контексті дозволяє виокремити їхні лексико-семантичні, стилістичні та прагматичні особливості. Аналіз корпусу англomовних літературних текстів демонструє, що компліменти варіюються залежно від соціального статусу мовців, ситуації спілкування та стилістичної домінанти твору. Окрему увагу приділено класифікації компліментів за критеріями формальності, щирості та функціональної спрямованості.

Акцентовано увагу на використанні компліментів як засобу іронії, сарказму чи прихованої критики, що зумовлює багатозначність тексту та його глибше сприйняття читачем. Таким чином, дослідження стилістичних і лексичних аспектів компліментів у художніх контекстах підвищує рівень розумінню механізмів міжособистісної взаємодії в англomовній літературі та її культурних кодів.

Ключові слова: комунікативна функція, художній дискурс, соціальні відносини, мовленнєві стратегії, лексико-семантична структура.

A compliment is a fundamental communicative tool that reflects the speech and cultural features of a certain society. In English,

it has a significant position not only in everyday communication, but also in artistic discourse, performing both a text-forming and pragmatic function. In particular, compliments can be an indicator of social relations, a means of characterizing characters, a way of creating subtext and emotional coloring of dialogue.

The study of compliments in an artistic context allows us to identify their lexical-semantic, stylistic and pragmatic features. An analysis of the corpus of English-language literary texts demonstrates that compliments vary depending on the social status of speakers, the situation of communication and the stylistic dominant of the work. Special attention is paid to the classification of compliments according to the criteria of formality, sincerity and functional orientation.

The emphasis is on the use of compliments as a means of irony, sarcasm or hidden criticism, which determines the ambiguity of the text and its deeper perception by the reader. Thus, the study of stylistic and lexical aspects of compliments in artistic contexts increases the level of understanding of the mechanisms of interpersonal interaction in English-language literature and its cultural codes.

Keywords: *communicative function, artistic discourse, social relations, speech strategies, lexical-semantic structure.*

Постановка проблеми. В англійській мові компліменти займають ключове місце у встановленні й підтримці соціальних зв'язків, спроможні бути вираженням ввічливості, емоційної прихильності або засобом маніпуляції.

Значний інтерес викликає дослідження компліментів у художньому дискурсі, де вони використовуються як стилістичний прийом для створення образів персонажів, розкриття їхніх емоцій, соціального статусу та комунікативних стратегій. У літературних текстах компліменти мають різне семантичне навантаження: бути щирими, іронічними, саркастичними або навіть прихованими образами.

Попри велику кількість досліджень, присвячених мовленнєвим актам та прагматиці компліментів, їхній стилістичний та лексичний аналіз у межах художніх текстів залишається недостатньо опрацьованим. Такий підхід ускладнює розуміння особливостей компліментарних висловлювань та їхньої ролі в літературному творі.

Отже, проблема дослідження полягає у необхідності комплексного аналізу компліментів в англійських художніх текстах, який передбачає їхню структурну, лексико-семантичну та

прагматичну характеристику, а також виявлення їхніх стилістичних функцій у контексті авторського задуму та міжперсонажної взаємодії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження компліментів як мовленнєвого акту належить до сфери прагматики, соціолінгвістики та стилістики. Одними з перших учених, які звернули увагу на цю тему, були R. Lakoff та J. Holmes. Вони підкреслювали, що компліменти є засобом вираження ввічливості та соціального зближення між комунікантами. У працях P. Brown і S. Levinson компліменти розглядаються у контексті теорії ввічливості, зокрема як позитивна стратегія «face-saving strategies».

У прагмалінгвістиці широко досліджуються структура та семантика компліментів. До прикладу, R. Herbert класифікує компліменти за синтаксичною будовою та виявляє найбільш типові моделі їхнього вживання в англійській мові, де найпоширенішими є конструкції із прикметниками, що виражають позитивну оцінку «e.g., *You look great today!*»).

Значна увага приділяється гендерним особливостям компліментів. Дослідження J. Holmes доводять, що жінки частіше вживають компліменти, ніж чоловіки, і сприймають їх як спосіб встановлення міжособистісного зв'язку, тоді як чоловіки схильні використовувати компліменти в контексті статусних взаємовідносин.

Щодо художнього дискурсу, компліменти аналізуються у контексті стилістики та текстового аналізу. У працях J. Culpeper розглядається роль компліментів у створенні характеру персонажів, а в дослідженнях S. Charman аналізується іронічний потенціал компліментів у художніх текстах.

Дослідження здебільшого зосереджені на окремих аспектах прагматики або соціолінгвістики, тоді як їхній стилістичний потенціал у літературних текстах потребує подальшого вивчення.

Мета дослідження полягає у комплексному аналізі компліментів в англомовних художніх текстах, їхніх стилістичних та лексичних особливостей, а також прагматичних функцій. Дослідження спрямоване на виявлення того, як компліменти використовуються для створення образів персонажів, розвитку сюжету, передачі соціальних відносин та емоційного забарвлення тексту.

Для досягнення цієї мети визначено такі **завдання**:

1. Охарактеризувати лексичні та синтаксичні моделі компліментів у художньому дискурсі англійської мови.

2. Дослідити стилістичне навантаження компліментів у різних жанрах англomовної літератури.

3. Проаналізувати прагматичні функції компліментів, їхню роль у вибудові комунікативних стратегій персонажів.

4. Виявити соціолінгвістичні фактори, що впливають на вживання компліментів у художніх текстах (гендер, соціальний статус, культурний контекст).

5. Окреслити основні типи компліментів за критеріями формальності, щирості та контекстуального забарвлення (іронічні, саркастичні, перебільшені тощо).

6. Провести порівняльний аналіз компліментів у класичній та сучасній англomовній літературі для визначення змін у їхньому вживанні відповідно до культурних і мовних трансформацій.

Коментарі, що виражають схвалення чи захоплення, є однією з найважливіших складових спілкування в будь-якій культурі. В англійській лексичній системі компліменти є вирішальними у повсякденному мовленні, а також активно використовуються в художніх текстах. Вони не лише виражають емоційний відгук, але й формують стиль взаємодії, передають ціннісні орієнтації, а іноді стають інструментом літературної характеристик і розкриття персонажів.

Лексика, яка використовується в компліментах, багата і різноманітна. Вона охоплює як базові позитивні вирази, так і метафоричні конструкції, що створюють образи і дають глибше значення.

Компліменти розділені на кілька категорій залежно від їх семантики. Однією з найпоширеніших є лексика, що стосується фізичної привабливості. Від простих компліментів на кшталт «beautiful» чи «handsome» до складніших, таких як «stunning» або «elegant», компліменти щодо зовнішності є звичайними у повсякденному житті, але в художньому контексті дані лексеми набувають додаткових відтінків. Вони супроводжуються метафорами, які надають більш поетичну, образну характеристику, наприклад, «Her smile was like the sun breaking through a storm» чи «He was as handsome as a knight in shining armor». Такі конструкції не обмежуються лише схваленням, але й створюють глибокий, емоційно насичений образ.

Компліменти можуть також стосуватися інтелектуальних або моральних якостей персонажів. У зазначених випадках часто використовуються слова, як «wise» «clever», «brilliant» або «insightful», які підкреслюють не тільки розумову діяльність, але й глибину внутрішнього світу персонажа. В художніх творах вказані вирази

нерідко супроводжуються деталями, які надають компліментам особливого значення. Наприклад, автор порівнює розум персонажа з чимось надзвичайним, що підвищує важливість його інтелектуальних досягнень. Іншою категорією є компліменти, що вказують на соціальний статус особи. Вони можуть бути виражені через слова, як «respectable», «distinguished», «noble» та акцентувати увагу на досягненнях і важливості людини в соціальному середовищі.

В художніх контекстах компліменти не обмежуються тільки фізичними або інтелектуальними рисами, але й можуть ставити акцент на внутрішні якості персонажів. Слова на кшталт «charming», «gracious», «kind» чи «compassionate» описують моральну та емоційну привабливість. Характеристики дозволяють створити багатий портрет персонажа, що не лише привертає увагу, але й викликає повагу. У літературі компліменти зазвичай не є беззастережними. Вони часто виконують роль художнього інструменту, що підсилює характеристику героя та допомагає розкрити його внутрішній світ.

Стилістичні аспекти компліментів в англійській мові також заслуговують на окрему увагу. Однією з найбільш суттєвих засобів вираження компліментів є метафора. Вона дозволяє надавати компліментам додаткового образного значення, що надає тексту глибини. Скажімо, комплімент, виражений через метафору, «Her laughter was a symphony of joy», не лише висловлює захоплення, але й створює звуковий образ, що відображає внутрішній світ персонажа. Метафори уможливають перевести звичайний комплімент у площину художнього образу, надаючи йому багатогранного змісту.

Ще одним визначним стилістичним засобом є порівняння, яке дозволяє не лише конкретизувати образи, а й створювати яскравіші та емоційно насиченіші вирази. Порівняння допомагає передати глибину авторських задумів, роблячи текст більш зрозумілим і виразним для читача. Завдяки порівнянням, абстрактні чи складні ідеї набувають конкретних рис, що дозволяє читачу легше зрозуміти їхній зміст та оцінити тонкість авторської мови. У компліментах систематично використовуються конструкції типу «as beautiful as the dawn» чи «as kind as the sun», що підсилюють ефект захоплення, надаючи оцінці певного масштабу та глибини. Порівняння допомагає створити уявлення про велич або красу об'єкта компліменту, підвищуючи його значення в очах читача чи слухача. Іронія та гумор також є частими супутниками компліментів у художніх творах. Вони можуть використовуватись для створення контрасту або для виявлення маніпуляційного відношення персонажа до

іншого. Наприклад, в сучасних англомовних творах можна знайти іронічні компліменти, як от «You're not the worst singer I've ever heard», що одночасно висловлює похвалу, але й залишає простір для двозначності.

Застосування епітетів дозволяє автору деталізувати комплімент і надати йому більш яскравого та чітко окресленого характеру. Окреслені вирази, як «the radiant beauty» або «the gentle heart» роблять комплімент більш конкретним, вони додають йому емоційної насиченості. Такий спосіб дозволяє створювати уявлення про особливі риси персонажа.

У художніх творах компліменти відіграють не лише роль соціального етикету, а й є необхідним елементом для розкриття персонажів. Вони використовуються для підкреслення особистих рис героя та взаємин між персонажами. Комплімент, сказаний одним персонажем іншому, може бути як щирим, так і маніпулятивним, що дає змогу розвивати конфлікти або підкреслювати тонку психологію відносин. Таким чином, компліменти є основною складовою частиною як повсякденного спілкування, так і літературного процесу, де їхня роль виходить далеко за межі простого вираження схвалення.

Отже, компліментів в англійській мові показують, що вони є ключовим інструментом не тільки для вираження соціальної взаємодії, але й для створення художніх образів. Лексичні аспекти компліментів, зокрема використання прикметників, метафор, порівнянь та епітетів, дозволяють авторам додавати глибину й емоційну насиченість персонажам, що особливо важливо в художніх творах. Стилістичні прийоми, як метафора, іронія чи гумор, збагачують компліменти, надаючи їм багатогранного змісту та додаткової виразності.

Крім того, компліменти в літературі виконують роль не тільки як елемент комунікації між персонажами, але й як засіб для розкриття їхніх характерів, внутрішніх конфліктів та соціальних відносин. Вони можуть бути як щирими, так і маніпулятивними, що додає динамізму в розвиток сюжету. Крім того, компліменти є важливим способом вираження соціальних норм, моральних оцінок і навіть художніх естетичних ідей.

Отже, компліменти в англійській мові мають величезну роль у формуванні тексту, вони дозволяють не лише виявити соціальні та особистісні аспекти взаємодії, а й служать потужним інструментом для створення глибоких, емоційно забарвлених образів у художніх творах.

Література:

1. Holmes, J. (1995). *Women, Men and Politeness*. London: Longman.
2. Lakoff, R. (1975). *Language and Woman's Place*. New York: Harper & Row.
3. Grice, H. P. (1975). *Logic and Conversation*. In P. Cole & J. L. Morgan (Eds.), *Syntax and Semantics*, Vol. 3: *Speech Acts* (pp. 41–58). New York: Academic Press.
4. Мова і місце жінки: аналіз мовних особливостей. (n.d.). Aggs Language. Доступно за адресою: <https://aggslanguage.wordpress.com/12-responses-to-lakoff/> (дата звернення: 6 березня 2025).
5. Симоненко, Т. В. (2011). Типологія помилок у науковому тексті. У Т. В. Симоненко (Ed.), *Типологія помилок у науковому тексті: зб. наук. пр.* (с. 234). Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Доступно за адресою: <https://eprints.cdu.edu.ua/234/1/tupologiya.pdf> (дата звернення: 6 березня 2025).
6. Науменко, О. В. (2013). Лексико-стилістичні особливості англійськомовних новинних текстів. Науковий вісник Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 1, 123–128. Доступно за адресою: <https://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/2403/1/Лексико-стилістичні%20особливості%20англійськомовних%20новинних%20текстів.pdf> (дата звернення: 6 березня 2025).

УДК: 811.112.2'373.45.342

Полевік Ольга Юріївна,*Національний університет «Острозька академія»*

ФУНКЦІЇ АНГЛОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У НІМЕЦЬКИХ ЗМІ (НА МАТЕРІАЛІ ГАЗЕТИ «DIE ZEIT»)

У сучасному світі, де глобалізація охоплює всі аспекти суспільного життя, мови постійно взаємодіють і впливають одна на одну. Одним із найяскравіших прикладів цього процесу є запозичення слів з однієї мови до іншої. У німецьких засобах масової інформації, особливо в друкованих виданнях, спостерігається тенденція до активного використання англійських запозичень. Це явище є важливою складовою розвитку сучасної німецької мови, що впливає на формування нових мовних стандартів і стилістичних прийомів. Загалом, стаття висвітлює функціональні аспекти використання англомовних запозичень у німецьких ЗМІ на прикладі газети «Die Zeit». Тема дослідження актуальна не лише з лінгвістичної точки зору, але й з точки зору культурних та соціальних змін, які відбуваються внаслідок інтеграції іномовних елементів у іномовний простір.

Ключові слова: запозичення, англіцизм, мовна інтеграція, глобалізація.

In today's world, where globalization encompasses all aspects of social life, languages constantly interact and influence each other. One of the most vivid examples of this process is the borrowing of words from one language to another. In German media, especially in print publications, there is a noticeable trend of active use of English loanwords. This phenomenon is an important component in the development of modern German, affecting the formation of new language standards and stylistic techniques. Overall, the article highlights the functional aspects of the use of English loanwords in German media, focusing on the example of the newspaper Die Zeit. The topic is relevant not only from a linguistic perspective but also

in terms of the cultural and social changes that occur as a result of the integration of foreign elements into the linguistic space.

Keywords: *borrowing, anglicism, language integration, globalisation.*

Постановка проблеми. Всебічна інтеграція англійської мови в різні сфери життя німецькомовного суспільства, зокрема у засоби масової інформації, створює нові виклики для дослідження мовної динаміки та взаємовпливу мов. Англломовні запозичення у німецьких медіа не лише змінюють лексику, але й впливають на стилістику, культурні цінності та суспільні тенденції. Виникає потреба у глибокому вивченні функцій, які виконують англійські запозичення в німецькомовних текстах, зокрема в такому впливовому виданні, як газета «*Die Zeit*». Питання полягає в тому, як саме ці запозичення формують мовний простір і які наслідки вони мають для розвитку сучасної німецької мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема англломовних запозичень у німецьких медіа є актуальною і широко досліджуваною у сучасній лінгвістиці. Багато дослідників звертають увагу на роль англійської мови як глобальної лінгва франка, що сприяє поширенню англійських термінів у різних національних мовах, зокрема в німецькій. Монографія А.Ониська [6] є одним із найбільш всебічних досліджень англіцизмів у німецькій мові. Мовознавець аналізує не тільки номінативні функції запозичень, але й їхню роль у формуванні культурних та мовних стандартів.

Петер Шлобінскі у своїй праці *Anglizismen im Internet* [8] досліджує вплив англіцизмів на німецьку мову, зокрема в контексті онлайн-комунікації. Він аналізує, як запозичені слова інтегруються в повсякденне спілкування в соціальних мережах, форумах та інших цифрових платформах. Шлобінскі підкреслює, що англіцизми не тільки збагачують мовний лексикон, але й виконують важливу комунікативну функцію, дозволяючи користувачам швидше і зрозуміліше висловлювати свої думки у глобалізованому світі.

Проте, незважаючи на наявність значної кількості досліджень, аспект функціонального використання англіцизмів у конкретних німецьких виданнях, таких як *Die Zeit*, досі потребує глибшого вивчення.

Актуальність дослідження полягає у розкритті впливу англломовних виразів на німецьку мову та культуру та їх роль у формуванні культурних норм і соціальних ідентичностей в умовах глобалізації та інформаційного суспільства.

Постановка завдання. Метою дослідження у статті «Функції англомовних запозичень у німецьких ЗМІ (на матеріалі газети *Die Zeit*)» є визначення та аналіз ролі англомовних запозичень у сучасних німецьких медіа. Дослідження має на меті виявити, які функції виконують англіцизми в німецькомовних текстах, зокрема в аспектах стилістики, комунікації, лексичного збагачення та мовної економії.

Об'єктом дослідження є англомовні запозичення в німецькій мові.

У ході роботи були розглянуті такі *завдання*: 1) описати основні теоретичні підходи до вивчення англомовних запозичень у німецькій мові; 2) класифікувати стилістичні функції англійських запозичень; 3) визначити вплив функцій англомовних запозичень у контексті німецької медіамови; 4) проаналізувати експресивність англіцизмів у статтях німецькою мовою.

Виклад основного матеріалу. Засоби масової інформації відіграють значущу роль у житті будь-якого суспільства, зокрема телебачення, радіо та преса стали невід'ємною частиною повсякденного життя людей. Вплив ЗМІ на індивіда виявляється в способі мислення, стилі світосприйняття та формуванні культурних норм [2].

Преса відіграє роль одного з соціальних інститутів у країні, і тому суспільство покладає на неї конкретні функції, які є необхідними для повноцінної роботи цієї системи. За Левицьким, функція – це властива засобам масової інформації здатність до виконання певного призначення [1, 110].

Класифікація стилістичних функцій англійських запозичень не можна розглядати ізольовано; часто в одному типі тексту можна виявити кілька функцій англіцизмів. Однак вони мають спільну рису – експресивний спосіб вираження думки, який посідає чільне місце, особливо в рекламних текстах мови ЗМІ. Цим пояснюється надзвичайно висока частотність англіцизмів у цих текстах. Ці запозичення належать до високоекспресивних стилістичних мовних засобів, де існує сильна потреба в різноманітності та оновленні, оскільки їхня прагматична цінність, хоч і висока, але дуже швидко зменшується, і слово може бути швидше за все, буде замінено іншим градуйованим висловом [3].

Згідно з І. Кратохвіловою, виокремлюють наступні функції запозичень англо-американського походження: новаторський ефект; колорит; мовна економія; різноманітність висловлення; прагматичне значення; комунікативне значення [4, 99-103].

Ефект новизни та ефект навчання – ця стилістична функція вступає в гру зі словами, які не дуже відомі і які ще не закріпилися в німецькому словнику. Англіцизми, які ще не стабілізувалися, виділяються написанням, наприклад, перевернутими комами та курсивом, а також часто подаються з додатковим поясненням [4, 100].

Прикладом є речення *Cloud-Computing wird als großer Trend gehandelt* [12], де англіцизм Cloud-Computing ілюструє новаторський ефект, оскільки цей термін відноситься до нової технології, яка змінила спосіб зберігання і обробки даних. Відсутність сталого німецького еквівалента підкреслює його новизну та актуальність у сучасному діловому світі.

Ще однією функцією є *колорит*, який, на думку Янга, є одним із найважливіших і найяскравіших стилістичних ефектів, якого можна досягти за допомогою англіцизмів у німецькій мові [10]. Розрізняють місцевий колорит, предметний колорит і соціальний колорит. Місцевий колорит виникає тоді, коли англіцизм використовується як мовний знак для позначення країни походження та її особливостей.

До прикладу, у реченні *In einer US-Kleinstadt im Bundesstaat Kentucky hat ein Sheriff, örtlichen Medienberichten zufolge, einen Richter im Gerichtsgebäude erschossen* [12], англіцизм *Sheriff* викликає асоціації з американською культурою та правовою системою, де цей термін має специфічне значення. Використання цього слова надає реченню певного колориту, адже воно відображає атмосферу маленького містечка в США, що додає емоційного забарвлення та контексту події.

Функція *прагматичної цінності* полягає у експресивності англіцизмів, які можуть слугувати джерелом евфемізмів. Вони спрощують комунікацію, зокрема у сфері реклами чи молодіжної мови, де важлива яскравість і точність висловлювань.

Наприклад, у реченні *Sind Spa-Tage mit Gurkenmasken echte oder nur vermeintliche Selfcare?* [7], де використання англіцизму *Selfcare* замість *Selbstfürsorge* демонструє прагматичну цінність, оскільки термін *Selfcare* став популярним у сучасному дискурсі, особливо в контексті добробуту та психологічного здоров'я. Він підкреслює сучасний підхід до догляду за собою, який часто асоціюється з певною культурою і стилем життя.

Функція *соціального колориту* полягає у вживанні англіцизму у певному соціальному контексті і вказує на групову приналежність, так що певна мовна спільнота асоціюється з людьми, які до неї

належать. Групи можуть бути організовані за віком, за інтересами, за світоглядом.

Прикладом може стати речення *Skaten, surfen, Mountainbiking – nannten sich früher «Fun Sportarten» und standen im Kontrast zu den ganze verkniffenen Ausdauersportlern* [9], де англіцизми *Skaten* і *surfen* підкреслюють соціальний контекст і стиль життя, пов'язаний із неформальними та розважальними видами спорту. Це речення створює образ молодіжної культури, що цінує активний і веселий спосіб життя, відрізняючись від більш серйозних спортивних спільнот.

Суть *комунікативної функції* у використанні англіцизмів, з метою полегшення спілкування, особливо в ситуаціях, коли мовець не є носієм мови. Вони допомагають налагоджувати комунікацію в технічних сферах, де знання німецької мови може бути обмеженим.

Англіцизм *Support* у реченні *Wer an Weihnachten die Eltern besucht, endet häufig als IT-Support hinter den Geräten* [5] є англіцизмом, який використовується в контексті технічної підтримки. Використання цього терміна вказує на специфічну сферу, де мовець, можливо, не володіє повною німецькою термінологією, але знає англійське слово. В цьому випадку *Support* виступає каталізатором комунікативного процесу, адже воно чітко і зрозуміло передає необхідність допомоги у вирішенні технічних проблем, що може бути особливо важливим у ситуаціях, де точність термінів критично важлива.

Висновки. Німецька мова, як і інші мови, піддається постійному процесу змін. У зв'язку з новими явищами життя з'являються нові терміни для позначення цих явищ. Найчастіше ці терміни запозичуються з англійської мови, якою розмовляють у всьому світі і яка є лінгва франка. Існує кілька причин використання англіцизмів: економія мови, яка дає змогу називати речі точніше, коротше і точніше; необхідність, коли в мові залишаються неназвані речі, для яких немає відповідного виразу, і англіцизми збагачують словниковий запас; варіативність вираження та експресивність, які дають змогу урізноманітнити позначення явищ; фактичність, яка дає змогу називати речі точніше.

Література:

1. Левицький А.Е. Функціональні зміни в системі номінативних одиниць сучасної англійської мови: Дис...д-ра філол.наук: 10.02.04 / КДУ. – Київ, 1999. – 410 с.
2. Худолій А. Функціональні зміни у мові американської публіцистики кінця XX – початку XXI століття. – Острог: Вид-во НаУОА, 2006. – 368 с.

3. Kowner R. Features of Borrowing from English in Twelve Languages. 2008, In J. Rosenhouse, and R. Kowner (eds.), *Globally Speaking: Motives for Adopting English Vocabulary in Other Languages* (pp. 296). Clevedon, England: Multilingual Matters

4. Kratochvílová I. Zu stilistischen Funktionen der englischen Entlehnungen im deutschen / I. Kratochvílová. – Режим доступу: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://digilib.phil.muni.cz/sites/default/files/pdf/105832.pdf>

5. Kühl, E. Du, kannst du noch mal eben nach dem Computer gucken? URL: <https://www.zeit.de/campus/2021-12/it-support-weihnachten-wlan-computer-familie>

6. Onysko, A. “Anglicisms in German: Borrowing, Lexical Productivity, and Written Codeswitching.” Berlin & New York: De Gruyter. [Linguistik – Impulse und Tendenzen]; pp. 376.

7. Rückl, C. Selbstfürsorge ist unbequemer als ein Tag im Spa. URL: <https://www.zeit.de/zeit-magazin/leben/2024-04/selfcare-meditation-beduerfnisse-stress-alltag>

8. Schlobinski, P. Anglizismen im Internet: Neues und Fremdes im deutschen Wortschatz (edited by Gerhard Stickel). Published: January 29, 2019. URL: <https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/9783110622669-013/html?lang=de>

9. Schmess D. Das Leben ist ein Brett. URL: <https://www.zeit.de/zeit-magazin/leben/2019-08/skater-berlin-alter-skategeezer-freiheit>

10. Yang W. Anglizismen im Deutschen: Am Beispiel des Nachrichtenmagazins der Spiegel. Tübingen: Max Niemeyer Verlag GmbH & Co. KG, 1990. 237 S.

11. ZEIT ONLINE. Cloud Computing. URL: <https://www.zeit.de/thema/cloud-computing>

12. ZEIT ONLINE. dpa. Sheriff in den USA erschießt Richter. URL: <https://www.zeit.de/news/2024-09/20/sheriff-in-den-usa-erschiesst-richter>

УДК: 81'373

*Подвишенна Анастасія Сергіївна,
Національний університет «Острозька академія»*

ЕВФЕМІЗМИ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ЇХНЯ РОЛЬ У МОВЛЕННІ

Стаття присвячена дослідженню евфемізмів як важливого мовного явища, що відіграє значну роль у соціальній та комунікативній сферах. Розглядається етимологія терміна «евфемізм», його структурно-семантичні особливості та функціональне призначення. Спочатку ми заглиблюємося у визначення терміна евфемізм та деякі його основні класи, які базуються на їхньому походженні, частотності вживання та впливі на лінгвістичний світогляд. Також вивчається роль, яку вони відіграють у політичних, медійних і соціальних дискурсах, що дозволяє досліджувати їхній вплив на формування громадської думки. Ця робота показує, що евфемізми використовуються як засіб як маніпуляції, так і приховування інформації або пом'якшення негативної конотації. Подальші можливості для дослідження передбачають більш ґрунтовне вивчення механізмів формування евфемізмів, їхніх змін у різних мовних культурах та їхній вплив на міжкультурну комунікацію.

Ключові слова: *евфемізм, мова, комунікація, лінгвістика, табу.*

The article is devoted to the study of euphemisms as an important linguistic phenomenon that plays a significant role in the social and communicative spheres. The article examines the etymology of the term “euphemism”, its structural and semantic features and functional purpose. Initially, we delve into the definition of the term euphemism and some of its main classes based on their origin, frequency of use and influence on the linguistic worldview. The role they play in political, media, and social discourses is also explored, allowing us to examine their impact on public opinion. This research shows that euphemisms are used as a means of both manipulation and concealment of information or mitigation of negative connotations. Further research opportunities include a more in-depth study of

the mechanisms of euphemism formation, their changes in different linguistic cultures, and their impact on intercultural communication.

Keywords: *euphemism, language, communication, linguistics, taboo.*

Загальна постановка проблеми та важливість проблеми.

Евфемізація останнім часом стала зростаючим об'єктом інтересу для вчених, що робить її фокусом численних досліджень, проведених як вітчизняними, так і закордонними дослідниками. Це явище аналізується на основі функціонально-семантичного, прагматичного, стилістичного, гендерного та дискурсивного аспектів. У рамках функціонально-семантичного підходу були створені тематичні класифікації евфемізмів, а також визначено методи формування евфемістичних виразів. З утилітарної точки зору евфемізація є механізмом забезпечення контекстної відповідності мовлення. Сфера евфемізації також досліджується у парадигматичному контексті гендерної та дискурсивної лінгвістики. Проте, незважаючи на те, що існує безліч робіт, присвячених цьому питанню, багато евфемізацій як з лексичними, так і з граматичними (включаючи синтаксичні) елементами продовжують викликати нові питання.

Це дослідження є **актуальним**, оскільки проблеми класифікації та функціонування евфемізмів залишаються недостатньо вивченими.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Евфемізми як явище, що відображає мовну культуру, викликають значний інтерес. Останні десятиліття характеризуються активним формуванням нових евфемістичних виразів. Це призвело до їх широкого застосування в різних сферах комунікації. Дослідження евфемістичних одиниць у різних мовах сприяє глибшому розумінню національної специфіки мовної картини світу та особливостей мовленнєвої поведінки носіїв мови. Початок дослідженню евфемізмів поклали такі видатні вчені, як Г. Пауль, Ж. Вандрієс, Ч. Кені, Ш. Балі, Н. Галі де Паратези, Е. Бенвеніст, Л. Блумфілд, С. Відлак, І. Р. Гальперін, Б. А. Ларін.

Дослідження евфемізмів приносить певні виклики для дослідників.

Предметом аналізу є семантичні та функціональні якості евфемізмів, **об'єктом** дослідження є самі евфемізми.

Центральною **метою** статті є вивчення та аналіз існуючих підходів до класифікації евфемізмів, а також виявлення їхніх прагматичних функцій, використовуваних у лексичній системі англійської мови.

Задля досягнення мети, поставлено низку завдань:

1) Проаналізувати основні наукові підходи до вивчення евфемізмів, зокрема функціонально-семантичний, прагматичний, стилістичний, гендерний та дискурсивний аспекти.

2) Окреслити існуючі класифікації евфемізмів та визначити їхні ключові особливості.

3) Дослідити методи утворення евфемістичних виразів у сучасній англійській мові.

4) Розглянути прагматичні функції евфемізмів у комунікативному контексті.

5) Проаналізувати вплив евфемізації на мовленнєву поведінку носіїв англійської мови та специфіку її застосування у різних сферах спілкування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Евфемізм бере свій початок від грецького слова *eúphēmos*, що означає «вимовляти звуки доброї прикмети», «справедливий» або «сприятливий». Перша частина цього терміна, префікс *eu-*, означає «добрий», а друга частина – *phēmos*, що в грецькій мові позначає «мову» [1]. Евфемізм є одним із основних мовних явищ, яке розглядається як мовна одиниця в лінгвістиці. Загалом, евфемізми допомагають уникнути небажаних емоцій у слухача, замінюючи пряме висловлювання стосовно чутливих тем на більш м'які формулювання. Різні дослідники та вчені пропонують свої визначення та інтерпретації терміна «евфемізм», що свідчить про багатогранність цього мовного явища.

Евфемізми є суттєвим елементом мовної системи, виконуючи важливу соціолінгвістичну роль. Вони забезпечують делікатне та нейтральне формулювання змісту, що дозволяє уникати прямих або грубих висловлювань у спілкуванні. Як інструмент мовного маніпулювання, евфемізми мають значну роль у різних сферах діяльності, таких як політика, медицина, реклама, журналістика та міжособистісне спілкування. Завдяки їх використанню, мовці можуть регулювати тональність своїх повідомлень, зменшувати емоційну напругу, а також дотримуватися етичних і культурних стандартів суспільства.

Тема евфемізації активно досліджується в лінгвістиці, особливо в контексті прагматики, когнітивної лінгвістики та соціолінгвістики. Ключовими аспектами аналізу є походження, структура, функціональні особливості та методи формування евфемізмів. Крім того, важливо розглянути їхню роль у формуванні мовної картини світу, оскільки вони відображають соціальні зміни, моральні цінності та комунікативні стратегії певної мовної спільноти.

Сюзанна Ромейн у своїй книзі «*Language in Society: An Introduction to Sociolinguistics*» (1999) акцентує увагу на тому, що евфемізми у суспільному мовленні допомагають підтримувати нейтральність завдяки «соціальній дипломатії» мови. Вона стверджує,

що такі лінгвістичні конструкції пропонують мовцям м'який підхід при обговоренні неприємних тем, таких як хвороби, фінансові проблеми, смерть або сексизм, які можуть викликати обурену реакцію у людей. Ромейн пропонує розглянути приклад з колокаціями слів *spinster* (з англ. стара діва, незаміжня) і *bachelor* (з англ. холостяк, парубок) [2]. Це чудовий приклад того, як змішування слів створює значення і кристалізує негативні конотації. На відміну від цього, нюанс слова «холостяк» у більшості випадків пов'язаний з позитивними або нейтральними рисами, у той час як «стара діва» здебільшого має негативну конотацію, значущу як незаміжня старша жінка, яка навряд чи вийде заміж [3]. Проблема полягає не стільки у самих словах, скільки у способі їх типового використання. Це створює специфічну проблему для мовних реформ, спрямованих проти сексистських виразів, оскільки евфемізми і словосполучення відображають такі стереотипи щодо різних груп у суспільстві, особливо жінок і чоловіків.

Евфемізми мають давню і багату традицію в англійській мові, оскільки вони виникали і трансформувалися з багатьма історичними та соціальними змінами. У середньовічній Європі латина суттєво впливала на англійську, і слова з латинської мови багато разів ставали евфемістичними замінами вульгарних англо-саксонських еквівалентів. Це було особливо актуальним у медичній, релігійній та науковій сферах. Згодом стало звичним чути евфемізми у політичних, економічних та соціальних сферах.

Важливо розуміти, що евфемізми займають особливе місце в політиці та ЗМІ. Їх можна використовувати, щоб формувати громадську думку, роблячи неприйнятні вибори або події більш прийнятними. Військові дії часто називаються «миротворчими операціями», а звільнення співробітників описується як «скорочення штату» або «зменшення робочої сили» – терміни, які пом'якшують їх справжній зміст. Ці слова більше не інформаційні без емоційного контексту, але можуть впливати на суспільні рішення, засновані на тому, що нам говорять.

Евфемізми можуть бути характерними для різних культур, ґрунтуючись на моральних нормах, традиціях. В англomовному світі це особливо вірно для евфемізмів, пов'язаних з фінансами, роботою та здоров'ям. Показник того, що замість «бідної» людини, кажуть «економічно обмежена», і замість «безробітної» людини – «між роботами». Це не тільки пом'якшує сприйняття, але може також допомогти сформувати ставлення до соціальних груп.

Ю. М. Скребнев стверджує, що евфемізми можуть ефективно використовуватися, оскільки вони є частиною нашої соціальної практики і тому, що вони є способом заміни табуйованих слів на більш м'які та нейтральні вирази. Науковець вважає, що евфемізми не належать до якоїсь конкретної лексико-семантичної групи, а є стилістичним прийомом, у якому сильні вирази замінюються не такими гарячими словами. Як приклад він наводить випадок, де люди замовчують, недоговорюють, яке містить риси, типові для евфемістики [5].

Дослідження визначень терміна «евфемізм» свідчить про те, що всі вони підкреслюють його основну роль – приховувати або маскувати явища, які в суспільстві мають негативне сприйняття. Евфемізми відволікають увагу слухача, пом'якшуючи емоційну реакцію на ідеї, які можуть бути неприємними. Так, теорія в тому, що вони мають здатність впливати на свідомість людини, оскільки вони перетворюють сприйняття реальності з нижчого рівня на вищий за допомогою більш нейтральної або навіть позитивної конотації. Людина, що отримує ці слова, часто не здатна повністю схопити вагу і значення слів, тому що увага розсіюється в інформаційному потоці сьогодення світу, або ж евфемізм безпосередньо не пов'язаний із забороненим явищем.

Наступний етап дослідження полягає у перегляді **класифікацій евфемізмів**. Наприклад, враховуючи частоту використання та асиміляцію евфемізмів у мову, ми розрізняємо **загальновживані** – ті, що використовуються у повсякденній мові, – і **випадкові**, використовувані в певних контекстах. Беручи до уваги ці тематичні орієнтації, можна чітко виділити кілька основних груп таких словосполучень: про певні фізіологічні процеси та стани; фрази, що стосуються деяких органів людського тіла; лексичні одиниці, що показують міжстатеві відносини; евфемізми, що уникають агресивних намірів, нездужання чи втрати життя. З погляду часової перспективи, евфемізми поділяються на повністю **усталені** лексичні одиниці та **нові**, які тільки-но набувають широкого використання. [4]

Якщо ми аналізуємо мовлення, то можемо виділити два типи евфемізмів: **значеннєві** та **формальні**. У цій категорії найбільший вплив мають орієнтовані на значення евфемізми, які лише приховують справжню інформацію. Ця афористична мова має стабільність у мовленні та надає особливого пом'якшення. Їхня дія заснована на застосуванні слів, які вже відносно відомі й не викликають негативних емоцій, але водночас охоплюють деяку заборонену ідею, а також відволікають увагу від її буквального значення [4].

Формальні евфемізми (фонетико-графічні евфемізми) не завжди виконують, у звичному сенсі, пом'якшувальну роль, оскільки не змінюють семантичний зміст концепту, а лише його зовнішній вигляд. Це означає, що вони мають менший вплив на сприйняття інформації, оскільки не формують нового позитивного забарвлення слова, а лише маскують або видозмінюють його. Такі евфемізми є поширеними, і деякі лише дають адресату можливість одразу розібратися у їхньому справжньому значенні, залишаючи їх за межами евфемізму в цілому.

Залежно від того, наскільки добре закріплений той чи інший евфемізм у мові та як часто він використовується, евфемізми можуть класифікуватися як **поширені** та **ситуаційні**.

Поширені евфемізми – ті, що входять у словники, проникли в письмовий та усний дискурс. Вони не потребують пояснень, їхнє евфемістичне значення добре відоме. Приклад у медицині: ніхто не каже «помер», використовують слово «відходить від життя», а «оптимізація» – у значенні звільнення – вживається замість офіційного стилю. Ці слова та вирази настільки укорінені в мовних практиках, що евфемістичний аспект їхньої побудови часто залишається непоміченим.

З іншого боку, ситуаційні евфемізми не мають постійного місця у мові; вони походять із певного контексту або професійної сфери. Вони можуть бути неологізмами, спеціалізованою лексикою або сленговими альтернативами, що потребують додаткового пояснення для загальної аудиторії. Наприклад, замість того, щоб сказати «навантаження на співробітників», у корпоративному середовищі використовується термін «ефективний розподіл обов'язків», чи замість «корупція» у політиці кажуть «конфлікт інтересів». Такі мовні конструкції завжди залишаються невиразними за межами вузького професійного дискурсу і, таким чином, менш стійкі в розмовній мові.

Іншим аспектом евфемізмів, який допомагає їм функціонувати, є їхні стилістичні нюанси. Квазіспецифічність усіх типів евфемізмів служить інструментом для пом'якшення та приховування слів, виразів або ситуацій, які є небажаними або надто різкими для мовця. Проте варто звернути увагу на те, що це бажання не вживати грубі або табуйовані вислови може стосуватися не тільки офіційного або нейтрального мовлення, а й лексики розмовного, а іноді навіть вульгарного стилю. У цій значимості використовуються евфемізми не

лише для приховування значення чи іронічного, саркастичного або соціального висловлення.

Наприклад, розмовний вираз «склеїти ласті» може доречно замінити слово «померти», при цьому фраза несе в собі кумедний або іронічний відтінок. У загальній кримінальній лексиці замість слова «крадіжка» ви можете почути фрази на зразок «незаписана транзакція» або «позичання без дозволу», що надає усьому виразу нейтрального тону. Зважаючи на ці властивості, такі мовні одиниці варто вважати маргінальними компонентами евфемізмного простору, оскільки їхня основна мета часто виходить далеко за межі простого пом'якшення значення і набуває експресивного або соціального забарвлення.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Еволюція мовної системи є доказом її динамічного розвитку. Оскільки евфемізм має тенденцію ставати засобом створення нових синонімів, впровадження нових евфемізмів невідворотно розширює словниковий запас мови. Дослідження концепту «евфемізм» підтверджує їхню фундаментальну функцію транслювання або пом'якшення понять, які можуть викликати погану критику в суспільстві. Це пояснюється великою кількістю соціальних, політичних, культурних, релігійних та етичних причин.

Серед основних прагматичних **функцій евфемізмів** можна виділити функцію ввічливості, функцію табу, функцію камуфляжу та функцію соціальної адаптації. Хоча евфемізми все ще досить часто використовуються в мові, їх різноманітна функціональність та відсутність глобального консенсусу щодо їх класифікації надають багато можливостей для подальших досліджень.

Література:

1. Euphemism. Merriam-Webster Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/euphemism>
2. Language in Society: An Introduction to Sociolinguistics by Suzanne Romaine, OUP Oxford, 2000, с.228
3. Spinster. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/ru/%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%8C/%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%BB%D0%B8%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9/spinster>
4. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика. Термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
5. Skrebnev Y.M. Fundamentals of English Stylistics. M. : Higher School, 1994. 240 p.

УДК: 81'42

Каспрук Інна Ігорівна,
Національний університет «Острозька академія»

ХУДОЖНІЙ ТЕКСТ ЯК КОМУНІКАТИВНИЙ ПРОСТІР МІЖ АВТОРОМ І ЧИТАЧЕМ

Стаття присвячена аналізу художнього тексту як комунікативного простору між автором і читачем. Розглядаються класичні та сучасні літературознавчі концепції, що трактують текст як динамічну структуру, значення якої формується у процесі його інтерпретації. Особлива увага приділяється рецептивній естетиці В. Ізера, теорії Р. Барта, когнітивній поетиці П. Стоквелла та гендерному аспекту літературної комунікації. Аналізується роль читача у створенні сенсу твору та взаємодії з текстом.

Ключові слова: художній текст, комунікація, інтерпретація, рецептивна естетика, когнітивна поетика, читач, автор.

The article examines the literary text as a communicative space between the author and the reader. It explores classical and modern literary concepts that view the text as a dynamic structure whose meaning is shaped through interpretation. Special attention is given to W. Iser's reception aesthetics, R. Barthes' theory, P. Stockwell's cognitive poetics, and the gender aspects of literary communication. The reader's role in constructing meaning and engaging with the text is analyzed. The article analyses the reader's role in creating and interacting with the text's meaning.

Keywords: literary text, communication, interpretation, receptive aesthetics, cognitive poetics, reader, author.

Постановка проблеми. У сучасному літературознавстві художній текст розглядається не лише як статичний набір значень, закладених автором, а як динамічний комунікативний простір, у якому читач відіграє активну роль у створенні сенсу. Виникає проблема взаємодії між автором і читачем: якою мірою значення тексту визначається авторським задумом, а наскільки воно формується під час

його інтерпретації? У зв'язку з цим актуальним є питання про механізми комунікації в художньому тексті, семантичні прогалини, які заповнює читач, та когнітивні процеси, що лежать в основі сприйняття літературного твору.

Актуальність теми. Розвиток когнітивної поетики, рецептивної естетики та гендерних студій розширює розуміння того, як текст взаємодіє з реципієнтом. Аналіз цих аспектів дозволяє поглибити уявлення про механізми літературної комунікації та роль читача в інтерпретаційному процесі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ідея художнього тексту як динамічного комунікативного простору має глибоке теоретичне підґрунтя. Основи цієї концепції заклали В. Ізер (Iser, 1978) і Р. Барт (Barthes, 1977), які наголошували на активній ролі читача в процесі створення смислу. Подальший розвиток цієї думки простежується у працях Р. Цура (Tsur, 1992) та П. Стоквелла (Stockwell, 2002), які досліджували когнітивні механізми сприйняття тексту. Серед сучасних українських дослідників Ю. Черняк (Cherniak, 2014) та Г. Костенко (Kostenko, 2019) аналізували лінгвістичні засоби взаємодії автора й читача, а Т. Єщенко (Yeshchenko, 2021) зверталася до впливу контексту на розуміння тексту.

Мета статті – дослідити художній простір, у якому значення формується через взаємодію автора і читача, а також визначити механізми цієї взаємодії та її вплив на процес інтерпретації. Для реалізації поставленої мети передбачено наступні **завдання**: дослідити художній текст як комунікативний простір між автором і читачем, в якому значення формується через їхню взаємодію; проаналізувати класичні та сучасні літературознавчі концепції щодо ролі читача в інтерпретації тексту; визначити гендерні особливості літературної комунікації та їхній вплив на інтерпретацію художнього тексту; проаналізувати художній текст як засіб взаємодії між автором, читачем та соціокультурним контекстом, зокрема на прикладі роману “A Feast for Crows” Джорджа Р. Р. Мартіна.

Виклад основного матеріалу. Проблема взаємодії між автором, текстом і читачем сягає своїм корінням ще античних часів. Арістотель у “Поетиці” трактував літературний твір як мімезис – відображення реальності, а роль читача обмежувалася сприйняттям вже створеного сенсу (Aristotle, 1984). У Середньовіччі література розглядалася крізь релігійну призму, і текст сприймався як носій божественної істини, що не вимагав активної інтерпретації. З Ренесансом і Новим часом ситуація змінюється: автор починає

сприйматися як творець нових смислів, а літературний текст – як засіб індивідуального вираження. У XVIII-XIX століттях романтики наголошували на унікальності авторського генія. Водночас формуються перші зачатки ідеї про те, що читач відіграє певну роль у творенні сенсу. Розвиток структуралізму в XX столітті став своєрідним викликом цій традиції. Літературознавці, такі як Фердинанд де Сосюр (de Saussure, 1959) та Клод Леві-Строс (Lévi-Strauss, 1963), заклали основи розуміння тексту як структури знаків, що функціонує за власними законами, незалежно від намірів автора. Саме в цей період виникає концепція “смерті автора” (Barthes, 1977).

Важко не погодитися з Р. Бартом, що “текст живе лише тоді, коли його читають” (Barthes, 1977). Сенс художнього твору не є заздалегідь заданим, а формується в процесі взаємодії з читачем. В цьому контексті можна вважати текст “порожньою коробкою”, яка наповнюється значеннями лише через сприйняття читачем. Автор надає тексту форму, але його зміст повністю проявляється тільки в момент взаємодії з читачем, який, в свою чергу, заповнює його своїми інтерпретаціями та емоціями. Художній текст може бути мостом між епохами та культурами, оскільки читачі з різних часових періодів і культур можуть знаходити в одному і тому ж творі різні сенси. Читач не є пасивним спостерігачем, а активним учасником у процесі створення значення, тобто “доводить” текст до “завершеності”. Це ще раз підтверджує, що текст існує не лише в момент створення, але й у процесі його сприйняття та осмислення.

Вольфганг Ізер у своїй теорії рецептивної естетики (Iser, 1978) пропонує концепцію “імпліцитного читача” як центрального елемента комунікації в художньому тексті. Він вважає, що текст ніколи не містить усіх можливих значень, а лише створює певні прогалини, які читач повинен заповнити власною інтерпретацією. Імпліцитний читач – це той, хто здатний бачити “невидимі елементи”, виявляти приховані прогалини і давати нове значення тому, що не є явно зазначеним у самому тексті, хто активує його потенціал, формуючи нові смислові зв’язки. Зі зміною культурного чи соціального контексту інтерпретації можуть змінюватися, відкриваючи нові шари сенсу. Таким чином, розуміння твору стає співтворчістю між автором і читачем. Ізер підкреслює, що текст не надає готових відповідей, а створює ситуацію, в якій читач самостійно вибудовує зміст, заповнюючи прогалини, що виникають у процесі читання (Iser, 1978). Цю ідею підтримує українська дослідниця Т. Єщенко (Yeshchenko 2021), яка розглядає феномен художнього тексту як інтерактивний

процес, у якому текст не просто передає інформацію, а активно взаємодіє з інтерпретаційним досвідом читача.

Порівняно з Бартом, який ідентифікує “смерть автора” як звільнення тексту від єдиної інтерпретації, Ізер акцентує увагу на процесі читання, що є необхідною умовою для виникнення сенсу. Якщо в першому випадку значення тексту визначається дискурсивними практиками та культурним кодом, то для другого текст набуває сенсу лише через взаємодію з активним читачем, який заповнює його семантичні прогалини (Barthes, 1977; Iser, 1978).

Хоча їх теорії стали визначальними для літературознавства ХХ століття, однак сучасний цифровий контекст змінює роль читача та авторської інтерпретації. Інтерактивні та мультимедійні формати пропонують нові способи взаємодії, які виходять за межі традиційних уявлень про текст. Веб-контент демонструє динаміку взаємодії, коли читач може бути не лише інтерпретатором, а й співтворцем змісту, що ставить під питання обмеження класичних літературних теорій.

Сучасні дослідження художнього тексту все більше звертають увагу на гендерний аспект комунікації. У своїй праці “Жіночий голос в колонізованому та постколонізованому просторі” Г. Костенко аналізує, як художній текст стає майданчиком для відновлення та переосмислення голосу жінок, чий досвід традиційно маргіналізувався в офіційній історії та літературі (Kostenko, 2019). Згідно з авторкою, у колоніальних і постколоніальних художніх текстах жіночий голос часто виключався з офіційного дискурсу або зазнавав трансформації відповідно до патріархальних норм. Однак у художніх текстах жінки-авторки використовують різні комунікативні стратегії, аби відновити або заново сконструювати свій голос у літературному просторі. У цьому контексті художній текст виконує не тільки естетичну, а й політичну функцію, стаючи інструментом опору та засобом повернення власної суб’єктності.

Якщо Ізер говорить про “імпліцитного читача”, який заповнює прогалини в тексті, то авторка розширює цю концепцію, демонструючи, що читач, залежно від свого гендерного та культурного досвіду, може мати суттєво відмінні інтерпретації одного й того ж тексту (Iser, 1978; Kostenko, 2019). У цьому сенсі художній текст не лише комунікативний простір, а й поле боротьби за визначення смислів. Читач, який взаємодіє з текстом, створеним жінкою-авторкою, може побачити в ньому нові перспективи та ідентифікувати ті аспекти, які раніше ігнорувалися або замовчувалися традиційною літературною

критикою. Комунікативна роль художнього тексту виходить далеко за межі традиційного сприйняття взаємодії між автором і читачем. Він стає простором для відновлення голосів, які раніше були приглушені, і водночас зберігає функцію діалогічного майданчика, де зустрічаються різні інтерпретаційні традиції. В сучасному літературознавстві комунікація в художньому тексті не лише міжособистісний, але й соціально-політичний процес, що дозволяє переосмислювати історію, культуру та ідентичність.

Цей феномен перегукується з когнітивною поетикою П. Стоквелла який досліджує, як читачі не просто інтерпретують текст, а й активують певні когнітивні моделі. Його праця з'явилася в 1900 – 2000-х роках як відповідь на обмеження попередніх літературних теорій, зокрема рецептивної естетики та структуралізму. У XX столітті літературознавство здебільшого зосереджувалося на соціальних, культурних та семіотичних аспектах тексту, проте мало уваги приділялося психологічним та когнітивним процесам, що відбувалися в мозку читача. Він акцентує увагу на тому, що читання є не лише текстуальним процесом, а й когнітивним: певні мовні конструкції, ритмічні особливості та наративні структури формують емоційний досвід читача, викликаючи ефект занурення (Stockwell, 2002). На відміну від Ізера, який робить наголос на інтерпретації через прогалини в тексті, автор звертається до механізмів сприйняття і запам'ятовування. Цей підхід дозволяє розглядати художній текст як простір для глибшої комунікації і впливу на свідомість читача. В українському літературознавстві подібні аспекти аналізує Л. Коваль, визначаючи механізми сприйняття художнього тексту через призму когнітивних процесів, акцентуючи увагу на тому, що читання є не лише лінгвістичним, а й психологічним явищем. Автор наголошує, що процес сприйняття тексту базується на попередньому досвіді читача. Одним із ключових понять, розглянутих Коваль є ефект занурення, який виникає тоді, коли текст активує у читача стан глибокого психологічного залучення (Koval, 2021).

У цьому контексті також варто розглянути підхід Р. Цура, який, пропонує теоретичні рамки для розуміння того, як тексти сприймаються та інтерпретуються, зосереджуючись на когнітивних механізмах, що лежать в основі літературної комунікації (Tsur, 1992). Він аналізує, як структура тексту впливає на когнітивні процеси читача, визначаючи його емоційне сприйняття. У цьому сенсі його підхід перегукується з ідеями Ізера, оскільки також передбачає активну участь читача у формуванні смислу. Проте автор робить акцент на

когнітивних механізмах, що стоять за процесом інтерпретації, зокрема, на зв'язку між ритмом, метафорикою та ефектом впливу тексту.

Всі вищезгадане трактування літератури як діалогу між автором, текстом і читачем мають значення і для аналізу сучасних художніх творів, зокрема таких як серія романів Джорджа Мартіна "A Song of Ice and Fire". Виокремити варто книгу "A Feast for Crows", наповнену конструкціями з високим рівнем мовної варіативності, яку читач змушений інтерпретувати. Наприклад, повторення Брієнною Тарт слів *I swore an oath. I swore an oath* несе в собі більше, ніж просто буквальний зміст, що створює семантичну прогалину, змушуючи читача замислитися над внутрішньою боротьбою героїні між її обов'язком та особистими почуттями. Серсея Ланістер, як одна з найбільш складних персонажів у романі, може бути розглянута як текстова "порожня коробка", яку читач заповнює власними уявленнями про жіночність, владарювання і моральність. Вона використовує риторичні запитання як інструмент маніпуляції та контролю: *Do you think Margaery is still a maiden?* (Martin, 2006: 562), що є не лише мовними зворотами, а й тактикою впливу, яка, відповідно до концепції Стоквелла, активізує у читача когнітивні схеми про владні механізми. Жінки нижчих соціальних верств часто вдаються до риторичних вигуків та просторіччя, що відображає їхній емоційний стан і соціальну роль. Наприклад, одна з жінок у таверні вигукує: *The gods will punish you, just wait and see!* (Martin, 2006: 328). Це не просто вираз страху чи віри, а механізм створення народного наративу про неминучість покарання. З точки зору когнітивної поетики, такі фрази активують у читача певні культурні сценарії та впливають на його сприйняття персонажа. Особливістю мовлення септ і жінок, пов'язаних із релігією, є використання біблійної стилістики та урочистих інтонацій. Наприклад, фраза *The Seven watch over us, and the wicked shall fall* (Martin, 2006: 452) функціонує не лише як релігійне твердження, а й як спосіб надання словам авторитетності. У цьому сенсі концепція про когнітивну динаміку тексту пояснює, як ритм та синтаксис релігійних висловлювань можуть впливати на їхнє сприйняття. Аналізуючи частину художнього твору, можна простежити, як автор використовує мовні конструкції, риторичні стратегії та контекстуальні натяки для створення багатошарових значень. Читач, у свою чергу, є співавтором у цьому процесі.

Висновки. Дослідження художнього тексту як комунікативного простору між автором і читачем засвідчило, що значення тексту не є статичною даністю, а формується в процесі його інтерпретації.

Взаємодія між автором, текстом і читачем передбачає складний процес співтворчості, в якому читач відіграє активну роль, заповнюючи семантичні прогалини, запропоновані автором. Основні результати дослідження свідчать про те, що художній текст можна розглядати як поле комунікації, у якому зустрічаються різні інтерпретаційні традиції, когнітивні механізми та соціокультурні фактори. Класичні літературознавчі концепції та сучасні підходи демонструють, що роль читача не обмежується лише сприйняттям змісту, а охоплює активне формування нового значення. Це підтверджується прикладом аналізу роману “A Feast for Crows” Джорджа Р. Р. Мартіна, де структурні особливості тексту змушують читача брати участь у його інтерпретації, заповнюючи змістові прогалини через власний когнітивний досвід. Отримані результати розширюють уявлення про механізми літературної комунікації та активну роль читача в інтерпретації тексту. Вони можуть бути застосовані в подальших дослідженнях з урахуванням когнітивних, комунікативних і гендерних аспектів, зокрема щодо впливу художнього тексту на ідентичність, соціальні зміни та комунікативні стратегії в сучасному середовищі.

Література:

1. Aristotle A. *Poetics* / A. Aristotle. – Bollinger, Max, 2016.
2. Barthes R. *The Death of the Author // Authorship*. – 2019. – P. 125–130.
3. Iser W. *The Act of Reading: A Theory of Aesthetic Response* / W. Iser. – London : Routledge & Kegan Paul, 1978.
4. Коваль Л. М. *Психолінгвістика: методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти магістерського рівня освітньо-професійної програми “Українська мова та література”* / Л. М. Коваль. – Вінниця : ФОП Кушнір Ю. В., 2021. – 69 с.
5. Костенко Г. К. *Жіночий голос в колонізованому та постколонізованому просторі // Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Серія “Теорія культури і філософія науки”*. – 2018. – Вип. 58. – С. 150–153.
6. Lévi-Strauss C. *Structural Anthropology* / C. Lévi-Strauss. – London : Allen Lane, 1968. – 410 p.
7. Черняк Ю. І. *Літературний дискурс як комунікативний феномен / Ю. І. Черняк // Держава та регіони. Серія “Гуманітарні науки”*. – 2014. – № 4. – С. 16–20.
8. de Saussure F. *Course in General Linguistics* / F. de Saussure ; translated by Wade Baskin. – New York : Philosophical Library, 1959 [1906–1911]. – Selected p. 114–117, 120–122 // *The Discourse Studies Reader*. – Amsterdam, 2014. – P. 22–26.
9. Stockwell P. *Introduction // Cognitive Poetics. Second Edition* / P. Stockwell. – London ; New York, NY : Routledge, 2019 [2020]. – P. 1–14.

10. Tsur R. *Toward a Theory of Cognitive Poetics* / R. Tsur. – Amsterdam : Elsevier (North Holland) Science Publishers, 1992.

11. Єщенко Т. А. *Феномен художнього тексту: комунікативний, семантичний і прагматичний аспекти: монографія* / Т. А. Єщенко. – Львів : Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2021. – 470 с.

12. Martin G. R. R. *A Feast for Crows: Book 4* / G. R. R. Martin. – London : HarperCollins Publishers, 2006. – 864 p.

УДК: 82-34

Іськова Оксана Іванівна,
Національний університет «Острозька академія»

ОСОБЛИВОСТІ ЖАНРУ ЛІТЕРАТУРНОЇ КАЗКИ

У статті описані особливості жанру літературної казки. Зосереджено особливу увагу на її відмінності від фольклорної казки, а також на схожій характеристиці. Виявлено зв'язок між літературною та фольклорною казкою. Зроблено висновок про важливість відокремлення літературної казки як особливого жанру з своїми характеристиками.

Ключові слова: літературна казка, фольклорна казка, особливості, жанр.

This article explores the peculiarities of the literary fairy tale genre. Emphasis is placed on its differences from the folk tale, as well as on similar characteristics. The connection between literary and folklore fairy tales is determined. It is concluded that it is important to separate the literary fairy tale as a special genre with its own characteristics.

Keywords: literary fairy tale, folklore fairy tale, features, genre.

Постановка проблеми. Літературна казка, як жанр дитячої літератури, має багату історію і є особливою, що спонукає до численних досліджень. Попри схожості з фольклорною казкою, яка передувала літературній і сприяла її розвитку в окремий жанр, вона має ряд відмінностей, які визначають її унікальність. Дослідження цих відмінностей є актуальним, адже вони дозволяють глибше зрозуміти особливість жанру літературної казки і його відокремлення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Літературну казку досліджувало багато науковців, в тому числі і вітчизняних: О. Горбонос, О. М. Зубенко, Л.В. Дереза, О.Д. Нефьодова, А. Воловик, які описували риси літературної та фольклорної казок, проте остаточне узагальнення особливостей цього жанру залишається проблемним.

Мета статті. Метою дослідження є визначення особливостей літературної казки, формування цілісного уявлення про цей жанр, який попри свою самобутність містить елементи фольклорної казки.

Постановка завдання. Літературна казка має схожі ознаки з фольклорною. Основним завданням є визначення ключових особливостей літературної казки та аналіз відмінностей від фольклорної казки для глибшого розуміння своєрідності досліджуваного жанру.

Виклад основного матеріалу. Із початком формування у 18 ст. літературна казка розвивається як окремий жанр. Її попередником була казка фольклорна, риси якої прослідковуються у літературних казках. Саме через такий взаємозв'язок більшість визначень, якими дослідники характеризують літературну казку, містять згадку про її попередницю.

Наприклад, в «Енциклопедії сучасної України» визначення літературної казки таке: «жанр, що базується на основних законах фольклорної казки, наслідує її оповідальний стиль; худож. твір, у якому використано нар. казк. сюжет та образи, органічно поєднано елементи дійсності з художньою вигадкою вигадкою, домислом» [5].

Зв'язок літературної і фольклорної казки може бути різним. Наприклад, літературна казка може наслідувати фольклорну. Авторська казка може бути інтерпретацією або своєрідною переробкою традиційного фольклорного сюжету. Вона може запозичувати певні елементи та оброблювати й осучаснювати їх. Таким елементом може бути, наприклад, наявність добра і зла, щасливого фіналу з перемогою добра. Більш того, фольклорна і літературна казка мають таку спільну ознаку як фантастика і вигадка. У обох видів казок може прослідковуватися опис фантастичного світу та персонажів. На зв'язок фольклорної та літературної казки також вказує і О. Д. Нефьодова. Ще однією спільною ознакою можна вважати багатофункціональність, як зазначає О. В. Горбонос. Літературна і народна казка виконують більше функцій, аніж лише естетичну [4; 2].

Попри велику кількість подібностей, важливим є розмежування літературної та фольклорної казок. Дослідниця Л. В. Дереза зазначає, що «літературна казка може мати безпосередній зв'язок із казкою народною, а може бути абсолютно оригінальним твором», «літературна казка інколи дуже далеко відходить від свого першоджерела». Це означає, що попри використання елементів фольклорної казки, казка літературна може мати повністю оригінальний сюжет. Для того щоб розмежувати ці два види казок є кілька ознак [3].

Народні казки, як відомо, на відміну від літературних, не мають єдиного автора. Про це пише Ю.М. Романенко, як про диференційну ознаку, яка робить розрізнення цих двох видів казок менш проблематичним. Наявність автора також передбачає присутність його світобачення і оцінку подій у казці, яке може бути проєктоване на різних персонажах, їх поведінці та висловлюваннях. Окрім того, автор привносить у твір свій стиль, вибирає художні засоби, як зазначає О. В. Горбонос. Саме використання різних художніх засобів, які збагачують текст є притаманним літературній казці [2; 6].

Наступною важливою особливістю літературної казки є персонажі. На думку О.М. Зубенко вони більш різноманітні, відрізняються від узагальнених образів, які часто можна зустріти у фольклорній казці. Такі герої мають ретельно прописані характери, їх вчинки вмотивовані. Велика увага приділяється опису їх переживань, створенню цілісного психологічного образу. Сюжет через таких персонажів стає цікавіший. Герої не ідеалізовані, вони можуть сумніватися, переходити зі сторони добра на сторону зла, помилятися, що контрастує з персонажами фольклорних казок. Більш того, реалістичність героїв виявляється і у тому, що часто їх поведінка, оцінка ситуацій, погляди подібні до людей, які часу, коли твір був написаний [4].

Варіативність структури літературної казки є ще однією відмінною ознакою, як зазначає А. Воловик. Фольклорна казка має більш сталу структуру з традиційним порядком усіх сюжетних елементів. Однак звичайний порядок сюжетних елементів не є обов'язково притаманним літературним казкам. У них, наприклад, деякі сюжетні елементи можуть бути не чітко визначеними. Окрім того, позасюжетні елементи, такі як різноманітні описи, відіграють більшу роль саме в літературній казці [1].

Ще однією характерною рисою літературної казки є відображення в ній епохи, в якій вона була створена. Цю ознаку описує О. Шапошник. Відображення епохи можна помітити не лише в персонажах, які схожі на людей часу, в який казка була написана, а й в описі тогочасних реалій, відображенні ідей, поглядів та проблем тогочасного суспільства. Більш того, у літературних казках може зустрічатися навіть політичний контекст. [7]

Ці особливості, разом із ретельним і пропрацьованим описом персонажів, алюзіями на суспільство і багатою мовою додають казці глибини. Це сприяє розширенню читацької аудиторії, яка завдяки вищезгаданим особливостям, охоплює і дорослих.

Висновки. Літературна казка, попри численні схожості і зв'язок із фольклорною казкою є особливим жанром дитячої літератури. Через те, що фольклорна казка була попередницею літературної, вона неминуче використовує певні елементи, трансформує сюжети, запозичує рішення. Однак літературна казка – це окремий жанр, який має ряд відмінностей. Вони й роблять авторську казку унікальною. Часто також простежується повна відокремленість жанру літературної казки від свого попередника, коли автор створює оригінальний сюжет, використовує художні засоби для передачі стилю, втілює свою унікальну задумку.

Література:

1. Воловик А. Жанрово-стилістична диверсифікація народної й літературної казок. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип 30, том 2, 2020. С. 92-95.
2. Горбонос О.В. Жанр літературної казки як діалектична єдність літературних та фольклорних традицій. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Філологічні науки. 2017. С. 134-139.
3. Дереза Л.В. Російська літературна казка першої половини XIX століття в жанровій системі романтизму (Автореферат). 2005. URL: <https://www.psyh.kiev.ua/>
4. Зубенко О. М. Співвідношення літературної та фольклорної казки. Філологічні науки. 2012. № 12. С. 78-82. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/1771/1/Zubenko.pdf>
5. Казка / Ю. Ф. Ярмиш. Енциклопедія Сучасної України. Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. URL: <https://esu.com.ua/article-12229>
6. Романенко. Ю.М. Німецька літературна казка у світлі жанрової проблематики. “Вісник СумДу” № 11(95)’ 2006. Том 1 URL: <https://tractatus.sumdu.edu.ua/Arhiv/2006-11/19.pdf>
7. Шапошник О. Текст-типологічні особливості народної та літературної казки: порівняльний та перекладознавчий аспекти. 2011. URL: https://www.researchgate.net/publication/341110502_Tekst-tipologichni_osoblivosti_narodnoi_ta_literaturnoi_kazki_porivnialnij_ta_perekladoznavcij_aspekti

УДК: 81`42

Тарасюк Олександра Орестівна,
Національний університет «Острозька академія»

ОПИС ЗОВНІШНОСТІ ЛІТЕРАТУРНИХ ГЕРОЇВ ЯК ОБ'ЄКТ МОВОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У статті розглядається опис зовнішності літературних персонажів як об'єкт мовознавчих досліджень. Проаналізовано підходи до вивчення літературного портрета в українському та зарубіжному науковому дискурсі. Визначено його роль у розкритті характеру героя та авторської модальності. Розглянуто класифікацію літературного портрета за Н. В. Бохун, лексико-семантичні особливості соматичної та вестияльної лексики, функціональне навантаження характеризувальних лексем. Досліджено стилістичні засоби портретного опису та їхню роль у формуванні художнього образу.

Отже, літературний портрет відіграє ключову роль у художньому тексті, поєднуючи описову, характеротворчу та семантичну функції.

Ключові слова: літературний портрет, мовні засоби, соматизми, вестизми, стилістичні засоби, портретна характеристика.

The article examines the description of the literary characters' appearance as an object of linguistic research. The approaches to the study of literary portraiture in Ukrainian and foreign scientific discourse are analysed. The role of the portrait in revealing the character of a character and the author's modality is determined. The classification of literary portraiture by N. V. Bohun, lexical and semantic features of somatic and vestal vocabulary, functional load of characteristic lexemes are considered. The stylistic devices of portrait description and their role in the formation of an artistic image are studied. Therefore, the literary portrait plays a key role in a literary text, combining descriptive, characterisation and semantic functions.

Keywords: literary portrait, linguistic means, somatisms, vestisms, stylistic devices, portrait characteristics.

Постановка проблеми: Літературний портрет та способи його відтворення в художніх творах належать до лінгвістичних питань, які протягом тривалого часу привертають увагу як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Вони набули особливої важливості у зв'язку зі зміною наукової парадигми, що розглядає мову крізь призму її функціонування як засобу вираження результатів людської пізнавальної діяльності.

Мета поданої статті полягає у комплексному дослідженні опису зовнішності літературних персонажів як об'єкта мовознавчих досліджень, що виконує не лише зображальну, а й характеротворчу та ідейно-змістову функції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Лінгвістичні дослідження літературного портрета та мовних механізмів його створення активно ведуться як в українському, так і в зарубіжному науковому дискурсі. Зокрема, такі англomовні науковці, як J. Culpeper в роботі "Language and Characterisation: People in Plays and Other Texts", P. Verdonk в книзі "Stylistics", G. Leech та M. Short в своїй праці "Style in Fiction: A Linguistic Introduction to English Fictional Prose", P. Stockwell в книзі "Cognitive Poetics: An Introduction" та інші.

Бохун Н. В. у своєму авторефераті зазначає, що в художніх творах «портрет персонажа», або ж «літературний портрет» займає надзвичайно важливе місце. Щодо визначення цього терміну, то важливо зазначити, що «це портрет, створений словами, у якому письменник свідомо представляє свого персонажа в творі, за допомогою зовнішнього опису, щоб підкреслити або розкрити його внутрішні якості».

Крім того науковця розглядає літературний портрет у таких основних аспектах, як: опис зовнішності (статури, обличчя, одягу); опис моторних характеристик (жестів, міміки, поз); опис мовлення (тембру голосу, мовленнєвої манери); опис предметів, що оточують персонажа, а також емоційні реакції на навколишню реальність та особливості її сприйняття [1, с. 8].

За словами А.О. Томусяк портрет як елемент одного з трьох типів композиційно-мовленнєвих форм опису, відіграє важливу роль у сюжетно-композиційній побудові художнього твору. Через літературний портрет на основі різноманітних мовних засобів письменник відтворює не лише зовнішність персонажа, а й загальне уявлення про його внутрішній світ: риси характеру, морально-етичні принципи, духовні цінності, тощо. Завдяки цій особливості портрета автор здатен формувати цілісний і гармонійний художній образ. Портретні риси персонажів природно відображають систему худож-

нього мислення письменника, а його сприйняття героя визначає вибір мовних засобів для його характеристики. Таким чином, портрет літературного героя виконує два завдання одночасно: представляє персонажа і відображає ставлення автора до нього, в іншій термінології – авторську модальність [3].

Також А. О. Томусяк зазначає, що портрет може мати різну структуру, що зумовлено задумом автора. Інколи письменник подає розлогий і детальний портретний опис, а інколи для формування портрета персонажа достатньо одного влучного художньо-стильового засобу. Лінгвістичною особливістю портретних характеристик є те, що вони вербалізуються варіативно за допомогою різних мовних одиниць – слів, словосполучень і речень [3].

Портретні описи є частинами художнього тексту, який, у свою чергу, формує уявлення про зовнішність персонажа, його поведінку та служить засобом характеристики героя.

Як наголошує Н.В. Бохун, семантичною основою будь-якої портретної цілісності є такі лексико-тематичні розряди, як: соматична лексика (соматизми), а також вестиальна лексика (вестизми). До соматичної лексики входять іменники, які позначають тіло людини та його частини (обличчя, очі, ніс, руки тощо). Одиницею соматичної лексики є соматема. До вестиальної лексики входять іменники, які використовують на позначення одягу чи взуття. Одиницею вестиальної лексики є вестема [1, с. 10].

Згідно з А. О. Томусяк, більшість соматизмів використовуються з характеризувальними словами, які можна поділити на логічні та суб'єктивні лексеми. Логічні слова передають об'єктивну інформацію про зовнішність героя, завдяки чому герої відрізняються один від одного. Суб'єктивні слова надають додаткову інформацію, яка включає в себе емоційний та функціонально-стилістичний компоненти.

Залежно від функціонального навантаження соматизми поділяють на структурні та структурно-характеризувальні. Структурні соматизми використовуються для створення портретних описів, слугуючи основою, на яку нанизується інформація про зовнішність персонажа, оскільки лексеми цієї групи позначають обов'язкові частини людського тіла.

А щодо структурно-ідентифікуючих соматизмів, Томусяк зазначає, що вони індивідуалізують персонажа, оскільки є властивими окремим персонажам або є визначальними для них. Вони виконують функцію побудови портретних описів та індивідуалізації, а завдяки

конотативному компоненту свого значення сприяють характеристиці. Застосування характеризувальних слів із соматизмами є ключовою рисою у переважній кількості портретних описів.

А вестизми, на відміну від соматизмів, допомагають ідентифікувати персонажа, оскільки одяг не є обов'язковим атрибутом людської зовнішності, і виконують роль центру для мовних засобів, які формують індивідуалізовані характеристики персонажа [3].

За твердженнями Т.А. Швець, автор, працюючи над створенням художнього образу, використовує різноманітні мовні елементи, які характерні для всіх рівнів мови і можуть мати забарвлення будь-якого функціонального стилю. У цьому процесі важливу роль відіграють стилістичні засоби, які сприяють кращому розумінню тексту, це зокрема епітети, метафори, порівняння та інші [4]. Вони допомагають читачеві відчувати ідейний зміст твору, уявити персонажів та природне для них середовище, що відповідають авторському задуму.

Епітети виконують стилістичну функцію, і дають змогу показати опис зовнішності з несподіваного боку, надаючи певної унікальності, неповторності та яскравості, підкреслюючи його індивідуальну ознаку та викликаючи певне ставлення або емоцію пов'язану зі зображуванним.

Т. А. Швець також зазначає, що значне місце у змалюванні портрету персонажа, зокрема в розкритті сутності певних явищ чи предметів через їх порівняння або протиставлення з іншими, посідають метафори – слова чи вислови, використані в переносному значенні. Метафора – це семантичне перетворення, при якому образ, створений для одного класу об'єктів, переноситься на інший клас або на конкретного представника класу [4]. В основу метафоричного переносу покладено бажання послідовно виділити певні характерні риси літературного портрету або портретів.

Важливу роль у змалюванні портрету відіграють порівняння – ефективний засіб збагачення системи виразально-зображальних засобів мови, який застосовується для стилістичних цілей з метою створення художньої та експресивно-емоційної характеристики персонажа. Порівняння полягає в поясненні одного об'єкта через інший, подібний до нього [2].

Отож, літературний портрет є важливим компонентом художнього твору, що дає змогу письменнику не тільки описати зовнішність героя та розкрити його внутрішні риси, а й передати додаткову інформацію, як емоційну, так і смислову, за допомогою мовностилістичних засобів.

Література:

1. Бохун Н. В. Мовностилістичні особливості створення портрета персонажа в іспанській художній літературі XIX–XX століть : дис.... канд. філол. наук: 10.02.05 – Романські мови / Н. В. Бохун. – Київ, 2007. – 20 с.
2. Пентиліук М. І. Культура мови і стилістика. – Київ : Вежа, 1994. – 240 с.
3. Томусяк А. О. Портретний опис як структурний елемент художнього тексту // *Філологічні науки. Синтаксис: структура, семантика, функція* / К. ф. н., доцент Томусяк Л. М., к. ф. н., асистент Томусяк А. О. – Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2021.
4. Швець Т. А. Стилiстичнi засоби змалювання художнього образу в романі Р. Роллана “Colas Breugnon” // Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство). – 2020. – № 13. – 208 с.

УДК: 070 : 811.161.2'37

Федюк Ірина Андріївна,*Національний університет «Острозька академія»*

ЖАНР ЖАХІВ: ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ, ПІДХОДИ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ

У статті проаналізовано жанрові особливості літератури жахів, її історичну еволюцію та різноманітні підходи до класифікації. Особливу увагу приділено хронотопу творів горору, жанровій лексиці та емоційним механізмам впливу на читача. У статті також висвітлено ключові теоретичні концепції, що визначають жанр жахів, та проаналізовано взаємозв'язки з іншими літературними напрямками.

Ключові слова: література жахів, страх, надприродне, готична література, містицизм, емоційний вплив, фантастика, хорор.

The article analyses the genre features of horror literature, its historical evolution and various approaches to classification. Particular attention is paid to the chronotope of horror works, genre vocabulary and emotional mechanisms of influence on the reader. The article also highlights the key theoretical concepts that define the horror genre and analyzes its interrelationships with other literary movements.

Keywords: horror literature, fear, supernatural, gothic literature, mysticism, emotional impact, science fiction, horror.

Постановка наукової проблеми та її значення. Жанр жахів досі залишається недостатньо вивченим і належно оціненим. Науковці часто недооцінюють цей вид літератури, попри його широку популярність серед читачів. Метою таких творів є не лише викликати страх, а й порушувати глибші теми, впливаючи на емоції та світогляд аудиторії. Наприклад, у романі «Інститут» Стівена Кінга досліджується вплив жорстокості на дитячу психіку, що допомагає краще усвідомити наслідки насильства над дітьми. Крім того, у творі порушуються питання політики, дискримінації, насильства

та моральних норм. Саме тому жанр жахів має важливе значення в літературі й заслуговує на глибше дослідження.

Аналіз досліджень. Л. Лузіна та О. Вовк дають визначення понять «жах» та «страх» [4], [1]. А. Трофименко класифікує літературу жахів, визначає її історичну еволюцію та подає характерні риси жанру [6]. А. Гудманян описує різноманітні підходи до класифікації літератури жахів, а також визначає ключові жанрові особливості жанру [2]. М. Тумп акцентує увагу на історичній періодизації жанру жахів [7].

Мета статті – опис жанру жахів як важливого літературного напрямку, що впливає на емоції та світогляд читача. Мета передбачає виконання таких завдань:

- Визначити та розкрити поняття жанру жахів та його характерних особливостей;
- дослідити історію жанру, різноманітні підходи до його класифікації.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж розпочати, слід звернути увагу на значення самого поняття «жах». У тлумачному словнику української мови вказано, що жах – це те, що викликає почуття страху або переляку [5, 513]. За словником когнітивних термінів, жах – це стан людини, який виникає під впливом сильного страху [4, 98]. Тобто його основними рисами є пригніченість, заціпеніння та загальна відсутність активної реакції на усунення джерел страху. Страх – це емоційно забарвлене прагнення уникнути небезпеки, яке мобілізує відчуття людини, тоді як жах – це стан, що паралізує [1, 84].

Таким чином, термін «література жахів» найчастіше сприймається як літературний жанр, що містить елементи страху, жорстокості, тривоги та жаху. Проте це визначення є неповним. У процесі еволюції жанру горор почав охоплювати й інші елементи, зокрема гумор, містицизм, фантастику тощо. Література жахів поділяється на численні піджанри, серед яких психологічний горор, комедійні жахи, бойовики жахів та інші. Саме через таку багатогранність жанру складно виділити його універсальні характеристики, а остаточне визначення терміну досі не сформульоване жодним літературознавцем. Чому так відбувається? Щоб відповісти на це питання, необхідно визначити основний підхід до дослідження. Більшість науковців, зокрема Двейн Джонсон, Ноель Керролл та Сунанд Джоші, наголошують на важливості підходу історико-типологічного аналізу для виявлення жанрових особливостей [6, 79].

Жанр жахів розвивався досить нерівномірно, а його витoki можна знайти ще в народній творчості. З давніх часів люди вірили в різних богів, демонів і міфологічних істот, тому все починалося з міфології, казок, легенд і оповідань про надприродних, страхітливих створінь. Важливу роль відігравали й релігійні тексти, де описувалися пекло та покарання для грішників, що формувало атмосферу страху перед невідворотним судом. Отож, можна стверджувати, що сам термін «література жахів» з'явився значно пізніше, ніж перші прояви жаху в літературі.

Проблема класифікації літератури жахів за різними критеріями залишається актуальною, охоплюючи численні варіації, серед яких можна виокремити такі підходи:

1) рецептивні, згідно з якими система жанрів базується не на диференціації сюжетів, а на концепті «художній жах» (*art horror*) (М. Саммерс, Г. Лавкрафт, Н. Керол, Е. Біркхед, І. Огнева, О. Матвієнко);

2) типологічні, де жанрові різновиди класифікуються за кількістю та домінуванням жанротвірних елементів (М. Бахтін, Ю. Лотман, О. Григор'єва, Т. Денисова, О. Білоус, Н. Колядко, М. Ладигін) [6, 72].

Саме поєднання рецептивних і типологічних чинників може стати основою для розробки нової класифікації різновидів літератури жахів. «Звісно, не можна очікувати, що розповіді про жахи будуть точно відповідати якійсь одній теоретичній моделі» [6, 72].

Як зазначається у збірнику наукових праць, тривалий час цей жанр функціонував на межі кількох літературних напрямків, використовуючи елементи страху як художній прийом [6, 79]. Спершу до таких напрямків належали лицарські та готичні романи, наприклад, «*L'âtre régilleux*», французькі «трагічні історії», «Замок Отранто» Хореса Волпола, а також «Дракула» Брема Стокера. У XX столітті жанр жахів активно розвивали такі письменники, як Рей Бредбері, Роберт Блох і Томас Гарріс. Особливе місце в історії жанру займає Говард Філіпс Лавкрафт, який започаткував напрямок «космічного хорору» і створив так звані «Лавкрафт'янські жахи» [3, 4]. Нарешті, справжнім «майстром сучасних жахів» по праву вважається Стивен Кінг.

Як зазначає автор збірника «*Horror Literature*» Маршалл Тимн, історичну періодизацію жанру жахів можна поділити на такі етапи: 1) готичний роман (1762–1820 роки); 2) залишковий готичний імпульс (1824–1872 роки); 3) психологічні, антикварні та космічні жахи (1872–1919 роки); 4) сучасна література жахів (1920–дотепер) [7, 44].

Сучасна література жахів бере свій початок із перших критичних досліджень жанру, коли людина, спираючись на методи сучасної науки, змогла побачити психіку як відображення всесвіту та усвідомити, що неможливе може стати можливим. Зважаючи на те, що готичній літературі притаманна жанрова дифузність і постійна динаміка, яка дозволяє їй легко інтегруватися в інші літературні жанри, у сучасній філологічній думці існує кілька підходів до класифікації готичної літератури. Зокрема, класифікація А. Полякової, яка пропонує поділити готичні твори на три групи:

1) чорний роман, де інфернальні сили виступають повноцінними дійовими особами, а фантастичні елементи є невід'ємною частиною твору;

2) романи таємниць, у яких загадкові події отримують раціональне пояснення;

3) художні твори, у яких зберігається баланс між реальним і фантастичним, а їхнє трактування залишено на розсуд читача [2, 13].

К. Петрова пропонує інший підхід до класифікації літератури жахів, виділяючи такі групи творів:

1) сучасний готичний роман, що увібрав риси готичних романів XVIII століття;

2) сучасна проза, присвячена надприродним явищам;

3) психологічні жахи, в основі яких лежить психологічний розлад людини [2, 13].

Однак як можна визначити жанрові особливості літератури жахів, якщо її історичний розвиток настільки різноманітний? Для цього доцільно звернутися до категорії «система жанрів», яка пропонує вивчати жанри не окремо, а в їх взаємозв'язку та поєднанні [6, 79]. Таким чином, вивчаючи відношення літератури жахів до кожного жанру на різних етапах її історії, можна сформулювати остаточні характеристики та визначення цього літературного напрямку.

Як зазначено раніше, корені жанру жахів почали формуватися ще в народній творчості, оскільки міфи, легенди та оповідання завжди викликали у людей страх. Однією з характерних рис жанру жахів є використання надприродних персонажів, що має свої корені в міфології. Багато горор-історій відображають елементи античних міфів про надприродних істот, таких як вампіри, привиди, духи тощо. Це не лише додає жаху до твору через саму присутність цих персонажів, а й через їхній опис, що створює атмосферу страху. Надприродне часто стає основним інструментом для створення емоційного напруження, що є основним психологічним ефектом жанру горор.

Крім міфічних істот, сюди включаються й різноманітні ритуали та обряди, як, наприклад, історії про жертвоприношення, що виникли з легенд і казок.

Важливим чинником жанрової диференціації літератури жахів є провідна емоція, яку викликає твір, та психологічний ефект, що він справляє на читача. Основною складовою читацького сприйняття є різновиди страху. Г. Лавкрафт виділяє такі типи цієї емоції:

- космічний жах – страх перед далеким і вигаданим;
- фізичний жах – страх, викликаний описом фізичних страждань;
- трансцендентний жах – страх перед потойбічним і непізнаним;
- фольклорний жах – страх, пов'язаний із нічними культами, жертвоприношеннями та шаманізмом, що апелює до архетипної пам'яті;
- застиглий жах – страх перед божественною неминучістю;
- фантастичний жах – страх, посилений описами природи;
- реальний жах – страх перед сучасною магією;
- демонічний жах – повернення до готичних форм, страх приви-дів, катакомб, проклять тощо;
- зовнішній жах – страх перед зовнішніми, неконтрольованими явищами [6, 77].

На думку Трофименко, цю класифікацію слід розширити, додавши кілька інших типів, коротка характеристика яких подана нижче:

- середньовічний жах – страх, викликаний скоєним гріхом і страхом Божої кари (наприклад, у романі «Монах» М. Люїса). Як зазначав П. А. Гольбах, цей страх глибоко закорінений через домінуючу роль релігії;
- жах смерті – один із ключових психологічних ефектів, часто використовуваних авторами літератури жахів. А. Шопенгауер вважав, що страх смерті є зворотним боком волі до життя;
- страх самотності – за З. Фрейдом, найсильніший страх людини пов'язаний із самотністю, що корениться в травмі народження та ідентифікації світу з образом матері (як, наприклад, у творі «Дівчинка, що любила Тома Гордона» С. Кінга);
- соціальний страх – викликаний впливом суспільства, популярними культурними міфами та сучасними тенденціями. Наприклад, у романі «Зона покриття» С. Кінг передає страх перед шкідливими наслідками використання мобільних телефонів [6, 77].

За визначенням Марії Флорової, готична проза та поезія романтизму подарували жанру жахів «століття натовпу» [6, 81]. Саме в цей період, через взаємодію англійської готики та американського

горору, формуються основні риси жанру. У цей час відкидаються традиційні образи горору, такі як привиди, духи, цвинтарі та скелети, і на їх місце приходять інші типи страху – темна сторона світу, де людина є загрозою для іншої людини. До цього додаються не лише описи зовнішності і поведінки персонажів, але й чітке зображення нічного часу і атмосфери темного світу. Говард Лавкрафт також стверджує, що жанр горору орієнтований на когнітивний страх, коли читачі не просто спостерігають за бійкою, але й переживають її на емоційному та розумовому рівнях [6, 80].

Однією з ключових рис хронотопу в літературі жахів є викривлення реальності, яке відбувається під впливом «хронотопу героя». У процесі розвитку подій хронотоп змінюється відповідно до його характеру. Як зазначає С.Ю. Чвортко, після переломних подій, що провокують трансформації, хронотоп стає перверсивним, тобто відображає патологічні порушення людських інстинктів, таких як садизм чи мазохізм [6, 77].

Дослідниця також виділяє такі характерні риси хронотопу в літературі жахів:

- інверсія – порушення природного порядку речей;
- перверсія – спотворення звичних явищ, наприклад, насолода від убивства;
- тілесність – акцент на фізичних стражданнях та описах сцен смерті [6, 77].

Підсумовуючи викладене, вважаємо за доцільне виокремити основні жанрові риси літератури жахів, які матимуть значення для подальшого дослідження. Отож, до ключових жанрових особливостей жанру належать:

1) жанротвірна лексика, що поділяється на три концептуальні групи: смерть, страх, огида. Кожна з цих груп реалізується через окремі когнітивні елементи, такі як: смерть (тварини, що пророчать смерть; мертве тіло); страх (поховання, фізична слабкість); огида (скалічене чи понівечене тіло, його органи, кров);

2) портретні характеристики персонажів, які включають деталізований та емоційно виразний опис злодія, головного чи другорядного героїв;

3) хронотоп, як просторово-часова домінанта у сюжеті, що представлена з допомогою локальних індикаторів (топоси замку, будинку тощо); пейзажних описів та описів місцевості; нагромадження темпоральних індикаторів;

4) емотивне поле жанру, що створюється через пряму номінацію негативних емоцій (агонія, лють, злість, ненависть); контекстуальний опис таких емоцій; зображення емоцій через фізіологічні процеси з акцентом на соматизми (серце, кров тощо) [2, 15].

Усі ці особливості літератури жахів постають жанротвірними та є важливими, оскільки вони становлять основу жанрової ідентичності літератури жахів та визначають її емоційний, тематичний і структурний вплив на читача.

Висновки: Література жахів є багатогранним жанром, основою якого є викликання почуття страху, тривоги чи жаху. Вона сформувалася під впливом міфології, легенд та релігійних текстів, поступово інтегруючи елементи містики, фантастики та навіть гумору. Сучасний підхід до вивчення жанру включає історико-типологічний аналіз, що враховує жанрові трансформації та різновиди, як-от психологічний горор чи комедійні жахи. Основні риси літератури жахів охоплюють викривлений хронотоп, акцент на тілесності, жанротвірну лексику та емоційний вплив на читача. Ці особливості створюють унікальну атмосферу, яка залишається впливовою в літературі й сьогодні.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у подальшому дослідженню жанру горор та доведенні важливості цього жанру, а саме висвітленню впливу авторів на коло читачів через жорстокі сцени поводження з дітьми, сцени дискримінації, насильства та порушення моральних норм.

Література:

1. Вовк О. В. Жах як основний жанротвірний елемент в американських романах літератури жахів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2016. № 24 том 1. 84 с.
2. Гудманян А., Іванова А. Генеза та жанрові особливості літератури жахів з позицій сучасної науки про переклад. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах*. 2017. №36. С. 13-15
3. Історія жанру жахів у літературі. 2019. 4 с. URL: <https://booxters.com/blog/istoria-zanru-zahiv-u-literaturi>
4. Лузіна Л. Г. Короткий словник когнітивних термінів. МАКС Пресс. 1996. 98 с.
5. Словник української мови. Академічний тлумачний словник. 1970-1980. 513 с. URL: <http://sum.in.ua/s/zhakh>
6. Трофименко А. Модифікації жанру горор. *Збірник наукових праць (філологічні науки)*. К., 2022. С. 72-81.
7. Tynn M.B. Preface to Horror Literature: A Core Collection and Reference Guide. NY.: L, 1981. 44 с.

УДК: 811.111'373.46

Сінькевич Марія Юрійвна,
Національний університет «Острозька академія»

УЗАГАЛЬНЕННЯ РОЗУМІННЯ СЛЕНГУ У СУЧАСНІЙ НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Стаття присвячена дослідженню сутності поняття «сленг» та ролі сленгових одиниць у сучасному мовознавстві. Розглянуто історичний розвиток розуміння сленгових слів та виразів. Подано огляд внеску авторитетних мовознавців у становлення сленгу у сучасній науковій літературі.

Ключові слова: сленгові слова, сленгові вирази, лексика, жаргон, експресивність, змінюваність.

The article is devoted to the study of the essence of the concept of “slang” and the role of slang units in modern linguistics. The historical development of the understanding of slang words and expressions is considered. An overview of the contribution of authoritative linguists to the formation of slang in modern scientific literature is given.

Keywords: slang words, slang expressions, vocabulary, jargon, expressiveness, changeability.

Постановка проблеми. У сучасному швидко змінюваному та турбулентному світі мова безперервно розвивається та збагачується. Впродовж незначного проміжку часу усне і письмове мовлення регулярно поповнюється новими термінами та виразами. Важливе місце у сучасній мові займає сленг. Він виступає засобом самовираження, який використовується для більшого емоційного забарвлення своєї мови, для створення нових назв для тих слів, які найчастіше вживаються в міжособистісному спілкуванні. Існування та значимість сленгу не завжди визнавалась; деякі вчені вважали сленг неважливим аспектом мови.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сьогодні проблематика сленгу є предметом сталого наукового дослідження. Вагомими є дослідження В. Балабіна [1], Л. Єфімова [3],

О. Селіванової [5], Л. Ставицької [6], Ч. Фріза [7], Е. Партріджа [10] та ін. Однак немає єдиного підходу до визначення поняття «сленг», тому науковці, які займаються даною проблематикою, працюють над теоретичними засадами розуміння сленгу у сучасному мовознавстві.

Мета статті: аналіз поняття сленгу англійської мови, його теоретичних основ та сучасних підходів у дослідженнях мовознавців; огляд еволюції ключових аспектів та внеску провідних вчених у розвиток розуміння сленгу.

Постановка завдання:

- Проаналізувати теоретичні основи розуміння сленгу в англійській мові.
- Розглянути сучасні підходи до дослідження сленг у мовознавстві.
- Вивчити внесок лінгвістів у розвиток сленгу на основі їх робіт.

Виклад основного матеріалу. Сленг постає як область лексики, що постійно розвивається та змінюється. Oxford English Dictionary подає наступне визначення поняття сленг: «words and phrases which are very colloquial or informal, typically consisting of coinages, arbitrary modifications of existing words, playful or colourful figures of speech, coarse or offensive words» [9]. Іншими словами, сленг слід розуміти як слова та фрази, які є розмовними або неформальними, зазвичай складаються з кальок, довільних модифікацій існуючих слів, жартівливих або яскравих фігур мови, грубих або образливих слів.

Великий тлумачний словник сучасної української мови пропонує таке розуміння терміна «сленг» – розмовний варіант професійного мовлення, жаргон; жаргонні слова або вирази, характерні для мовлення людей певних професій або соціальних прошарків, які, проникаючи в літературну мову, набувають помітного емоційно-експресивного забарвлення [2, 1147].

Ерік Партрідж – відомий мовознавець, фахівець у галузі сленгу і укладач словника сленгу, зауважує: «Сленг існує з давніх-давен, оскільки люди завжди намагаються урізноманітнити мову більш жвавими, яскравими словами, замінити незрозумілі наукові терміни словами, більш доступними для більшості людей» [10, 69]. Вперше слово «сленг» було зафіксоване у XVIII столітті, у 1850 році цей термін почали використовувати ширше, на позначення «розмовної» лексики нижчих прошарків суспільства [10, 77]. Провідний британський сленголог вбачає в сленгу «наявні у розмовній сфері досить нестійкі й некодифіковані, а іноді хаотичні й випадкові сукупності

лексем, що відображають суспільну свідомість людей, які належать до певного професійного чи соціального середовища» [10, 72].

На думку Єфімова Л. П. сленг – це нестандартна лексика, яку розуміє та використовує вся нація. Сленг іноді описують як мову субкультур або мову вулиць [3, 74].

Так, Л. Ставицька під терміном «сленг» розуміє «мовне середовище спілкування значної кількості людей, яке відрізняється від мовної норми» [6, 40], а американський лінгвіст Ч. Фріз переконаний, що «сучасний сленг має настільки широкі межі й використовується для позначення великої кількості понять, що майже неможливо достеменно визначити, що є сленгом, а що ні» [7, 52].

На думку дослідника американської англійської мови Г. Л. Менкена, сутність сленгу полягає в його широкому розповсюдженні, однак, попри все, він залишається за межами чітко визначеної та прийнятої мовної норми [8, 361].

В. Балабін характеризує сленг як неформальну, ненормативну та функціонально бідну мову, що використовується для виконання емоційно-експресивної, комунікативної, корпоративної та регулятивної мовних функцій [1, 37].

Причини, за якими використовують сленг можуть бути різними. Наприклад, для надання висловлюванню стилістично яскравого та емоційного забарвлення; для демонстрування незалежності та бажання виділитися, бути відмінними від інших, звучати сучасно та актуально.

В англійській мові сленг має яскраво виражений емоційний та експресивний характер. Однією з важливих особливостей сленгізмів є їхня цинічна чи навіть груба експресивність, зневажлива і жартівлива образність, іронічне або презирливе забарвлення, що відрізняє сленг від синонімічних літературних слів і словосполучень: сленгізм протистоїть літературному еквіваленту [5, 54].

Сленг має широку сферу використання. Багато людей, а особливо молодих, спілкуються між собою, активно вживаючи сленг у своєму мовленні тому, що бажають бути сучасними, модними, актуальними. Інші вживають сленг, як засіб спілкування, який має нашарування відвертості, неформальності, виражає товарищескість та легкість спілкування [10, 67]. Сленгові слова та вирази емоційно забарвлені та часто вживаються у переносному значенні. Сленг – це частина словникового складу мови, яка швидко змінюється. Якщо слово або вираз втрачає новизну і стає загальноживаним, то виникає новий сленгізм. За своєю сутністю – це альтернативна лексика. Сленг не

може існувати в минулому, він постійно оновлюється, залишається в мові, або ж зникає.

Сленг використовують майже у всіх сферах життя, за його допомогою описують майже всі ситуації, крім нудних, тому що сленгове слово народжується як результат емоційно забарвленого ставлення мовця до сутності, теми розмови. Сленг – це постійне словотворення, в основі якого важливу роль відіграє принцип мовної гри. Нерідко саме комічний, жартівливий, ігровий ефект є дуже важливим у сленговому тексті. Мовцю важливо не тільки «що сказати», але й головне «як сказати», щоб бути цікавим оповідачем.

Останніми десятиліттями сленг відіграє особливо важливу роль у збагаченні ненормативної лексики англійської мови. Хоча сленг як емоційно забарвлена лексика на початку своєї появи був притаманний для окремих соціальних груп, згодом – він вийшов за межі певних соціальних груп, і почав мати загальноновживаний характер, почав використовуватися у розмовній мові.

Сленг найчастіше залежить від соціального статусу людей, що його використовують, їхньої національності, професії, хобі. Однак він завжди вирізняється більшою експресивністю і влучністю, ніж загальноновживана лексика [4, 67]. Характерним для сленгу є метафоричність та перевага репрезентативної функції над комунікативною.

Сленг з його величезним стилістичним і семантичним багатством, різноманітністю асоціацій є ефективним засобом прояву індивідуальності, передачі думок і почуттів у найрізноманітніших ситуаціях. Найголовніша вимога до новоутворених сленгових одиниць полягає в тому, щоб вони мали промовисту вимову та експресивне забарвлення, адже саме це є гарантією того, що такі сленгізми «приживуться» у комунікативному середовищі [6, 45].

Висновок. Зважаючи на вищевикладене зазначимо, що термін «сленг» у сучасній англійській лексикології можна трактувати по-різному. Сленг в сучасному світі виступає як давній засіб спілкування різних прошарків населення. Він не має загальноприйнятого визначення. Це поняття, яке постійно розвивається, доповнюється, вдосконалюється. До ознак сленгу належить мінливість, залежність від основних суспільних тенденцій. Саме сленг першим реагує на будь-які метаморфози та трансформації в житті людей, особливо молоді, а також допомагає їй найвлучніше та найточніше висловити свої думки та почуття.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні розуміння та використання сленгу у сучасних засобах масової комунікації.

Література:

1. Балабін В. В. Сучасний американський військовий сленг як проблема перекладу. – К.: Логос, 2002. – 313 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: Перун, 2009. – 1736 с.
3. Єфімов Л. П., Ясінецька О. А. Стилїстика англійської мови і дискурсивний аналіз. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. – 240 с.
4. Саприкіна О. Молодіжний сленг у сучасній англійській лексикології // Нова педагогічна думка. – 2020. – № 1. – С. 66 – 69.
5. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 711 с.
6. Ставицька Л. О. Короткий словник жаргонної мови. – К.: Критика, 2003. – 336 с.
7. Fries Ch. Introduction to American College Dictionary / Ch. Fries. – New York, 1947. – 358 p.
8. Mencken H. L. The American language. An inquiry into the development of English in the United States. – New York: Alfred A Knopf, 2006. – 651 p.
9. Oxford English Dictionary. URL: <https://www.oed.com/search/advanced/Meanings?q=slang&sortOption=Frequency>.
10. Partridge E. Slang today and yesterday. – New York: The Macmillan, 2007. – 476 p.

УДК: 81'42+81'22

Шекель Ольга Валеріївна,
Національний університет «Острозька академія»

ОПИС ПРИРОДИ ЯК ОСОБЛИВИЙ ТИП ТЕКСТУ У ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

У статті розглянуто роль природи в літературних творах як засобу відображення емоцій персонажів та створення символізму. Проаналізовано підходи до опису довкілля в різних літературних стилях. Висвітлено концепції персоніфікації природи, її символізм і зв'язок із внутрішнім світом людини.

Ключові слова: природа, література, символізм, персоніфікація, екокритицизм.

The article examines the role of nature in literary works as a means of reflecting characters' emotions and creating symbolism. It analyzes approaches to environmental description in various literary styles. The study highlights the concepts of nature personification, its symbolism, and its connection to the human inner world.

Keywords: nature, literature, symbolism, personification, ecocriticism.

Вступ. Описи природи часто вважають нудними, через що багато читачів надає перевагу не вчитуватися у них, а переходити до більш захопливих діалогів або ж дивовижних сюжетних поворотів. Тим не менш, багато деталей, захованих поміж мальовничими пейзажами та листям дерев, можуть дати підказки або ж відверто описати почуття та стани дійових персонажів.

Відтворення довкілля формує естетику, емоційність та символізм твору. Природа може підкреслити драматизм подій, підсилити напругу у кульмінаційний момент. Змалювання географічних та кліматичних умов допомагає відобразити реалістичність і допомогти читачеві уявити деталі місця дії. Також навколишнє середовище функціонує як елемент контрасту, підкреслюючи розбіжності між внутрішнім світом персонажа і зовнішньою дійсністю.

Постановка проблеми. Дослідження на тему важливості зображення природи у художніх творах є по сьогоднішній день актуальними. Вони пов'язані з напрямками екокритицизму, філософії та символізму. Хоча інтерес науковців на дану тему немалий, все ж не всі аспекти впливу та особливості використання описів природи у різних художніх стилях на читача є дослідженими.

Аналіз останніх досліджень. Науковці часто фокусувалися на вивченні символічного значення природи. Зокрема, Забіхуллах Адабпал досліджував природу як феномен романтизму та засіб розкриття характеру персонажів. Ракет Шеффі аналізувала персоніфікацію природи, виділяючи її як активного учасника подій твору. Іман Аль-Халіді розглядав роль природи як джерела метафор, що передають глибокі теми. Дмитро Чижевський у своїй «Історії української літератури» досліджував містичну роль природи у бароковій поезії, як елемент, що наближає людину до Бога. А. В. Олешко у своїй роботі про екокритицизм вивчає важливість взаємодії людини та природи, з точки зору позицій екологічної свідомості та літературного символізму.

Мета. Метою цієї статті є аналіз ролі опису природи як художнього прийому у літературі та дослідження його впливу на сприйняття тексту читачем. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

1. Проаналізувати функції опису природи у літературних творах.
2. Розглянути символізм природи у різних літературних стилях.
3. Дослідити вплив опису природи на емоційне сприйняття читача.
4. Визначити особливості екокритичного підходу до аналізу літератури.

Основний матеріал. Про важливість відображення природи у художніх творах як своєрідного віддзеркалення емоцій героя написано достатньо робіт. Ці описи є характерними для багатьох літературних стилів, і все ж найчастіше їх можна зустріти у роботах стилів романтизму, імпресіонізму та експресіонізму. Забіхуллах Адабпал у статті «A Critical Analysis of Nature in Literature» [5] досліджує роль природи з двох сторін: як феномен романтизму та як показ характеру людини. Природа розкриває внутрішнє «я» персонажа, що допомагає відійти від реальності та заглибитися у духовне самопізнання. Використання образу природи виступає своєрідною метафорою для відображення людських рис. Внутрішні переживання часто є взаємозалежними від навколишнього середовища.

Пакет Шеффі у своїй роботі «Models of Nature and Landscape Description: Their Sources and Functions in the Canonization of Late Eighteenth Century German Prose-Fiction» [5] зазначила про персоніфікацію природи. Їй надають настрій, історію, через що природа може сприйматися як повноцінний персонаж. Окрім цього, вона також виділила два типи опису природи:

- фактичний і «прозаїчний» опис: логічно зв'язаний сегмент, головною функцією якого є допомогти читачу уявити місце дії.

- «ліричний» опис: природа розчиняється і розглядається через призму емоцій головного персонажа.

Крім цього, дослідниця стверджує, що «...сама асоціація описів природи з «суб'єктивним внутрішнім поглядом» спостерігача та його емоційно-філософським спогляданням є усталеною літературною умовністю, характерною перш за все для традиційних ліричних жанрів».

У дослідженні Імана Аль-Халіді «Environmental Literature and the Importance of Nature in Writing» [5] також зазначається, що «... Письменники часто звертаються до природи як до способу дослідити глибші загальнолюдські істини та доторкнутися до духовних і філософських аспектів життя». Природі надається символізм, який варіюється від життя до смерті, від краси до занепаду. Це, у свою чергу, пробуджує у читачів емоції від прочитаного і викликає резонанс.

Також аспірант Аль-Халіді виділив чотири аспекти, які відіграє природа у художній літературі:

- природа як вихідне начало натхнення та могутня сила, що здатна зцілювати, формувати людське бачення та привчає до краси;

- природа як джерело символізму та метафор, які передають глибокі значення та досліджують складні теми;

- природа як теми циклічності, змін та переродження;

- природа як віддзеркалення людини.

В українській літературі природа також є важливим художнім елементом. Багато літературних класиків, такі як Тарас Шевченко, Леся Українка, Іван Франко та багато інших, приділяли описам довкілля багато уваги. Вони відображали як душу ліричного героя, так і національний характер, слугували образом рідної землі.

Серед українських літературознавців варто виділити дослідження Дмитра Чижевського «Історія української літератури» [5]. У розділі про бароко дослідник показує, як митці зображували краєвиди у своїх творах у дану епоху. Природа є своєрідним провідником до Бога, дозволяла побачити неземне у простих та звичних для нас

речах. Природні явища зображувалися реалістично, вони були не лише про гармонію, а й про напруження. Гіперболи та драматичні контрасти справляють сильне враження та пробуджують потрібні емоції у читача.

Якщо ж говорити про сучасні напрями літературознавства, то не можна не згадати екокритицизм, головним предметом якого є вивчення взаємозв'язку між людиною та природою. У статті Олешка А.В. «Екокритицизм як напрямок літературних досліджень» [5] розглядаються основні поняття екологічної літератури, її методологічні аспекти та художня значимість.

Екокритика розглядає людину не як окремий елемент, а як частину природи. Проводиться аналіз взаємодії людини з навколишнім середовищем та показується антропогенний вплив. Сам автор зазначив: «Природа виступає у екологічних творах як ключовий фактор, як основа для всього і лише життя в гармонії з нею може принести справжнє задоволення та спокій або ж навпаки, зневажливе ставлення до біосфери може зруйнувати хиткий людський світ.» Наукова актуальність екокритицизму полягає у формуванні екологічної свідомості суспільства та охопленні крім літературознавства таких наук як філософію, соціологію, та культурологію.

Висновок. Природа може виступати як віддзеркалення внутрішнього світу людини, показати світ очима головного героя або ж допомогти читачу уявити місце подій. Вона надихає, спонукає до пошуку моралі і допомагає нам стати ближче до Бога. Пейзаж є джерелом символізму та засобом створення емоційної напруги. Та крім глибокого літературного значення, аналіз опису навколишнього середовища показує взаємозв'язок людей та природи.

Ми вважаємо, що опис природи займає важливе місце у літературних творах і є рушійною силою у письменництві, що надихає творити від душі. Це – не тільки елемент декорації, що збагачує текст. СENS відображення природи набагато глибший – не лише поєднання філософії та естетики. Завдяки навколишньому середовищу читач досліджує себе, людські емоції та світ. Передача внутрішніх переживань, символів філософських ідей надає твору багатогранності та робить його глибоким. Ми проводимо паралель між «людиною» та «природою» і помічаємо зв'язок між внутрішнім «я» та навколишнім середовищем.

Щодо можливих подальших досліджень, то було б цікаво порівняти функції природи у літературі різних країн та епох та вивчити вплив екокритичних ідей на сучасні твори.

Література:

1. Zabihullah Adabpal. A Critical Analysis of Nature in Literature. *International Journal of Scientific and Research Publications*, Volume 9, Issue 2, February 2019, p. 161-163.
2. Rakefet Sheffy. Models of Nature and Landscape Description: Their Sources and Functions in the Canonization of Late Eighteenth Century German Prose-Fiction. *Romanticism on the Net*, online publication: October 9, 2009.
3. Іман Аль-Халіді. Environmental Literature and the Importance of Nature in Writing. *Journal of Literature and Linguistics Studies*, November 16, 2023.
4. Чижевський Д. І. Історія української літератури. Нью-Йорк: Українська Вільна Академія Наук у США, 1956. С. 248-250.
5. Олешко А. В. Екокритицизм як напрямок літературних досліджень. Сумський національний аграрний університет, травень 2016.

УДК: 811.111-26:81'42:141.311

Штреймікіс Катерина Миколаївна,
Національний університет «Острозька академія»

КОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ ПІСЕННОГО ДИСКУРСУ

У статті розглянуто пісенний дискурс крізь призму когнітивної лінгвістики. Досліджено роль концептів у сприйнятті та інтерпретації пісенної лірики, а також механізми когнітивного аналізу тексту. Визначено, що концептуалізація мовних одиниць у пісенному дискурсі сприяє глибшому розумінню авторського послання та активізує когнітивні процеси слухача. Особливу увагу приділено когнітивній стилістиці та концептуальному аналізу як основним методам дослідження. Окреслено перспективи подальших досліджень, зокрема впливу культурних та індивідуальних чинників на розуміння концептів у пісенній ліриці.

Ключові слова: пісенний дискурс, когнітивна лінгвістика, концептуалізація, когнітивний аналіз, концепти, мовні засоби.

The article examines song discourse through the lens of cognitive linguistics. It explores the role of concepts in the perception and interpretation of song lyrics, as well as the mechanisms of cognitive text analysis. It is determined that the conceptualization of linguistic units in song discourse contributes to a deeper understanding of the author's message and activates the listener's cognitive processes. Special attention is given to cognitive stylistics and conceptual analysis as key research methods. The study outlines prospects for further research, particularly the influence of cultural and individual factors on the understanding of concepts in song lyrics.

Keywords: song discourse, cognitive linguistics, conceptualization, cognitive analysis, concepts, linguistic means.

Постановка наукової проблеми та її значення. Пісенному дискурсу притаманна емотивність та експресія. Часто лірика пісень несе в собі різноманітні завуальовані значення та підтексти, які можуть бути виражені за допомогою концептів, дослідження яких

є завданням когнітивної лінгвістики. Когнітивна лінгвістика – це міждисциплінарна наука, яка вивчає когнітивні процеси у свідомості людини, що забезпечують мислення та пізнання навколишнього світу. Аналіз таких процесів у людському розумі, які відбуваються за допомогою використання мови та різних концептів побудованих через особливі мовні засоби допомагає нам зрозуміти, як саме автор передає послання у своїй ліриці і який вплив це має на слухача.

Аналіз досліджень. Багато мовознавців та фахівців у сфері когнітології дослідили поняття когнітивного аспекту тексту та концептуалізації. Такі науковці як Л. С. Есфехані, О. М. Шевченко та Н. С. Шевченко більше уваги приділили концептуалізації послань. В той час як В. Сіманджунтак та А. О. Худолій дослідили засоби та знаки, як частину когнітивного аспекту. В свою чергу Н. Миронова та Г. С. Гхазала говорять про переваги такого типу аналізу, але і його неабияку складність.

Мета статті проаналізувати роботи науковців, задля кращого розуміння когнітивного аспекту пісенного дискурсу, а саме використання концепту, як засобу передачі послання. Мета передбачає виконання таких завдань:

- Розглянути теоретичні підходи науковців щодо когнітивного аспекту пісенного дискурсу;
- Дослідити концептуальні аспекти в даному виді дискурсу.

Виклад основного матеріалу: Пісенний дискурс вирізняється емоційністю та виразністю. Лірика пісень часто містить приховані значення та підтексти, які можуть передаватися через концепти, що є частиною нашої когнітивної складової. Увага, сприйняття, пам'ять, мова, розв'язання проблем і логічне мислення – усе це належить до когнітивних функцій. Когнітивний підхід стверджує, що мова є результатом загальних когнітивних процесів, які дозволяють людському розуму концептуалізувати досвід. Це явище відоме як втілене розуміння, і воно розглядає мову не як окрему структурну систему в мозку, а як частину загального процесу пізнання [4].

Когнітивна активність чітко проявляється у процесі добору мовцем відповідних лексичних засобів для вираження своєї думки. На цьому етапі відбувається не лише вибір слів, а й їхнє узгодження, тобто пошук найбільш підходящої синтаксичної структури. Мова як система містить прагматичний компонент, який регулює та координує людську діяльність. Резонанс мовлення досягається завдяки вдало сформульованим вербальним висловлюванням,

які, після їх створення, починають функціонувати самотійно, набуваючи власного значення [1].

Когнітивна стилістика зосереджується на детальному та об'єктивному описі мовних елементів тексту, уникаючи суб'єктивних оцінок. Вона розглядає людину як когнітивну істоту, яка використовує власний досвід і набуті знання для сприйняття та інтерпретації текстів. Такий підхід стосується не лише самого тексту, а й ролі розумових процесів у читанні. Іншими словами, когнітивний стиль досліджує, як певні метафоричні образи стають зрозумілими лише завдяки знанням, переконанням і логічним міркуванням читача [6]. Саме такий підхід до сприйняття текстів і є ключовим поняттям пісенного дискурсу. Це спроба зрозуміти і побачити більше ніж звичайна граматики, морфологія чи синтаксис речення. Людина вкладає у лірику набагато більше ніж звичайні слова і мовні засоби.

Як і будь-яка інша наука, когнітивна лінгвістика застосовує власні методи дослідження. Основним із них є концептуальний аналіз, який спрямований на вивчення концептів – абстрактних понять, що визначають структуру когнітивної карти та формують найпоширеніші значення слова в різних контекстах. Головна мета цього методу – побудова концептуальної моделі інформаційного фрагмента, зафіксованого певним мовним знаком. Для цього елементи значення мають бути згруповані, систематизовані та взаємопов'язані у певний спосіб [2]. У пісенному дискурсі такий підхід часто використовується для структурування понять у концепти, наприклад, концепт кохання, сміливості, віри, свободи тощо.

Як вже зазначалося, пісенний дискурс ґрунтується на використанні митцем різноманітних мовних засобів. Саме їхній добір, наділення певним змістом та прив'язка до конкретних концептів є складовою когнітивного процесу, через який спершу проходить автор, а потім і слухач, намагаючись розшифрувати послання. Вимовлене слово слугує своєрідним мостом до концептуальних знань: почувши його, ми не лише сприймаємо значення, а й залучаємо додаткові концептуальні ознаки, які безпосередньо в ньому не виражені. Таким чином, слово виконує функцію ключа, що «відкриває» концепт як одиницю мислення, сприяючи його використанню в когнітивних процесах. Мовний знак, у свою чергу, активізує концепт у свідомості, стимулюючи розумову діяльність і запускаючи процес мислення [1]. Саме завдяки таким мовним знакам у пісенному дискурсі формуються концепти любові, свободи, миру, віри тощо. Різноманітні мовленнєві засоби сприяють створенню в уяві

слухача певних образів і картин, які є концептами – об'єктом дослідження когнітивної лінгвістики.

Дослідники також зазначають, що аналіз мовних засобів вираження концепту є складним завданням, оскільки концепт має багатовимірну структуру та включає безліч різних елементів. Зокрема, підкреслюється, що когнітивний аналіз є тривалим і трудомістким процесом. Для його здійснення доцільно класифікувати всі концепти та образи в тексті за атрибутами та визначити сутність кожного з них. Водночас сам аналіз тексту не завжди дає змогу точно встановити, які мовні засоби були використані для досягнення бажаного впливу на читача [3]. Таким чином когнітивний аналіз лірики пісень кардинально відрізняється від інших видів аналізу текстів.

Газала стверджує, що когнітивні методи є перспективними інструментами для дослідження феномену розбіжностей у перекладі та стилістиці. Це зумовлено тим, що обидві ці галузі активно використовують когнітивні підходи, що дозволяє глибше зрозуміти їхню природу та механізми. На відміну від інших мовних компонентів, стиль розглядається як когнітивний конструкт, що відображає мислення та вибір суб'єкта [5].

Висновки: У ході дослідження ми зрозуміли, що концептуалізація, як когнітивний аспект пісенного дискурсу дає нам змогу глибше заглянути в значення лірики та зрозуміти сутність послання автора. Як зазначалося вище когнітивний конструкт відображає мислення та вибір суб'єкта, що є невід'ємною частиною аналізу експресивної функції пісенного дискурсу.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо в детальнішому дослідженні впливу культурних та індивідуальних особливостей на сприйняття концептів у пісенному дискурсі.

Література:

1. Худолій, А. О. Функціональні зміни у мові американської публіцистики кінця XX – початку XXI століття. – Острог: Вид-во НаУОА, 2006. – 382 с.
2. Шевченко, О. Когнітивна лінгвістика як напрям мовознавчого дослідження. «Молодий вчений». 2020. С. 142–146. URL: <https://repository.pdpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e4a003ee-6b7c-4498-b171-0669a5291dce/content>.
3. Myronova, N. (2023). *Linguo-cognitive analysis of a literary text: Linguistic means of expression of concepts and images*. ResearchGate. <https://www.researchgate.net/publication/376461893>.

4. Esfehiani, L. S. (2012). *Cognitive poetics as a literary theory for analyzing Khayyam's poetry*. Procedia – Social and Behavioral Sciences, 32(2002), 314–320. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.01.046>.

5. Ghazala, H. S. (2018). *The cognitive stylistic translator*. Arab World English Journal for Translation and Literary Studies, 2(1), 4–25.

6. Simanjuntak, W. O., Saragih, S. E., Manurung, R. A., Sihotang, T., Alivia, C. P., & Rangkuti, R. (2023). *A cognitive stylistic analysis of Lewis Capaldi's song "Someone You Loved"*.

УДК: 8. 81'42+81'1:32

Якимчук Ірина Петрівна,
Національний університет «Острозька академія»

ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОМОВ АМЕРИКАНСЬКИХ ПОЛІТИКІВ

У статті розглядаються лінгвальні особливості промов американських політиків. Здійснено аналіз мовних засобів, використаних у промовах Дональда Трампа, Джо Байдена, та Камали Гарріс. Визначено основні мовні прийоми, які сприяють формуванню переконливого політичного дискурсу.

Ключові слова: Лексичні, семантичні та синтаксичні прийоми, американські політики, промови, проблеми, метафори, епітети, порівняння.

The article deals with the linguistic features of the speeches of American politicians. The language used in the speeches of Donald Trump, Joe Biden, and Kamala Harris is analysed. The main linguistic techniques that contribute to the formation of a convincing political discourse are identified.

Keywords: lexical, semantic and syntactic devices, American politicians, speeches, issues, metaphors, epithets, comparisons.

Постанова проблеми. «Політичний дискурс є важливим засобом комунікації між політиками та громадянами. Політичні промови відображають те, як політики сприймають світ і поточні події, а також показують, як вони їх інтерпретують і хочуть змінити. Такі підходи мають цікаві когнітивні особливості, оскільки вони пов'язані з правилами, категоріями та процедурами, які застосовуються політиками в процесі зображення ситуацій, описаних у промовах» [1], [2]. Коли високопосадовці озвучують стратегічні інтереси своєї країни на міжнародному плані це є важливим у дипломатичному середовищі. Зважаючи на важливість політичного дискурсу у формуванні та донесенні національних стратегій розвитку, особливо з точки зору перебудови, політичний дискурс став об'єктом інтенсивного вивчення та дослідження, так як промови політичних лідерів є однією з основних

форм політичного дискурсу, що має риторичні, стилістичні та лексичні особливості. Саме ці політичні промови створюють комунікативну основу для вираження політичних поглядів, пріоритетів і бачення майбутнього тим самим забезпечуючи взаємодію між політиками та громадянами. Така взаємодія є дуже вигідною та важливою у міжнародних відносинах, а саме для стратегічних намірів, зміцненню партнерських відносин та уникненню потенційно загрозливих викликів у політиці. Саме тому, вивчення лінгвальних особливостей промов дозволяє зрозуміти механізм впливу на суспільну свідомість.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження політичного дискурсу привертає увагу багатьох науковців. Зокрема, аналізуються стилістичні засоби, синтаксичні конструкції та лексичні особливості, що використовуються у промовах політиків. Наприклад, дослідження показують, Камала Гарріс відзначається частим використанням анафор та історичних відсилань для підкреслення ключових ідей. Крім того, такі дослідники, як Л. Яковчук, І. Коршунова, А. Дмитрієва А, звертають увагу на маніпулятивні стратегії, що використовуються у політичному дискурсі для формування громадської думки.

Мета статті. Мета даної роботи є визначення та аналіз лінгвальних особливостей промов американських політиків на різних мовних рівнях.

Виклад основного матеріалу.

1. Лексичні особливості. В наш час політики активно використовують емоційно забарвлену лексику, яка допомагає створити позитивний або негативний образ певних подій чи осіб. У промовах Доанальда Трампа часто застосовується проста та зрозуміла лексика, тоді як Джо Байден часто застосовує слова з негативною конотацією щодо опонентів. У свою чергу, Камала Гарріс часто використовує інклюзивну лексику, яка підкреслює єдність суспільства та підтримку різних соціальних груп. Саме такий не хитрий підхід викликає у слухачів довіру та співчуття, а також підвищує статус лідера в очах громадян, бо вони бачать, що він чи вона розуміють виклики, які постають перед їхніми слухачами.

2. Семантичні засоби. Серед семантичних засобів політичного дискурсу важливу роль відіграють метафори, епітети та порівняння. Семантичний розвиток – розширення мислення для прояснення значення. Наприклад у промовах Байдена часто використовуються військові метафори, що підкреслюють серйозність політичних викликів. Камала Гарріс часто звертається до історії та культури, що робить її промови більш емоційними та зворушливими. Наприклад, у своїй переможній промові 2020 року вона звернулася до історії

боротьби за права жінок та афроамериканців і зауважила свою роль як першої жінки-віцепрезидента США: «Я була однією з таких дівчат» [4]. Такі заяви створюють сильний емоційний зв'язок з аудиторією і підсилюють ключові меседжі її політичної програми.

3. Синтаксичні особливості. Синтаксичний рівень включає використання риторичних запитань, паралельних конструкцій та анафор. Дональд Трамп використовує короткі речення для емоційної виразності: «It's simple. It's strong. It's America first.». Байден використовує складні структури речень для деталізації своїх аргументів, що можна побачити в його промові про економічну реформу. Камала Гарріс часто використовує їх, щоб підкреслити ключові ідеї, як у наступній промові: «We are strong. We are moving forward» [3].

Висновки. Аналіз промов американських політиків показує, що вони ретельно добирають мовні засоби відповідно до своєї аудиторії та комунікативних цілей. Деякі мовні особливості допомагають політикам впливати на громадську думку та формувати свій політичний імідж. Лексичні, семантичні та синтаксичні прийоми відіграють особливу роль у створенні ефективного політичного дискурсу. Камала Гарріс здебільшого використовує історичні та культурні посилання, щоб створити надихаючий образ лідера. Отже, це дослідження демонструє, що політичні промови, які було правильно побудовано на поєднаннях логічних аргументів, емоційного впливу та риторичних стратегій, дозволяють політикам ефективно взаємодіяти та формувати погляди своїх виборців. Подальші дослідження політичного дискурсу можуть сприяти кращому розумінню механізмів мовного впливу в сучасному суспільстві.

Література:

1. Худолій А.О. Semantic-cognitive Analysis of the Concept Ukraine in Speeches of B. Obama (2014). Cognitive Studies. Etudes Cognitives. Institute of Slavic Studies, PAS, University of Silesia and The Slavic Foundation, 2016. Vol. 16. P.153-163.
2. https://theses.oa.edu.ua/DATA/5551/Liana_Yakovchuk.pdf (2.1. Лінгвальні засоби політичного дискурсу ст. 41-48)
3. https://www.youtube.com/watch?v=yZux0ehg4_M&ab_channel=CBC-News%3ATheNational
4. <https://www.bbc.com/ukrainian/features-54859446>
5. <https://ktpam.kpi.ua/sites/default/files/img/%20%D0%90%D0%BD%D0%BD%D0%B0%20%D0%94%D0%BC%D0%B8%D1%82%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0.pdf> (ст. 18-24)
6. <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/11242/1/%D0%9A%D0%BE%D1%80%D1%88%D1%83%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%86.%D0%90..pdf> (ст.11-27)

УДК: 81'42:81-13:78.067

Якубовська Єлизавета Євгенівна,
Національний університет «Острозька академія»

ПОНЯТТЯ «ДИСКУРС» КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПІСЕННОГО ДИСКУРСУ

Пісенний дискурс є унікальним комунікативним явищем, що поєднує мовні та музичні компоненти. Стаття досліджує його лінгвокультурні, соціальні та ідеологічні функції, акцентуючи увагу на взаємодії вербальних і невербальних елементів. Аналізуються наукові підходи до визначення дискурсу. Визначено ключові функції пісенного дискурсу: емотивну, конативну, референтну, поетичну й фатичну. Окрему увагу приділено жанровим особливостям, що впливають на соціальне значення пісень. Дослідження підтверджує роль пісенного дискурсу у формуванні суспільних цінностей, ідентичності та культурного простору.

Ключові слова: дискурс, пісенний дискурс, вербальні та невербальні компоненти, музика, мова.

Song discourse is a unique communicative phenomenon that combines linguistic and musical components. The article explores its linguistic, cultural, social and ideological functions, focusing on the interaction of verbal and non-verbal elements. The article analyzes scientific approaches to the definition of discourse, in particular the French and British traditions. The key functions of song discourse are identified: emotive, conative, referential, poetic and phatic. Special attention is paid to genre features that influence the social significance of songs. The study confirms the role of song discourse in the formation of social values, identity and cultural space.

Keywords: discourse, song discourse, verbal and non-verbal components, music, language.

Постановка проблеми. Пісенний дискурс є специфічним явищем, що об'єднує мовні та музичні компоненти, утворюючи унікальний комунікативний простір між виконавцем і слухачем.

Незважаючи на значну увагу до вивчення дискурсу загалом, особливості пісенного дискурсу досі залишаються недостатньо дослідженими. Особливо це стосується його лінгвокультурних і соціальних функцій. Важливою науковою проблемою є аналіз взаємодії вербальних і невербальних елементів у пісенному тексті, а також визначення механізмів його впливу на формування суспільних цінностей та ідентичності.

Аналіз досліджень і публікацій. Дискурс є багатогранним явищем у лінгвістиці, що привертає увагу численних дослідників. Дослідженням цього явища займалися такі дослідники як М. Фуко, М. Стаббс, Д. Шифрін, П. Серіо, Т. ван Дейк, Е. Бенвеніст, Ю. Габермас. Серед вітчизняних дослідників можна виділити К. С. Серажим, Ф. С. Бацевича, І. С. Шевченко, Є. В. Бондаренко, Л. В. Солощук. Проаналізувавши підходи та визначення різних науковців, ми дійшли висновку, що попри їхнє розмаїття, усі вони сходяться на тому, що дискурс є складною взаємодією мовних та позамовних чинників, що відображають соціокультурні реалії. Його вивчення охоплює широкий спектр аспектів: від структурного аналізу тексту до дослідження впливу дискурсу на формування суспільних норм та ідеологій.

Метою статті є дослідження пісенного дискурсу як особливої форми комунікації, яка поєднує мовні та музичні компоненти. Основна увага зосереджується на аналізі його лінгвокультурних, ідеологічних і соціальних функцій, а також на з'ясуванні механізмів взаємодії вербальних і невербальних елементів пісенного тексту та їхнього впливу на формування суспільних цінностей.

Постановка завдання статті передбачає:

1. Проаналізувати основні наукові підходи до визначення поняття «дискурс» і його ключових характеристик.
2. Визначити характерні риси пісенного дискурсу, акцентуючи увагу на його структурних, лінгвокультурних та комунікативних особливостях.
3. Дослідити взаємодію вербальних і невербальних складників у пісенному дискурсі та їхній вплив на сприйняття змісту.
4. Визначити ключові функції пісенного дискурсу, зокрема його ідеологічне, соціальне та культурне значення.
5. Вивчити механізми впливу пісенного дискурсу на розвиток суспільних цінностей та формування ідентичності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Насамперед дискурс розглядається як явище, що існує в межах комунікативного

процесу. У своєму дослідженні В. Осипенко вказує, що були декілька шкіл, які досліджували дискурс. Наприклад, Бірмінгемська школа (Дж. Сінклер, М. Култхард) підкреслює функціональність дискурсу в комунікації, тоді як французька школа (М. Фуко, П. Серіо, М. Пеше) робить акцент на його структурованості та впливі на суспільні практики. Представники французької традиції вказують на те, що дискурс є не лише засобом передачі інформації, але й механізмом контролю та управління знаннями в суспільстві [4, 301-302].

Дискурс часто розглядається як соціолінгвістичний феномен, що поєднує видиму (мовну) та невидиму (екстралінгвістичну) структури. Наприклад, у своєму дослідженні М. Янкович бачить у дискурсі механізм моделювання соціальної дійсності. Спираючись на дослідження К. Серажим, вона стверджує, що дискурс це «соціолінгвістичний феномен, що сформувався в певному соціальному середовищі та активно структурує та моделює соціальну дійсність, матеріальним втіленням якого є текст (усний або письмовий), що відображає спосіб мислення, ціннісні орієнтири та моральні норми адресата і середовища в цілому» [8, 125].

Визначення Бацевича вирізняється своєю багатовимірністю: дискурс постає як тип комунікативної діяльності, що включає усні, письмові та паралінгвальні форми, а також залежить від стратегій комунікаторів. Він наголошує, що дискурс є не лише мовним процесом, а й складною інтеграцією когнітивних, соціальних і психологічних аспектів комунікації. Такий підхід дозволяє аналізувати дискурс у контексті міжособистісної взаємодії та впливу на реципієнта [1, 30-34].

Загалом, аналіз різних визначень дискурсу демонструє його багатовимірність та складну природу. Хоча дослідники трактують дискурс по-різному, він завжди залишається явищем, що об'єднує мову, суспільство та комунікацію. Основна відмінність полягає у пріоритетах аналізу: одні наголошують на структурних аспектах, інші на соціальних впливах, а деякі – на когнітивних процесах. Така розбіжність підходів відображає складність самого явища, яке є не лише мовною реальністю, а й потужним інструментом соціального конструювання. Усі ці підходи підкреслюють важливість дискурсу в розумінні мовленнєвої діяльності та соціальної взаємодії, роблячи його ключовим елементом сучасної лінгвістики.

Музика завжди відігравала ключову роль в житті людей. Через пісні ми маємо можливість ділитися своїми думками, виражати емоції, надихати оточуючих і спілкуватися з ними. Завдяки гармонійному

поєднанню мелодії ритму та слів, пісні мають потужний вплив на нашу свідомість.

При аналізі пісенного дискурсу враховуються не лише тексти, але й такі аспекти, як ритм, рима, мелодія та тональність. Не менш важливими є лексика та художні засоби, які використовує автор у своїх піснях.

Пісенний дискурс як сукупність текстів, що мають спільну тематику й пов'язані між собою, являє собою синтез вербального і музичного компонентів. Його можна віднести до структурно неоднорідних текстів. Серед таких текстів М. Кузнецова та А. Ходус виділяють креолізовані, мультикомунікативні, контаміновані, мультимодальні, та полікодові тексти. Така класифікація дає зрозуміти, що текст як комунікативна величина не обмежується лише мовним складником. Дослідниці вважають текст пісні полікодовим утворенням, яке є когерентним цілим й складається з декількох семіотичних кодів [3, 54].

Комбінація вербальних і невербальних компонентів в пісні створює певну структуру, в якій дані компоненти є взаємозалежними. Незважаючи на те, що музичний компонент є домінуючим, вербальний і мелодійний компоненти невід'ємно пов'язані. Завдяки мелодійному компоненту здійснюється сприйняття всього пісенного тексту, однак рівень поезії при цьому не досягається. Таким чином, мелодійний компонент допомагає сприймати вербальний на емоційно-чуттєвому рівні, а не на раціонально-аналітичному [3, 54].

Рябенька І. стверджує, що процес виконання пісні можна прирівняти до комунікативного акту. Комунікативний ефект пісні здійснюється завдяки поєднанню вербальних і невербальних компонентів [5, 220]. Іншими словами, пісня це своєрідна комунікація між її автором та слухачами. Автори й музиканти вкладають в свої пісні певне повідомлення, прагнучи бути почутими, і таким чином «спілкуються» та встановлюють зв'язок із своїми слухачами. Дослідниця визначає пісенний дискурс як «сукупність текстів пісень, що характеризується специфічними тематичними, лексичними, синтаксичними та іншими особливостями» [6, 91].

Головними учасниками пісенного дискурсу на думку Н. Дьоміної та Н. Григорян є слухач та виконавець пісні. Вони стверджують, що пісня має намір або мету неабияк вплинути на слухача. Вони також додають, що пісенний дискурс представляє цінності через стиль життя, специфічні образи та особливості сприйняття світу [2, 73].

Пісенний дискурс має декілька основних функцій. Першою і найважливішою є емотивна, яка виражає відношення або почуття автора щодо якоїсь теми та викликає здатність співчувати або співпереживати. Другою функцією є конативна, тобто функція, яка впливає на слухача і, відповідно, стимулює його до певних дій. Третя функція, референтна, передає певний зміст та інформацію про якусь ситуацію. Поетична функція полягає у використанні різноманітних художніх засобів в піснях. Це додає унікальності та естетичності. Фатична функція допомагає встановити і підтримувати контакт між виконавцем та аудиторією. Пісенний дискурс визначає автора пісні як представника конкретної соціальної групи, тобто виконує функцію самоідентифікації. Остання функція це етноконсолідаційна, яка означає, що пісенний дискурс здатний об'єднувати націю або етнос [7, 216].

Однією з ключових особливостей пісенного дискурсу є те, що він зберігає культурні знання. Тексти пісень «віддзеркалюють» наше життя й відображають певні цінності, соціальні уявлення, стереотипи, етичні погляди. Саме тому, пісенні тексти дають змогу досліджувати лінгвокультурні особливості, адже в них відображаються не лише мовні явища, але й історичні події, традиції, філософія й ментальність. Пісні є важливою складовою в культурному та лінгвістичному вимірах. Тому, їх варто розглядати не лише як форму розваги, але й як інструмент культурного впливу [3, 54].

Серед лінгвокультурологічних особливостей пісенного дискурсу виділяють: ідеологічність; суб'єктивність; креолізованість; авторитарність; дистанційованість; аксіологічність; інтертекстуальність; ритуальність; поліфункціональність [7, 216].

У своєму дослідженні М. Стерлікова вказує, що пісенний дискурс визначається жанровим каноном. Він виражається в дотриманні пісенних текстів традиційної структури, яка значно полегшує сприйняття тексту на слух. Також, дослідниця зазначає, що конкретний жанр має власну функцію й відокремлює три основні, а саме поп-музику, хіп-хоп та рок. Кожен із зазначених жанрів виконує певну функцію. В поп-музиці основною буде емотивна функція. В музиці жанру хіп-хоп головною є експланаторна функція, яка розкриває соціальні концепти. Рок-музика характеризується апеляційною функцією, яка здебільшого фокусується на вербалізації концепту нонконформізму [7, 216].

Висновок. Дослідження пісенного дискурсу показує його багатогранність як комунікативного та культурного феномену, що поєднує

вербальні та невербальні елементи, формуючи специфічний спосіб взаємодії між автором і слухачем. Пісенний дискурс, завдяки своєму мультимодальному характеру, є потужним інструментом впливу на суспільні цінності, формування ідентичності та поширення соціальних ідеологій. Він не лише відображає культурні, історичні та соціальні реалії, але й активно формує їх, стаючи важливим елементом соціального конструювання.

Аналіз різних підходів до дослідження дискурсу, зокрема французької та британської шкіл, показав важливість розуміння дискурсу як складного соціолінгвістичного феномену, який визначається не лише мовною структурою, але й екстралінгвістичними факторами, такими як культура, психологія та політика. Пісенний дискурс виступає як полікодовий текст, де вербальні та музичні компоненти створюють єдину когерентну структуру, що сприяє емоційному та інтелектуальному сприйняттю.

Визначені основні функції пісенного дискурсу, зокрема емотивна, конативна, референтна, поетична та фатична, дозволяють більш глибоко зрозуміти його роль у комунікації. Пісні, як елемент культурного ландшафту, здатні виступати як інструмент самоідентифікації, об'єднання соціальних груп. Вони зберігають культурні знання і допомагають відображати ментальність, традиції та історичні події.

Особливо важливим є виявлення лінгвокультурних особливостей пісенного дискурсу, таких як ідеологічність, суб'єктивність, креолізованість та інтертекстуальність, які роблять пісенний текст інструментом культурного впливу. Визначені жанрові особливості, зокрема функції поп-музики, хіп-хопу та року, демонструють різні підходи до вираження соціальних концептів через пісенний дискурс.

Отже, пісенний дискурс є важливим інструментом комунікації, який не тільки відображає соціокультурні реалії, а й активно сприяє формуванню суспільних цінностей та ідентичності, створюючи нові можливості для вивчення мовних і культурних процесів у сучасному світі.

Література:

1. Бацевич Ф. Термінологія комунікативної лінгвістики: аспекти дискурсивного підходу. *Вісник Нац. ун-ту «Львів. політ»*. Серія «Проблеми української термінології». 2002. № 453. С. 30–34. URL: <https://science.lpnu.ua/terminology/all-volumes-and-issues/visnik-no-453-2002/terminologiya-komunikativnoyi-lingvistiki>

2. Григорян Н. Р., Дьоміна Н. Ю. Просодичне оформлення англомовного пісенного дискурсу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2023. № 59. Том 1. URL: http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v59/part_1/16.pdf

3. Кузнецова М. О. Ходус А. М. Англомовний пісенний дискурс у контексті лінгвокультури. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2017. №29. том 2. URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/Nvmgu_filol_2017_29\(2\)_17%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/Nvmgu_filol_2017_29(2)_17%20(1).pdf)

4. Осипенко В. Ю. Поняття дискурсу як комунікативного інтерактивного явища (на основі досліджень другої половини XX ст.). *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. Том 33 (72) № 5 Ч. 1 2022. URL: https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/5_2022/part_1/50.pdf

5. Рябенка І. Вербалізація концепту час в англомовному пісенному середовищі. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*. 2015. Вип. 42. С. 219-227. <https://intermusic.kh.ua/vypusk42/vypusk42-219-227.pdf>

6. Рябенка І. Концепт час в англомовному пісенному дискурсі. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2013. URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/Nvnuflm_2013_17_22%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/Nvnuflm_2013_17_22%20(1).pdf)

7. Стерлікова М. С. Особливості вживання дієслів у пісенному дискурсі. *Науковий вісник ДДПУ ім. І. Франка. Серія «Філологічні науки». Мовознавство*. №9. 2018. С. 215–219. URL: http://ddpu-filolvisnyk.com.ua/uploads/arkhiv-nomerov/2018/NV_2018_9/50.pdf

8. Янкович М. В. Поняття дискурсу в гуманітарних науках та визначення терміну «дискурс» у лінгвістиці. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2015. №15. Том 1. URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/Nvmgu_filol_2015_15\(1\)_36.pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/Nvmgu_filol_2015_15(1)_36.pdf)

ЗМІСТ

<i>Абатурова Вероніка Олегівна</i> ЛЕКСИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ САУНДТРЕКІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ В МЮЗИКЛІ «ВОНКА»	3
<i>Акерман Валерія Олександрівна</i> ФУНКЦІЇ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ	9
<i>Бабенкова Любов Юрійівна</i> ПОНЯТТЯ СТИЛІСТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА СУЧАСНІ ПІДХОДИ В ДОСЛІДЖЕННЯХ МОВОЗНАВЦІВ	13
<i>Бабко Владислава Володимирівна</i> ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЯ БОГІВ ТА МІТОЛОГІЧНИХ СТВОРІНЬ НА ПРИКЛАДІ СЕРІЇ РОМАНІВ «THE TRIALS OF APOLLO» РІКА РІОРДАНА	19
<i>Бадзян Аліна Олександрівна</i> ІРЛАНДСЬКИЙ ДІАЛЕКТ ЯК ОБ'ЄКТ МОВОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	26
<i>Вітушинська Світлана Вадимівна</i> ТИПИ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ПОМИЛОК	32
<i>Гнатюк Ірина Володимирівна</i> МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	37
<i>Ляшко Каріна Степанівна</i> ФУНКЦІОНАЛЬНА СПРЯМОВАНІСТЬ ЛЕКСИКО- СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ У ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ	44
<i>Котовець Анна Юрійівна</i> КОГНІТИВНІ ТА ЕМОЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ МОВЛЕННЯ АДАПТАЦІЇ У НОВОМУ МОВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	50
<i>Коробка Анастасія Олександрівна</i> МОВНО-СТИЛІСТИЧНІ ПРИЙОМИ ЗОБРАЖЕННЯ МІСЦЯ ТА ОБСТАВИН ЗЛОЧИНУ В ДЕТЕКТИВНИХ РОМАНАХ ШАРІ ЛАПЕНА	55

<i>Лавренюк Анна Юріївна</i> ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ (НА ПРИКЛАДІ ПРОМОВ ПРЕЗИДЕНТІВ США ДЖОЗЕФА БАЙДЕНА ТА ДОНАЛЬДА ТРАМПА)	59
<i>Мацієвський Орест Юрійович</i> КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ ВИСВІТЛЕННЯ РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ В АМЕРИКАНСЬКИХ ЗМІ	64
<i>Мельник Владислава Ігорівна</i> КОМПЛІМЕНТИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: СТИЛІСТИЧНІ ТА ЛЕКСИЧНІ АСПЕКТИ В ХУДОЖНІХ КОНТЕКСТАХ	70
<i>Полевик Ольга Юріївна</i> ФУНКЦІЇ АНГЛОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ У НІМЕЦЬКИХ ЗМІ (НА МАТЕРІАЛІ ГАЗЕТИ «DIE ZEIT»)	77
<i>Подвишенна Анастасія Сергіївна</i> ЕВФЕМІЗМИ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ЇХНЯ РОЛЬ У МОВЛЕННІ	83
<i>Каспрук Інна Ігорівна</i> ХУДОЖНІЙ ТЕКСТ ЯК КОМУНІКАТИВНИЙ ПРОСТІР МІЖ АВТОРОМ І ЧИТАЧЕМ	90
<i>Іськова Оксана Іванівна</i> ОСОБЛИВОСТІ ЖАНРУ ЛІТЕРАТУРНОЇ КАЗКИ	98
<i>Тарасюк Олександра Орестівна</i> ОПИС ЗОВНІШНОСТІ ЛІТЕРАТУРНИХ ГЕРОЇВ ЯК ОБ'ЄКТ МОВОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	102
<i>Федюк Ірина Андріївна</i> ЖАНР ЖАХІВ: ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ, ПІДХОДИ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ	107
<i>Сінкевич Марія Юріївна</i> УЗАГАЛЬНЕННЯ РОЗУМІННЯ СЛЕНГУ У СУЧАСНІЙ НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ	114
<i>Шекель Ольга Валеріївна</i> ОПИС ПРИРОДИ ЯК ОСОБЛИВИЙ ТИП ТЕКСТУ У ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ	119
<i>Штреймікіс Катерина Миколаївна</i> КОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ ПІСЕННОГО ДИСКУРСУ	124

Якимчук Ірина Петрівна

ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОМОВ

АМЕРИКАНСЬКИХ ПОЛІТИКІВ129

Якубовська Єлизавета Євгеніївна

ПОНЯТТЯ «ДИСКУРС» КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ

ДОСЛІДЖЕННЯ ПІСЕННОГО ДИСКУРСУ132

Наукове видання

СТУДЕНТСЬКІ НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Національного університету

«Острозька академія»

Серія «Філологічна»

Збірник наукових праць

ВИПУСК 21

Редакційна колегія: *Анатолій Худолій, Інна Ковальчук*

Комп'ютерна верстка *Наталії Крушинської*

Художнє оформлення обкладинки *Катерини Олексійчук*

Формат 42х30/4. Ум. друк. арк. 8,25. Зам. № 8–25.
Папір офсетний. Друк цифровий. Гарнітура «Times New Roman».

Оригінал-макет виготовлено у видавництві
Національного університету «Острозька академія»,
Україна, 35800, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 1 від 8 серпня 2000 року.